

בבלי
ירושלמי
תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ג שליט"א

פרשת
חיי שרה
י"ח – כ"ד מרחשון תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

היה אורך קפ"ז על רוחב קל"ה כדתנן במסכת מדות (דף לה.): למעוטי הנבנס ללשכות הבנויות חוצה לו ופתוחות לתוכו שלא נתקדשו עזרה בשירי מנחה ובשיר של פגעים ובאורים ותומים שמקדשים בהן את העזרה ובהליכה סביב כדאמרינן בשבועות (דף יד.): **ה"נ תני תנא קמיה דרב נחמן כל העזרה היתה אורך קפ"ז על רוחב קל"ה אמר ליה הכי אמר לי אבא כו': ואוכלין שם קדשי קדשים.** דהכי הוא דהוה קדושה בקדושת חצר אהל מועד לאכילת קדשי קדשים וטפי מהכי לא קדיש עזרה והוא חלל כל העזרה ובתוכו היכל ואולם ובית קדשי הקדשים והתא לאחוריו בית הכפורת וי"א אמה אויר מאחוריו: ושוחטין שם קדשים קלים גרסינן וחייבין עליו משום טומאה: **החלונות.** עובי חלל החלונות שבחומות העזרה סביב מבפנים ועובי החומה בראשה למעלה: **תנינא.** דקדישי והיכי מצי למעוטינהו: **ה"נ** אלא למעוטי לשכות אי דבנויות בחול ופתוחות לקדש: שהכהנים נכנסין לשם ואוכלין שם קדשי קדשים ושירי מנחה תלמוד לומר בחצר אהל מועד כו'. ול"ג ושוחטין שם קדשים קלים הבא וגם שאר לשון הכתוב בספרים שבוש הוא וכן הגהתי מספרו של רבינו: **הא אנן תנן תוכן קדש.** וליחייב עלייהו משום טומאה: **מדרבנן.** מצות חכמים היא שלא יכנסו להן בטומאה אבל ברת וקרבן ליכא: **והתניא מנין ללשכות כו'.** ומדמרבינן להו לענין אכילה ש"מ קדושתם הן מן התורה דאי מדרבנן וקרא אסמכתא הוא היאך הקילו חכמים לעקור דבר ולהכשיר מקום חול לאכילת קדשי קדשים: **חצרות הרבה.** במקום קדוש בחצר אהל מועד: **לאכילה שאני.** דרבי בה קרא חצרות הרבה: **ואין שוחטין שם קדשים קלים.** דהא בעינן לפני אהל מועד למעוטי צדי צדדין: **לאו אמרת.** דקתני בה אין שוחטין אלמא לאו קדישי תני נמי אין חייבין משום טומאה: **מי לא עסקינן דאיכא שחיטה כנגד הפתח.** כשהיה פתחו מכוון כנגד פתחי בית החליפות: **קדשי שעה שאני.** גזירת הכתוב היתה במילואים אבל קדשי דורות איתרבו כדאמר התורה ריבתה חצרות הרבה: **ביום שאתה זובח אתה מקריב ביום שאי אתה זובח אי אתה מקריב.** הכי גרסינן לה בכולה סוגיא כך מצאתי מוגה והכי פירושה ביום הקריבו את זבחו שתהא הקרבה וובזיחה ביום אחד ולא מהניא ליה הלנה בראש המזבח לאכשורי לזריקה למחר:

לגופיה

קדשי שעה שאני. דתלאו הכתוב באהל מועד דכתיב (ויקרא ח) ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים:

מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה. פירש בקונטרס דלא מהניא ליה הלנה בראש המזבח לאכשורי למחר לזריקה ותימה הניחא למאן דאמר אין לינה מועלת בראשו של מזבח אלא למאן דאמר מועלת למה לי קרא בלילה אין יכול לזרוק דביום צווחו כתיב (שם ז) ולמחר מיפסיל בעמוד השחר כאימורים וכי תימא דאיצריך קרא משום אימורין דקיימא לן (לקמן דף פד.) אם עלו לא ירדו וקמ"ל בדם דירדו ואליבא דמאן אי לר"ג האמר לקמן פרק המזבח מקדש (דף פג.) דלא ירד אף בדם ואי לרבי יהושע הא אמר דאין המזבח מקדש פסולין שלא ירדו אלא בהקטרה ואם כן קרא דהכא למה לי ויש לומר דאיצטריך קרא לפסול דם בלינה משום דהוה אמינא דלא מיפסיל כי היכי דאין חייבין עליו משום פיגול ונותר ומיהו אין טעם זה נכון והרי עצים ולבונה לר' שמעון (לעיל דף מו:) דאין חייבין עליהם משום נותר ומיפסלי בלינה היכא דקדשו בכלי ועוד דהוה ליה למימר מנין לדם שנפסל בלינה ויש לפרש שקיעת החמה היינו תחילת שקיעה קודם צאת הכוכבים כדאמר דמשקיעת החמה ועד צאת הכוכבים ד' מילין בפרק מי שהיה טמא (פסחים צד.) וחשוב יום לענין שמצותן ביום ומפסוק מיותר ממעט ליה הכא מביום הקריבו ובכל דוכתא חשוב יום עד צאת הכוכבים כדאמר אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר ואנחנו עושים במלאכה וחציים מחזיקים ברמזים מעלות השחר ועד צאת הכוכבים ואומר והיה לנו הלילה משמר והיום מלאכה בפ"ב דמגילה (דף כ:) והשתא לא הוי כמו שקיעת החמה דמסכת תענית (דף יב.) כל תענית שלא שקעה עליו חמה אינו תענית וקבלה בידינו בצאת הכוכבים ובמי שהיה טמא (פסחים דף צג:) נמי הכי משמע דנפסל הדם בשקיעת החמה שקודם צאת הכוכבים ארבע מילין דחשיב דרך רחוקה מן המודיעים משום דלא מטי לירושלים עד תחילת שקיעת החמה דקעבר עליה זמן שחיטת הפסח (ואין) לדחות ההיא דמי שהיה טמא רבנן עבוד הרחקה כדי שלא יבא לידי הלנת דם וכדי לזרזם בפסח והעמידו דבריהם במקום כרת והאי דלא חשיב ליה בפסחים בהדי אינך בפ' האשה (דף צב.) ה"ג לא חשיב חתיכת יבלתו והבאתו מחוץ לתחום דלא חשיב אלא דברים של חידוש והא דאמר בשמעתא דנאכלין ליום אחד מחשבים בדמו משתשקע החמה היינו תחילת שקיעה ומדאורייתא ולא צאת הכוכבים דומיא דאימורין ובשר דחשיב לקמן בהדי דם ומשתשקע החמה דלקמן לא הוי כמו משתשקע החמה בעלמא דרגיל רבינו תם לפרש דשקיעה דווקא משמע תחילת שקיעה אבל משתשקע משמע סוף שקיעה משום דקשה ליה דבסוף פרק במה מדליקין (שבת דף לד:) משמע משקיעת חמה עד לילה תלתא ריבעי מיל ובפרק מי שהיה טמא (פסחים דף צד.) משמע דמשתשקע החמה עד צאת הכוכבים ארבע מילין וחשיב ליה במדידת היום דמפרש רבינו תם דמשקיעה משמע תחילת שקיעה שהחמה מתחלת ליכנס בעובי הרקיע ואתי שפיר דאיידי דבסמוך קתני גבי בשר קדשים קלים ובבשרם משתשקע החמה של יום שני דהיינו על כרחך צאת הכוכבים תני נמי האי לישנא גבי דם אף על גב שחלוקין זה מזה: [ועיין תוס' שבת לה. ד"ה תרי תילתי מיל ותוס' פסחים צד. ד"ה ר' יהודה ותוס' מנחות כ: ד"ה נפסל]:

אוֹרֶךְ מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וָשֶׁבַע עַל רוֹחַב מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ. תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, כָּל הָעֲזָרָה הָיְתָה מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וָשֶׁבַע עַל רוֹחַב מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ. אָמַר לֵיהּ, הָכִי אָמַר לִי אַבָּא. כְּגוֹן זֶה, כֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְשָׁם, וְאוֹכְלִין שָׁם קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְשׁוֹחֲטִין שָׁם קָדָשִׁים קַלִּים, וְחַיָּיבִין מִשּׁוּם טוּמְאָה. לְמַעוּטֵי מַאי. אִילֵימָא, לְמַעוּטֵי חַלּוֹנוֹת, דְּלָתוֹת וְעוֹבִי הַחוֹמָה. תְּנִינָא, הַחַלּוֹנוֹת וְעוֹבִי הַחוֹמָה כְּלִפְנִים. וְאֶלָּא, לְמַעוּטֵי לְשָׁכוֹת, וְאִי בְּנוּיוֹת בַּחוֹל וּפְתוּחוֹת לַקֹּדֶשׁ, וְהָתַנָּן, תּוֹכָן קוֹדֶשׁ. מִדְּרַבָּנָן. וּדְאוֹרַייְתָא לֹא, וְהָתַנְיָא, לְשָׁכוֹת בְּנוּיוֹת בַּחוֹל וּפְתוּחוֹת לַקֹּדֶשׁ, מִנַּיִן שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְשָׁם, וְאוֹכְלִין שָׁם קָדְשֵׁי קָדָשִׁים וּשְׁיָרֵי מִנְחָה, תַּלְמוּד לוֹמַר 'בְּאֹהֶל מוֹעֵד יֹאכְלוּהָ', הַתּוֹרָה רִיבְּתָה חֲצֵירוֹת הַרְבֵּה אֵצֶל אֲכִילָה אַחַת. אָמַר רָבָא, לַאֲכִילָה שַׁאנִי. אֲבָל לְעִנְיַן טוּמְאָה, לֹא. וְהָתַנְיָא, לְשָׁכוֹת הַבְּנוּיוֹת בַּחוֹל וּפְתוּחוֹת לַקֹּדֶשׁ, כֹּהֲנִים נִכְנָסִין לְשָׁם וְאוֹכְלִין שָׁם קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְאֵין שׁוֹחֲטִין שָׁם קָדָשִׁים קַלִּים, וְחַיָּיבִין מִשּׁוּם טוּמְאָה. לָאו אֲמַרְתְּ, אֵין שׁוֹחֲטִין. תְּנִי נַמִּי, אֵין חַיָּיבִין. בִּשְׁלָמָא אֵין שׁוֹחֲטִין, בָּעֵינָא כְּנֶגֶד הַפֶּתַח, וְלֵיכָּא. אֶלָּא אֵין חַיָּיבִין, אַמַּאי. וְלִיטַעֲמָיךְ, אֵין שׁוֹחֲטִין, מִי לֹא עָסְקִינַן דְּאִיכָּא שְׁחִיטָה כְּנֶגֶד הַפֶּתַח, דְּאִי לֵיכָּא, לְמַאי אִיצְטְרִיךְ. אֶלָּא, אַף עַל גַּב דְּקָא שָׁחֵיט כְּנֶגֶד הַפֶּתַח. תָּנֵי, אֵין שׁוֹחֲטִין, מִשּׁוּם דִּלְא קָדֵישׁ. תְּנִי נַמִּי, אֵין חַיָּיבִין. וְלַאֲכִילָה, לֹא בָּעֵינָן כְּנֶגֶד הַפֶּתַח. וְהָתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שְׁנֵי פִּשְׁפְּשִׁין הָיוּ בְּבֵית הַחֲלִיפוֹת, גּוֹבְהָן שְׁמוֹנָה, בְּדֵי לְהַכְשִׁיר אֶת הָעֲזָרָה לַאֲכִילַת קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וְלִשְׁחִיטַת קָדָשִׁים קַלִּים. אָמַר רַבִינָא, סַמֵּי מִכָּאן אֲכִילָה. וְהָכְתִיב 'בַּשְּׁלוּ אֶת הַבָּשָׂר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וְשָׁם תֹּאכְלוּ אוֹתוֹ'. קָדְשֵׁי שָׁעָה, שַׁאנִי: אָמַר רַב יִצְחָק בַּר אֲבוּדִימִי, מִנַּיִן לָדָם שֶׁנִּפְסָל בִּשְׁקִיעַת הַחַמָּה, שֶׁנֶּאֱמַר 'בְּיוֹם הַקְרִיבוֹ אֶת זִבְחוֹ יֵאָכֵל', בַּיּוֹם שֶׁאַתָּה זוֹבֵחַ, אַתָּה מַקְרִיב. בְּיוֹם שֶׁאִי אַתָּה זוֹבֵחַ, אִי אַתָּה מַקְרִיב. הַאי, מִיבָּעֵי לֵיהּ

לגופיה

אור לשלישי גרס כמו אור לי"ד דלאור שלישי משמע לילה שאחר שלישי כמו לאור עיבורו דבשמעתא קמייתא דפסחים (דף ב:):

ת"ל עד יום. פי' בקונטרס ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום השלישי בעוד שהוא יום תאכלנו וקשה דהנותר הפסיק הענין וה"ר חיים מפרש עד יום השלישי ולא יום השלישי בכלל א"כ אינו נאכל בליל שלישי:

ונאכלין בכל העיר. פירש בקונטרס כדכתיב בפרשת ראה אנכי והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם ותניא בספרי רבי עקיבא אומר בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן וכתיב בההוא קרא ובכורות בקרכם וצאנכם ומדלא קבע בהו מחיצה שמע מינה דנאכלין בכל העיר ותימה גדול לפי' דהא כתיבי נמי התם חטאות ואשמות דבעו קלעים והכי תניא בספרי מעשרותיכם ר"ע אומר בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר דגן ואחד מעשר בהמה ותרומת ידכם אלו הביכורים בענין שנאמר ולקח הכהן הטנא מידך ובכורות זה הבכור בקרכם וצאנכם אלו חטואת ואשמות ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם אלו המחיצה ויש לתמוה אמאי לא בעי בכור ומעשר מחיצה כיון דכתיב בהו לפני ה' כמו שחיטה דדרשינן (לעיל דף לב.) לפני ה' בעזרה ועוד אמרינן בתמורה בסוף אלו קדשים (דף כא:) אם ללמוד על הבכור שנאכל לפנים (מן הקלעים) מן החומה אינו צריך שהרי כבר נאמר לפני ה' אלהיך תאכלנו וא"כ ליבעי לפנים מן הקלעים כשחיטה ונראה דנפקא לן מדכתיב לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך וגו' ובכורות בקרכם וצאנכם דמשמע בשעריך הוא דלא תוכל לאכול הא בירושלים אכול ומעשר בהמה גמר העברה העברה מבכור ומיהו קשה דבההוא קרא נמי הא כתיבי חטאות ואשמות בדדרשינן בפ' בתרא דמכות (דף יז.) בקרך וצאנך אלו חטאות ואשמות ונראה לפרש דנפקא לן מדמקשינן בגמ' לחזה ושוק של שלמים הנאכלין לשני ימים והוא הדין לענין שנאכלין בכל העיר ותודה ואיל נזיר ושלמים נפקא לן קרא דחזה ושוק של מילואין:

לשני ימים. פי' בקונט' בבכור יליף לה בגמ' מעשר לא ידענא מהיכא ושוב הגיה דיליף העברה העברה מבכור ותימה א"כ תפשוט מהכא דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בגו"ש ולעיל אמרינן דאינו חוזר ומלמד בגו"ש מדרבי יוחנן ונראה דמעשר יליף משלמים בבנין אב מה שלמים קדשים קלים אף מעשר קדשים קלים דבכור נמי הוה אתי משלמים אי לאו משום דמתנה לכהן וא"כ מעשר דלא הוי מתנה לכהן משלמים אתי: **הפסח** אינו נאכל כו'. תימה ליתני נמי דאינו נאכל אלא על מצות ומרורים ותירץ ה"ר חיים דלא חשיב אלא דבר שכנגדו בקדשים והוא חלוק מהם דשאר קדשים נאכלין ביום ובלילה עד היום ולכל אדם בכל מאכל ופסח אינו נאכל אלא בלילה עד חצות ולמנויו וצלי אי נמי לא תנא מצות ומרורים דאין מעכבין א"נ לאו מצוה דגופיה:

למה

לְגוּפֵיהּ. אִם כֵּן, נֵימָא קְרָא 'בְּיוֹם זִבְחוֹ יֵאָכֵל', 'הַקְרִיבוֹ לָמָּה לִי. שְׁמַע מִינָּהּ, בְּיוֹם שֶׁאַתָּה זוֹבֵחַ, אִי אַתָּה מַקְרִיב. בְּיוֹם שֶׁאִי אַתָּה זוֹבֵחַ, אִי אַתָּה מַקְרִיב. וְדִילְמָא, הָכִי קָאָמַר רַחֲמָנָא, אִי קָרֵיב דָּם הָאִידְּנָא, נִיתְאֲכִיל בָּשָׂר הָאִידְּנָא וּלְמָחָר. אִי קָרֵיב דָּם לְמָחָר, נִיתְאֲכִיל בָּשָׂר לְמָחָר וּלְיוֹמָא אוֹחֳרָא. אִם כֵּן, נֵימָא קְרָא 'בְּיוֹם הַקְרִיבוֹ יֵאָכֵל', 'זִבְחוֹ' לָמָּה לִי. שְׁמַע מִינָּהּ, בַּיּוֹם שֶׁאַתָּה זוֹבֵחַ, אִי אַתָּה מַקְרִיבוֹ. בְּיוֹם שֶׁאִי אַתָּה זוֹבֵחַ, אִי אַתָּה מַקְרִיבוֹ. אִיתְּמַר, הַמְחַשֵּׁב לְאוֹר שְׁלִישִׁי, חִזְקִיָּה אָמַר כָּשֵׁר, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר פָּסוּל. חִזְקִיָּה אָמַר כָּשֵׁר, דְּהָא לֹא אִינְתִיךְ לִשְׁרֵיפָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר פָּסוּל, דְּהָא אִידְּחֵי לֵיהּ מֵאָכִילָה. הָאוֹכֵל לְאוֹר שְׁלִישִׁי, חִזְקִיָּה אָמַר פָּטוּר, דְּלֹא אִינְתִיךְ לִשְׁרֵיפָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר חַיָּיב, דְּהָא אִידְּחֵי לֵיהּ מֵאָכִילָה. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, קָדָשִׁים הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, מְחַשְּׁבִין בְּדָמָן מִשֶּׁתִּשְׁקַע הַמִּזְבֵּחַ. וּבִבְשָׂרָן, וּבְאֵימוּרֵיהֶן, מִשֶּׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. קָדָשִׁים הַנֶּאֱכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָת, מְחַשְּׁבִין בְּדָמָן מִשֶּׁתִּשְׁקַע הַמִּזְבֵּחַ. וּבְאֵימוּרֵיהֶן, מִשֶּׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. וּבִבְשָׂרָן, מִשֶּׁתִּשְׁקַע הַחַמָּה שֶׁל שְׁנֵי יָמִים: תָּנוּ רַבָּנָן, יָכוֹל יְהוּ נֶאֱכָלִין לְאוֹר שְׁלִישִׁי, וְדִין הוּא, זְבָחִים נֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, וּזְבָחִים נֶאֱכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים. מַה זְּבָחִים הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, לַיְלָה אַחֲרֵיהֶן. אַף זְבָחִים הַנֶּאֱכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים, לַיְלָה אַחֲרֵיהֶן. תַּלְמוּד לוֹמַר, 'וְהַנּוֹתָר עַד יוֹם', בְּעוֹד יוֹם הוּא נֶאֱכָל, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל לְאוֹר שְׁלִישִׁי. יָכוֹל יִשָּׂרֵף מִיָּד, וְדִין הוּא, זְבָחִים נֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, וּזְבָחִים נֶאֱכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים. מַה זְּבָחִים הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, תֵּיכֶף לַאֲכִילָה שְׂרֵיפָה. אַף זְבָחִים הַנֶּאֱכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים, תֵּיכֶף לַאֲכִילָה שְׂרֵיפָה, תַּלְמוּד לוֹמַר 'בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף', בַּיּוֹם אַתָּה שׂוֹרְפוֹ, וְאִי אַתָּה שׂוֹרְפוֹ בַּלַּיְלָה: **מִשְׁנָה** הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח, קָדָשִׁים קַלִּים. שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה, וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אַחַת, וּבְלֵבַד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד. שִׁינָּה בַּאֲכִילָתָן, הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים, וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל אָדָם. וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר, בְּכָל מַאֲכָל, לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַּלַּיְלָה, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי: **גְּמָרָא** מַאן תַּנָּא. אָמַר רַב חִסְדָּא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא, דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, 'חֶלְבּוֹ' לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא 'חֶלְבָּם'. 'דָּמוֹ' לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא 'דָּמָם'. לְיַמֵּד עַל בְּכוֹר וּמַעֲשֵׂר וּפֶסַח, שֶׁטְּעוּנִין מַתַּן דָּמִים וְאֵימוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. כְּנֶגֶד הַיְסוֹד, מְנָא לָן. אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, אָתְיָא 'זְרִיקָה' 'זְרִיקָה' מֵעוֹלָה.

ועולה

בזריקה לאוכלו ביום זריקתו וממחרת: **המחשב לאור שלישי**. בשחיטת שלמים על מנת לאכול מן הבשר לאור שלישי ליל שני לזביחה: **כשר**. דלא הוי חוץ לזמנו: **דלא אינתיך ליה**. מזמנו לגמרי ולהיות זמן שריפתו עכשיו עד צפרא כדתני' לקמן בשמעתין: **האוכל לאור שלישי**. מבשר קרבן כשר: **פטור**. מקרבן שגגת נותר: **לא אינתיך לשריפה**. הלכך לאו נותר הוא: **מחשבין בדמן משתשקע החמה**. אם שחט על מנת לזרוק דמן משתשקע החמה פיגול ובאכילת בשר ובהקטרת אימוריהם אם חישב בשחיטה על מנת לאכול מבשרן או להקטיר מאימוריהן משיעלה עמוד השחר פיגול דהיינו חוץ לזמן דידהו: **ה"נ** והנאכלין לשני ימים ולילה אחד מחשבין בדמן משתשקע החמה ובאימורין משיעלה עמוד השחר ובבשרן משתשקע החמה של שני ימים. והיינו לאור שלישי כר' יוחנן לענין דם ואימורין קדשי קדשים וקדשים קלים שוין דדם ואימורין לעולם קדשי קדשים הם: **לילה אחריהם**. דכתיב בתודה (ויקרא ז) לא יניח ממנו עד בקר [והא] כל הלילה נאכל אף כאן בשלמים תהא לילה אחר יום המחרת: **עד יום**. גבי אכילה כתיב בקדושים תהיו ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום בעוד שהוא יום תאכלנו: **יכול ישרף מיד**. לאור שלישי הואיל ועבר זמן אכילתו: **מה לחלן**. בנאכלין ליום אחד תיכף לאכילה שריפה דכתיב גבי מילואים ואם יותר מבשר המילואים וגו' בצו את אהרן כתיב ובהאי קרא לא כתיב אכילה אלא שריפה ולהכי לא כתיב עד יום אלא ביום: **מתני' והמעשר**. מעשר בהמה: **מתנה אחת**. דלא כתיב בהו סביב אלא ואת דמם תזרוק כתיב בבכור והנך נמי מהכא ילפינן כדאמרינן בגמ': **כנגד היסוד**. במקום שיש יסוד תחתיו למעוטי מזרח ודרום: **שינה באכילתן**. אע"פ שהשוה הכתוב את מתן דמם שינה באכילתן זה מזה: **הבכור נאכל לכהנים**. כדכתיב ובשרם יהיה לך (במדבר יח): **והמעשר לכל אדם**. שלא מצינו לו בתורה שינתן לכהן: **ונאכלין בכל העיר בכל מאכל גרם ולא גרסי' לכל אדם דהא קתני בכור לכהנים: בכל העיר**. כדכתיב והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם (דברים יב) ותניא בספרי ר' עקיבא אומר בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן וכתיב בההוא קרא ובכורות בקרכם וצאנכם ומדלא קבע בהו מחיצה שמע מינה בכל העיר נאכלין: **לשני ימים ולילה אחד**. בבכור יליף לה בגמ' מעשר לא ידענא מהיכא: **אלא בלילה**. כדכתיב בלילה הזה (שמות יב): **ואינו נאכל אלא עד חצות**. בגמ' יליף לה: למנויו. שנמנו בדמי לקיחתו כדכתיב לפי אכלו תכוסו (שם): **גמ' מאן תנא**. מעשר ופסח בזריקה מדמשוי מתן דמים בבור ומעשר ופסח דקתני שינה באכילתן מכלל דמתן דמים לא שינה ובבכור כתיב ואת דמם

תזרוק (במדבר יח): **דמו לא נאמר**. אך בבכור שור וגו' אבל לר' ישמעאל פסח בשפיכה דנפקא ליה מתן דמים לפסח מודם זבחיך ישפך (דברים יב):

ועולה

וְאֵימוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. כְּנֶגֶד הַיְסוֹד, מְנָא לָן. אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, אָתְיָא 'זְרִיקָה' 'זְרִיקָה' מֵעוֹלָה.

רש"י

ועולה גופה מנלן. כדי נסבה דהא מק"ו ילפינן לעיל בפירקין (דף נב.) והאי קרא לדרשא אחרינא אוקימנא וקיצור דברים הוא דנקט לה מקרא דאי לאו ק"ו הוה ילפינן לה מינה: אי מה כו' אף כאן. דבכור זריקה מעולה ילפינן מה להלן ד' מתנות שתים שהן ארבע: סביב בחטאת. במילואים ובעולה מסביב שמעינן ביה ד' מתנות שסובב בדמה רוחות המזבח: אין מלמדין. ואע"ג דהכא לאו בבנין אב אנו באין ללמוד אשמעינן אבי דשני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין אפי' בג"ש אותו דבר שנכתב בשניהן: ובשרם יהיה לך. בבכור כתיב: לחזה ושוק של שלמים. ולקמיה פריך לשל תודה אקשינן: בכרם. ת"ח ירושבין שורות בכרם כך מפורש בברכות ירושלמי: שבא לבית המדרש תחלה. היא היתה תחילת ביאתו לפניהם ביבנה: וחטאת ואשם מתנה לכהן. אבל שלמים לבעלים: נדון דבר מדבר. כלומר שכמותו ודומה לו: אין באין על חטא. כחטאת ואשם: אינו בא בנדר ובנדבה. לאפוקי שלמים דבאין בנדר ובנדבה: ונסתלק. נשתתק: הקישו הכתוב. ואין משיבין על ההיקש: הוסיף לך הכתוב כו'. כלומר מודה אני לדבריך שלחזה ושוק של תודה צריכין אנו להקישו דתפסת מועט תפסת מידו מדהדר הכתוב בסיפיה דקרא לך יהיה דלא איצטריך דהא כתיב ברישיה יהיה לך הוסיף לו הכתוב הויה אחרת כמו זו הבאה לו בהיקש: ה"ג וכשנאמרו דברים לפני ר' ישמעאל אמר להם צאו ואמרו לו לר"ע טעית תודה מהיכן למדה משלמים ודבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אין עליך כו'. טעיתה במה שחזרת בך מהיקש שלמים ואתה מקישו לתודה דלא למדו הכתוב אלא משלמים דאי מתודה חזה ושוק לא כתיב בה אלא מדאיתקש תודה לשלמים נפקא לן בה חזה ושוק בת"כ דתניא לפי שיצאה תודה לידון בדבר החדש שטעונה לחם יכול אין לך בה אלא חידושה ת"ל תורת זבח השלמים אם על תודה מה שלמים טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק אף תודה כו': ודבר הלמד בהיקש כחן יחזור וילמד על הכבור בהיקש. ליאכל ליום ולילה: אין עליך לדונו בלשון אחרון. להקישה לחזה ושוק של תודה: אלא בלשון ראשון. לשל שלמים: שלא מצינו. ללמדו בכל התורה כולה אלא מכאן: דהנך בכורות. בכור שור בכור כשב בכור עז וכל לשון רבים דקרא עלייהו קאי לר' ישמעאל וה"נ אמרינן גבי ואת דמם ואת חלבם לר' ישמעאל בפרק ב"ש (לעיל לז.): במאי קמיפלגי. רבי ישמעאל ור"ע דע"כ אין היקש חוזר מלמד בהיקש ור"ע מ"ט גמיר לה: הימנו ודבר אחר. אכילת חזה ושוק של תודה ליום ולילה הימנו ודבר אחר העמידוה קצת המלמד כתב בה דכתיב בתודה יום ולילה וקצת היא למדה ממקום אחר מאי היא חזה ושוק דלא כתיב בה: רבי ישמעאל סבר היקש הוא. נמצא מה שחזה ושוק נאכלין ליום ולילה מן ההיקש למד. ור"ע סבר הואיל ויום ולילה בתודה כתיב אע"ג דחזה ושוק למדה בהיקש לא הויא זמן אכילת חזה ושוק של תודה דבר הלמד בהיקש: כשם שמזה לפני ולפנים כו'. ולפני ולפנים גופיה אחת למעלה ושבע למטה בפר ושעיר בהימנו ודבר אחר גמר דבפנים למעלה בפר לא כתיב ביה מניינא דכתיב (ויקרא טז) והזה באצבעו על פני הכפרת וקדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים ושבע למטה הוא דכתיבא ביה ובשעיר חטאת למעלה הוא דכתיבא והזה אותו על הכפרת ולפני הכפרת אותו חדא משמע ולפני הכפרת לא כתיב שבע וגמירי בהיקשא מהדדי דכתיב ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר אלמא עבודת פר ושעיר בפנים בהימנו ודבר אחר ילפינן דמקצת עבודה כל אחד כתובה בו ומקצתה למד מחבירו והדר מיגמר היכל מפנים בהיקשא דכן יעשה לאוהל מועד אלמא הימנו ודבר אחר לא כהיקשא חשיב להו: אלא למ"ד הוי היקש. היכי הדר היכל וגמר מיניה בהיקשא: מקומות הוא דגמירי מהדדי. ואין זה חוזר ומלמד בהיקש דבהיקש קמא בהמות איתקוש ובהיקשא בתרא מקומות איתקוש אבל גבי תודה ובבור חזה ושוק של תודה הוקשה לבכור והיא עצמה למידה משלמים בהיקש:

תוספות

למה לי למכתב סביב בעולה סביב בחטאת הוו שני כתובים. סביב בעולה איצטריך לכדאמר לעיל יכול יזרקנו זריקה אחת ת"ל סביב אלא סביב דחטאת קאמר ל"ל דארבע קרנות כתיב ביה ומיהו לרבי ישמעאל קשה דאיצטריך לגזירה שוה דילף מיניה פיסוק ד' מתנות בעולה כדאמר לעיל ועוד למ"ד לעיל (דף נג.) בחטאת נותן אמה אילך ואמה אילך איצטריך בחטאת סביב לגופיה שלא תאמר דסגי בשתי מתנות ברוחב אחת בשתי קרנות ושמא סביב דעולה הוא דמייתי דטובא סביב כתיב בעולה בפרשת ויקרא ועוד דעולה אתיא זריקה זריקה משלמים: ואני מקישו לחזה ושוק של תודה. משום דלחומרא מקשינן: וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. תימה ונקשיה לחזה ושוק של איל נזיר דכתיב בהדיא ונאכל ליום ולילה כדמרבינן לעיל בפ"ק (דף ד) ובפרק כל הפסולין (דף לו.) וכ"ת דהאי דמרבינן מבשר זבח תודת שלמיו חשיב היקשא א"כ היכי יליף לה לעיל מחטאת ואשם דילפינן מההוא קרא ולעיל (דף נ.) איבעיא לן אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב ולא איפשיטא ויש לומר דמסברתא לאקושי לתודה שנוהגת בכל בהמה בבכור ולא לאיל נזיר דאינו נוהג אלא באיל א"נ בשוק הימין כתב ותודה ילפי' משלמים דכתיב בהו ימין אבל איל נזיר לא כתיב ביה ימין: ואיבעית

וְעוֹלָה גּוּפָהּ, מְנָלָן. דִּכְתִיב ׳אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה׳, לְמֵד עַל עוֹלַת חוֹבָה שֶׁטְּעוּנָה יְסוֹד. אִי, מַה לְּהַלָּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע, אַף כָּאן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. אָמַר אַבַּיֵי, לָמָּה לִי לְמִכְתַּב ׳סָבִיב׳ בָּעוֹלָה, ׳סָבִיב׳ בַּחַטָּאת, הָוֹו שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, אֵין מְלַמְּדִין. הָנְיָא לְמַאן דְּאָמַר אֵין מְלַמְּדִין, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מְלַמְּדִין, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר. הָוֵי אָשָׁם, שְׁלֹשָׁה, וּשְׁלֹשָׁה וַדַּאי אֵין מְלַמְּדִין: הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לְכֹהֲנִים: תָּנוּ רַבָּנָן, מִנַּיִן לַבְּכוֹר שֶׁנֶּאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, שֶׁנֶּאֱמַר ׳וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָּךְ, כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין׳. הִקִּישׁוֹ הַכָּתוּב לְחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים, מַה שְׁלָמִים נֶאֱכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, אַף בְּכוֹר נֶאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. אָמַר לוֹ רַבִּי, בְּכוֹר מַתָּנָה לַכֹּהֵן, וְחַטָּאת וְאָשָׁם מַתָּנָה לַכֹּהֵן. מַה חַטָּאת וְאָשָׁם לְיוֹם וָלַיְלָה, אַף בְּכוֹר לְיוֹם וָלַיְלָה. אָמַר לוֹ, נָדוֹן דָּבָר מִ(תּוֹךְ) דָּבָר, וְנִלְמַד דָּבָר מִ(תּוֹךְ) דָּבָר. מַה שְׁלָמִים אֵין בָּאִין עַל חַטָּא, אַף בְּכוֹר אֵינוֹ בָּא עַל חַטָּא. מַה שְׁלָמִים נֶאֱכָלִים לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, אַף בְּכוֹר נֶאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. אָמַר לוֹ, רַבִּי, נָדוֹן דָּבָר מִדָּבָר, יִלְמַד דָּבָר מִדָּבָר. חַטָּאת וְאָשָׁם מַתָּנָה לַכֹּהֵן, וּבְכוֹר מַתָּנָה לַכֹּהֵן. מַה חַטָּאת וְאָשָׁם אֵין בָּאִין בְּנֶדֶר וּנְדָבָה, אַף בְּכוֹר אֵינוֹ בְּנֶדֶר וּנְדָבָה. מַה חַטָּאת וְאָשָׁם נֶאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, אַף בְּכוֹר נֶאֱכָל לְיוֹם אֶחָד. קָפֵץ רַבִּי עֲקִיבָא, וְנִסְתַּלֵּק רַבִּי טַרְפוֹן. אָמַר לוֹ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר ׳וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָּךְ׳, הִקִּישָׁן הַכָּתוּב לְחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים. מַה שְׁלָמִים, נֶאֱכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד, אַף בְּכוֹר נֶאֱכָל לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד. אָמַר לוֹ, הִיקַּשְׁתּוֹ לְחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלָמִים, וַאֲנִי מַקִּישׁוֹ לְחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁל תּוֹדָה. מַה תּוֹדָה נֶאֱכֶלֶת לְיוֹם וָלַיְלָה, אַף בְּכוֹר נֶאֱכָל לְיוֹם וָלַיְלָה. אָמַר לוֹ, הֲרֵי הוּא אוֹמֵר, ׳וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָּךְ׳, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר ׳לָךְ יִהְיֶה׳, וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳לָךְ יִהְיֶה׳, הוֹסִיף הַכָּתוּב הֲוָיָה אַחֶרֶת בַּבְּכוֹר. וּכְשֶׁנֶּאֶמְרוּ דְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, אָמַר לָהֶן, צְאוּ וְאִמְרוּ לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא, טָעִיתָה, תּוֹדָה מֵהֵיכָן לָמְדָה, מִשְּׁלָמִים. [וְכִי] דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֵיקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֵיקֵּשׁ. הָא, אֵין עָלֶיךָ לִידּוֹן בִּלְשׁוֹן אַחֲרוֹן אֶלָּא בִּלְשׁוֹן רִאשׁוֹן. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הַאי ׳לָךְ יִהְיֶה׳, מַאי עֲבִיד לֵיהּ. לִימֵּד עַל בְּכוֹר בַּעַל מוּם שֶׁהוּא מַתָּנָה לַכֹּהֵן, שֶׁלֹּא מָצִינוּ בְּכָל הַתּוֹרָה. וְרַבִּי עֲקִיבָא, יָלִיף לֵיהּ מִ׳בְּשָׂרָם׳, חַד תָּם וְחַד בַּעַל מוּם. וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, מִ׳בְּשָׂרָם׳ דְּהָנָךְ בְּכוֹרוֹת קָאָמַר. בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי. מַר סָבַר, הֵימֶנּוּ וְדָבָר אַחֵר הָוֵי הֵיקֵּשׁ. וּמַר סָבַר, לֹא הָוֵי הֵיקֵּשׁ. בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר לֹא הָוֵי הֵיקֵּשׁ, הַיְינוּ דִּכְתִיב ׳וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד׳. כְּשֵׁם שֶׁמִּזֶּה לִפְנֵי וְלִפְנִים, אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה מִדָּם הַפָּר, כָּךְ מִזֶּה בַּהֵיכָל. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר הָוֵי הֵיקֵּשׁ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר. מְקוֹמוֹת, הוּא דְּגָמְרִי מֵהָדְדֵי.

ואיבעית

ואיבעית אימא חוץ מפנים בחדא זימנא גמיר. פירש בקונטרס דכולה מילתא דהיכל בעי למילף מפנים ואידי דניתן היקש לדרוש בדברים המפורשים בפנים כגון למטה בפר ולמעלה בשעיר נדרוש ולמד בבת אחת אף הלמד בפנים בהיקש עמו וגבי היקש דלעיל נמי אם היינו צריכין ללמוד לבכור תנופת חזה ושוק וזמן אכילה והוקש בכור לתודה עצמה ללמוד שתיהן ממנה מתוך שתודה מלמדת עליו זמן אכילה דכתיב בה מלמדת עליו נמי חזה ושוק שלמדתו בהיקש משלמים אבל עכשיו שלא הוקש לתודה אלא לחזה ושוק וללמוד ממנו זמן אכילה לבדו אם אתה אומר לחזה ושוק של תודה הקישו הכתוב בו עצמו לא למדו בתודה אלא בהיקש ע"כ לשון הקונט' וקשה לפירושו מהא דאמר לעיל (דף מט:) דיותרת ושתי הכליות דעבודה זרה הוי דבר הלמד בהיקש ואינו חוזר ומלמד בהיקש אע"ג דכתיבא ההיא היקשא לדברים דכתיבי בפר העלם גופיה כגון הזאות וכמה דברים ולא אמרי' בחד זימנא גמיר ועוד אמרי' לעיל (דף נה.) דלא ילפינן זבחי שלמי ציבור לצפון מחטאת משום דהוי דבר הבא בהיקש ואינו חוזר ומלמד בהיקש אף על גב דצריכא ההיא וילפינן בהיקשא [דנאכל לזכרי כהונה] ותי' ר"י דמאחת למעלה דכתיב בשעיר יליף מבחוץ בין בפר בין בשעיר דהכי משמע וכן יעשה בחוץ בין בפר בן בשעיר וכן בשבע דלמטה דכתיבי בפר בפנים ילפינן (בין) בחוץ בין בפר [בין] בשעיר כלומר בכל הבהמות ורבינו חננאל פירש בפרק הוציאו לו (יומא נז.) בחדא זימנא גמיר דכי גמרינן שיהיו כל עשיותיו שוות בין בפנים בין בחוץ שכל הזאות שיעשו מהם בכל מקום שיהיו שוות ואית ספרים דגרסי חוץ ופנים בחד זימנא גמר: **היינו** דכתיב ממושבותיכם תביאו. גבי שתי הלחם כתיב וילפינן מינה חלות חמץ לתודה דמה כאן בשתי הלחם עשרון לחלה אף כאן חמץ שבתודה עשרון לחלה ומנין חלות שבתודה ילפינן דהוו עשר בג"ש דתרומה תרומה מתרומת מעשר אלמא איכא י' עשרונות לי' חלות של חמץ והדר ילפינן מיניה מחמץ דכנגד חמץ הבא מצה והוו להו י' עשרונות לג' מינים של מצה דהיינו ג' עשרון ושליש לכל מין חלה וחלה של מצה ואע"ג דמנין של חלות לאו בגופיה דחמץ כתיב חשיב ליה בחמץ כדפירש בקונטרס משום דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש א"נ משום דתרומת מעשר חולין הוא א"נ משום דפריך בפ' התודה (מנחות עז:) ואימא ב' עשרונות ותו לא כשתי הלחם וקאמר ת"ל תהיינה וגרסי' התם מאי תלמודא אמר ר' יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב עשרה עשרונות דבר הכתוב ומריבוי ב' יודין דריש דחד יו"ד יתיר משמע עשרה ומסתברא דהאי יו"ד דתהיינה אלחמי תודה קאי דאי אשתי הלחם שתים שתי עשרונים כתיב והיינו הימנו ודבר אחר די' עשרונות בדידיה כתיב דתהיינה משמע י' חלות ועשרון מתביאו קא יליף ובלשון אחרון פירש בקונט' במנחות (גז"ש) ואית ספרים דגרסי התם אמר רב יצחק בר אבדימי תהיינה כתיב ותו לא ול"ג עשר עשרונות דבר הכתוב ודריש משום דתהיינה מיעוטא הוא דמשמע הני דוקא שני עשרונים ולא אחר שני עשרונות וכ"נ דיו"ד לא מייתינן למידרש דכמו שיאמר מתעשה לשון יחיד תעשינה לשון רבים כך יאמר מתהיה תהיינה יו"ד אחת של עיקר ויו"ד אחת של שימוש ואם תאמר ומג"ש דתרומת מעשר היכי יליף לי' חלות דלמא עביד חדא חלה אחת גדולה ויטול הימנה פרושה לתרומה וי"ל דהא אמרינן (פסחים דף לז:) אחד שלא יטול פרושה ועוד דרשינן התם שיהו כל הקרבנות שוין אלמא דבעי להנך חלות דליהוו כחלות של תרומה: **להרחיק** מן העבירה. לנאכלין לשני ימים ולילה אחד לא עשו חכמים הרחקה עד חצות דניבר הוא מתי יהיה שקיעת החמה אבל בלילה אינו ניכר: **ואיבעית** אימא כי התם כו'. בקונטרס לא גרס ואיבעית אימא ויש לפרש דדייק מדלא קתני עד חצות לבסוף ותני ליה באמצע ש"מ דהוי דאורייתא כמו לילה ומנוייו וצלי ויש לדקדק דהלכה כר' אלעזר בן עזריה דסתם לן תנא כוותיה במתני' ובערבי פסחים (פסחים קכ:) ובפ"ק דברכות (דף ט.) וצריך ליזהר אמצה משום דקאמר רבא בסוף ערבי פסחים אבל מצה אחר חצות לרבי אלעזר בן עזריה לא יצא ידי חובתו [ועיין תוספות פסחים קכ: ד"ה אמר רבא ותוספות מגילה כא. ד"ה לאיתויי]:

ה"ג **ואיבעית אימא** חוץ **מפנים בחד זימנא גמיר**. והכי איתא בסדר יומא בפרק הוציאו לו (דף נז.) כלומר נהי נמי דהיקש מקומות בהיקש בהמות הואיל והיקש צורך פנים הוא אפ"ה לא דמי לההוא דלעיל דאילו היכל כולה מילתא בעי למילף מפנים ואיידי דניתן היקש לידרש בדברים המפורשים בפנים כמו למטה בפר ולמעלה בשעיר נדרש ולמד בבת אחת ובא אף מה שלמד בפנים בהיקש עמו וגבי היקש דלעיל נמי אם כתוב בתודה ושוק ולמדתה בהיקש אי לתודה ללמוד לו חזה ושוק ולמדתה בהיקש אי הוי הוקש בכור לתודה עצמה והיה למד ממנה תנופת חזה ושוק ואכילת יום ולילה דמתוך שיכולה ללמוד עליו זמן לאכילה שהוא כתוב בה מלמדת נמי עליו תנופת חזה ושוק אבל השתא לתודה עצמה לא הקישה הכתוב אלא לחזה ושוק שבתודה ובתודה עצמה לא למדתה אלא בהיקש: **היינו דכתיב ממושבותיכם** וגו'. גבי שתי הלחם דעצרת כתיב והוצרכנו במסכת מנחות (דף עז:) ללמוד מהם כמה עשרונות יש בלחמי תודה ובגופה נכתב י' חלות בכל מין אבל לא נתפרש מכמה היא החלה ומייתי לה לחלות חמץ שבתודה משתי הלחם שאף הן חמץ והכתוב הקיש כל הבאות של חמץ שיהיו שוות ומקרא יתירא דתביאו ילפי' לה דלא איצטריך דכתיב והקרבתם מנחה חדשה ממושבותיכם תביאו לחם תנופה ולא איצטריך תביאו מה ת"ל תביאו כל חמץ שאתה מביא ממקום אחר יהא כזה עשרון לחלה כדכתיב שתים שני עשרונים: **אי מה להלן**. אלו שני עשרונים אף אלו כל י' חלות שבה שני עשרונים: **ת"ל תהיינה**. התם מפרש מאי למודה בפ' התודה: **למדנו עשרה**. עשרונות לחמץ דהא י' חלות למודות בה בג"ש מתרומת מעשר מה תרומת מעשר אחד מעשר אף תרומת תודה והקריב ממנו אחד מכל קרבן מכל מין תרומה לה' אחד מעשר הרי י' חלות ובהיקש תביאו למדנו שהחלה עשרון הרי למדנו י' עשרונות לחמץ הימנו ודבר אחר י' חלות למדנו בהן כבר ובהיקש הן למידות עשרון לחלה: **עשרה**. עשרון לשלשת מינין שבמצה מנין: **ת"ל על חלת לחם חמץ**. מנה הכתוב מינין שבמצה וכתב אחריהן על חלת לחם חמץ הרי היקש אלמא חמץ שלמדנו בו עשרה עשרונות בהימנו ודבר אחר חוזר ומלמד על המצה בהיקש עשרה עשרונות: **תביאו רבויא הוא**. לרבות חמץ שבתודה שכל שתים שבו יהו שתים עשרונים והוי כמאן דכתיב בגופיה בלחמי תודה ולאו משתי הלחם גמרי והיכי דמי דליהוי הימנו ודבר אחר כגון אי איתקוש חמץ דתודה לשתי הלחם בקרא אחרינא דלא מפרש בה עשרון לחלה ולילפינן תודה משתי הלחם בהיקש לעשרון לחלה ובדידיה כתיבי עשר חלות: **מאן תנא**. דאינו נאכל אלא עד חצות: **עד שעת חפזון**. שהם נחפזים ללכת והיינו לאור הבוקר כדכתיב (שמות יב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר: **יכול יהא נאכל כשאר כל הקדשים**. ביום זביחתו קודם שתחשך יתחיל לאוכלו אם ירצה ת"ל כו': **להרחיק את האדם**. כדתנן בכולהו עד חצות: **א"כ מאי אלא**. ליתני ונאכל עד חצות כדתנא בכולהו: **כי התם**. דומיא דלילה ומנוייו וצלי תנייה דהוו דאורייתא איבעית אימא לא גרסינן וה"ג א"כ מאי אלא כי התם מה התם דאורייתא כו':

וְאִיבָּעֵית אֵימָא, חוּץ מִפָּנִים בְּחַד זִימְנָא גְּמִיר. בְּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר [לֹא] הָוֵי הֶיקֵּשׁ, הַיְינוּ דִּכְתִיב 'מִמּוֹשְׁבוֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה', שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר 'תָּבִיאוּ'. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'תָּבִיאוּ', כָּל שֶׁאַתָּה מֵבִיא מִמָּקוֹם (לְמָקוֹם) אַחֵר, הֲרֵי הוּא בָּזֶה. מַה לְהַלָּן עֶשָׂרוֹן לַחַלָּה, אַף כָּאן עֶשָׂרוֹן לַחַלָּה. אִי, מַה לְהַלָּן שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, אַף כָּאן שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים, תַּלְמוּד לוֹמַר 'תִּהְיֶינָה'. וְלָמְדְנוּ, עֲשָׂרָה לֶחֱמֵץ. עֲשָׂרָה לַמַּצָּה. תַּלְמוּד לוֹמַר 'עַל חַלֹּת לֶחֶם חָמֵץ', נֶגֶד חָמֵץ, הָבֵא מַצָּה. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר (לֹא) הָוֵי הֶיקֵּשׁ, מַאי אִיבָּא לְמֵימַר. 'תָּבִיאוּ' יִתֵּירָא הִיא: הַפְסֵח אֵינוֹ נֶאֱכָל: מַאן תַּנָּא. אָמַר רַב יוֹסֵף, רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה הִיא, דְּתַנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר [בֶּן עֲזַרְיָה] אוֹמֵר, נֶאֱמַר כָּאן, בַּלַּיְלָה [הַזֶּה]', וְנֶאֱמַר לְהַלָּן 'וְעָבַרְתִּי בְאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה', מַה לְהַלָּן עַד חֲצוֹת, אַף כָּאן עַד חֲצוֹת. אָמַר לֵיהּ רַבִּי עֲקִיבָא, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר 'וַאֲכַלְתֶּם אוֹתוֹ בְּחִפָּזוֹן', עַד שֶׁעַת חִפָּזוֹן. אִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'בַּלַּיְלָה הַזֶּה', שֶׁיָּכוֹל יְהֵא בְּכָל הַקָּדָשִׁים הַנֶּאֱכָלִים בַּיּוֹם, תַּלְמוּד לוֹמַר 'בַּלַּיְלָה', בַּלַּיְלָה יְהֵא נֶאֱכָל וְאֵינוֹ נֶאֱכָל בַּיּוֹם. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, וּמִמַּאי דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, וְדִלְמָא דְּרַבָּנָן, וּלְהַרְחִיק מִן הָעֲבֵירָה. אִם כֵּן, מַאי אֶלָּא עַד חֲצוֹת. [אֶלָּא], כִּי הָתָם, מָה הָתָם דְּאוֹרַיְיתָא, אַף כָּאן נַמִּי דְּאוֹרַיְיתָא:

הדרן עלך איזהו מקומן

קדשי קדשים. כאילו נשחטו בצפון. בגמ' יליף **מעמא: גמ' אמר רבי יוחנן אומר היה כו'.** גמרא גמיר לה רבי יוחנן: **מאי כאילו.** הא ודאי בצפון נשחט: **אלא מעתה כו'.** קס"ד דרבי זירא דממתני' גמיר לה רבי יוחנן להא דאומר היה רבי יוסי: **מודה רבי יוסי ברבי יהודה.** אע"פ שמכשיר למזבח מחציו לצפון מודה הוא שאם שחטו בנגד אותו מקום מתחתיהם בקרקע פסולות ולקמיה מפרש היאך יכול לשחוט תחת המזבח: **א"ל.** רב אסי הכי אמר ר' יוחנן כו' כלומר אומר היה רבי יוסי דקאמר ר' יוחנן לעיל לאו ממתני' גמר אלא הבי גמר לה מרבותיו ומתניתין לאו במקום מזבח פליגי דנימא רבי יוסי[א] כולה בצפון ור' יוסי בר' יהודה נימא חציו צפון אלא מדרשא דקרא: ה"ג **כולו לעולה וכולו לשלמים.** כולו ראוי לשחיטת עולה דקדושת צפון עליו מגזירת הכתוב וכולו ראוי לשלמים שהשלמים כשירין אף בצפון מק"ו בפירקין דלעיל (דף נה.): **דחיק לה מקום.** שמקומן קטן ודחוק שאין כשר לה אלא צפון ופעמים שהעולות מרובות וצר להם המקום והכשיר להן הכתוב ראש המזבח: **מאי כנגדן בקרקע.** הא ליכא לפרושי כנגדן ברצפה למזרח המזבח ובמערבו דאם כן לא הוה קשיא מילתא לרב אסי לעיל דמהכא ליכא למילף דלית ליה לרבי יוסי ברבי יהודה חצי המזבח עומד בצפון דאפילו הוא צפון נמי פסיל ליה לרבי יוסי [ברבי יהודה] ואפילו סמוך לכותל העזרה צפוני פוסל אם משוך מכנגד זוית המזבח צפונה למזרח או למערב דדייקינן על ירך כדאמר בפ"ב (לעיל כו.) איזהו צפון מקיר מזבח צפוני עד כותל עזרה צפונית כנגד המזבח כולו אבל משוך מכנגד המזבח לא הלכך על כרחך האי כנגדו דילפינן מינה מקום המזבח לאו צפון הוא תחתיו קאמר ומאי היא: **אי נימא.** אם שחטן על כניסת הסובב והיסוד האי לאו כנגדן הוא אלא מזבח ממש ומכשר בה רבי יוסי בר' יהודה כדקתני מחצי המזבח לצפון: **כיפין.** אולמים ארקמל"ט: **דבצריה בצורי.** אם נמלך לקצר את המזבח ונשאר מחצה של צפון פנוי ושחט שם פסולות ואע"ג דירך הוא פסיל ליה אלמא סבירא ליה בדרום עזרה הוא דאי לא אמאי פסיל ליה: **אפשר איתא להא דר' יוחנן.** דאמר אומר היה רבי יוסי כוליה מזבח בצפון קאי ולא תנינן לה שום רמז במשנה בששה סדרים: דק **ואשכח.** במשנת תמיד: **ביררו משם.** מדיר העצים: **עצי תאנה יפין.** בשל תאנה היו רגילין וטעם אגדה הוא שבו היתה תקנה לאדם הראשון ויעשו להם חגורות: **מערכה שניה של קטרת.** אצל מערכה גדולה היו מסדרין מערכה קטנה ליטול ממנה גחלים להכניס על מזבח הפנימי שלשה קבין לכל בקר וערב להקטיר עליהם קטרת ובמסכת יומא בפרק טרף בקלפי (דף מה:) בסופיה ילפינן מקרא דעל מזבח החיצון צריך להיות מערכה לבך: **כנגד מערבית דרומית.** של מזבח ומשוך לצד צפון להרחיקו מן הקרן ד' אמות וטעם מפרש לקמיה מאי שנא הקרן זה ומ"ט מושכו הימנה ולצפון ד' אמות: **משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות** גרס. וכן מצינו בסדר המשנה במשנת תמיד: **באומד חמש מאין נחלים.** לפי אומד ה' סאין גחלים היו נותנין שם עצים כך שיעורו לחתות בתוכו בראש המזבח[ב] שהוא חלק מחתה של סאה לר' יוסי דאמר בסדר יומא (דף מג:) בכל יום חותה בשל סאה ומערה בתוך ג' קבין: **בשבת היו מסדרין שם לפי אומד ח' סאין.** לפי שצריך להקטיר הבזיכין על מזבח החיצון שעל מזבח הפנימי אין הקטר אלא של קטרת שחרית וערבית כדכתיב לא תעלו עליו קטרת זרה וגו' (שמות ל:): **ומאי סימנא.** מהו[ג] הסימן שהוקבע להם למערכה שניה ולהקטרת הבזיכין קרן מערבית דרומית ומשוך ארבע אמות מן הקרן ולצפון:

רבי

משנה קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שֶׁשְּׁחָטָן בִּרְאֹשׁ הַמִּזְבֵּחַ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, בְּאִילּוּ נִשְׁחֲטוּ בַּצָּפוֹן. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מֵחֲצִי הַמִּזְבֵּחַ וְלַדָּרוֹם, כַּדָּרוֹם. מֵחֲצִי הַמִּזְבֵּחַ וְלַצָּפוֹן, כַּצָּפוֹן: **גמרא** אָמַר רַב אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, הַכָּל כַּצָּפוֹן קַאֵי, וּמַאי 'כְּאִילּוּ'. מַהוּ דְּתֵימָא, בָּעִינַן 'עַל יֶרֶךְ' וְלֵיכָּא, קָא מַשְׁמַע לָן. אָמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אַסִּי, אֶלָּא מֵעַתָּה, לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, הָכְנַמִּי דְּחֵצְיוֹ בַּצָּפוֹן וְחֵצְיוֹ בַּדָּרוֹם. וְכִי תֵּימָא הָכִי נַמִּי, וְהָא אַתְּ הוּא דַּאֲמַרְתְּ מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, מוֹדֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, שֶׁאִם שְׁחָטָן כְּנֶגְדָּן בַּקַּרְקַע פְּסוּלָה. אָמַר לֵיהּ, הָכִי קָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁנֵיהֶם מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ, 'וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עוֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ'. רַבִּי יוֹסֵי סָבַר, כּוּלּוֹ לְעוֹלָה וְכוּלּוֹ לִשְׁלָמִים. וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר, חֲצִיוֹ לְעוֹלָה וְחֲצִיוֹ לִשְׁלָמִים. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ, כּוּלּוֹ לְעוֹלָה כָּשֵׁר, הַשְׁתָּא כּוּלּוֹ לְעוֹלָה כָּשֵׁר, כּוּלּוֹ לִשְׁלָמִים מִיבַּעְיָא. וְאִידָךְ, אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא, עוֹלָה הוּא דִּדְחִיק לֵיהּ מָקוֹם. אֲבָל שְׁלָמִים דְּלָא דְּחִיק לֵיהּ מָקוֹם, אֵימָא לֹא. קָא מַשְׁמַע לָן. גּוּפָא, אָמַר רַב אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מוֹדֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה שֶׁאִם שְׁחָטָן כְּנֶגְדָּן בַּקַּרְקַע, פְּסוּלוֹת. אָמַר לֵיהּ רַב אֲחָא מִדִּיפְתִּי לְרַבִינָא, מַאי 'כְּנֶגְדָּן בַּקַּרְקַע'. אִילֵימָא, אַמָּה יְסוֹד אַמָּה סוֹבֵב, הַאי גּוּפֵיהּ מִזְבֵּחַ הוּא. וְעוֹד, מַאי 'כְּנֶגְדָּן בַּקַּרְקַע'. וְכִי תֵּימָא, דְּעָבִיד מְחִילוֹת בַּקַּרְקַע וְשָׁחִיט בְּהוּ, וְכִי הַאי גַּוְונָא, מִי הָוֵי מִזְבֵּחַ. וְהָתַנְיָא, 'מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִי', שֶׁיְּהֵא מְחוּבָּר (מאדמה) [בַּאֲדָמָה], שֶׁלֹּא יִבְנֶנּוּ לֹא עַל גַּבֵּי מְחִילוֹת וְלֹא עַל גַּבֵּי כִּיפִּין. לֹא צְרִיכָא, דְּבַצְרֵיהּ בַּצּוּרֵי. אָמַר רַבִּי זֵירָא, אֶפְשָׁר אִיתָא לְהָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וְלֹא תְּנִינָא לָהּ בְּמַתְנִיתִין. נְפֵק, דָּק וְאַשְׁכַּח. דְּתָנָן, בִּירְרוּ מִשָּׁם עֲצֵי תְאֵנָה יָפִים, לְסַדֵּר מַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטֹרֶת, כְּנֶגֶד קֶרֶן מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית, מָשׁוּךְ מִן הַקֶּרֶן כְּלַפֵּי צָפוֹן, אַרְבַּע אַמּוֹת בְּאוֹמֶד חָמֵשׁ סְאִין גֶּחָלִים. וּבַשַּׁבָּת, בְּאוֹמֶד שְׁמוֹנֶה סְאִין גֶּחָלִים, שֶׁשָּׁם הָיוּ נוֹתְנִין שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים. וּמַאי סִימָנָא, רַבִּי יוֹסֵי הִיא. דְּתַנְיָא,

רבי

קדשי קדשים ששחטן בראש המזבח. מדאורייתא שוחט לכתחלה כדדרשינן מוזבחת עליו **כולו** לשלמים. ואע"ג דקסבר ליה כולו מזבח בצפון קאי אפילו הכי איצטריך לן לעיל קרא להכשיר צפון לשלמים דמהכא לא נפקא דעל המזבח גזירת הכתוב הוא כי היכי דמכשר רבי יוסי ברבי יהודה מחציו ולצפון לעולה אע"ג דכנגדן בקרקע פסולות דדרום הוא אלא דעל המזבח גזירת הכתוב: **משוך** מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות. בכולה שמעתא משמע דגחלים דיום הכפורים צריך ליקח כנגד הפתח וצריך לומר דהיינו לכתחילה אבל דיעבד כשר אפילו דהאי גיסא ודהאי גיסא כדאמר בפרק טרף בקלפי (יומא מה: מו. ע"ש ד"ה אבל) ואיצטריך מעל המזבח ואיצטריך מלפני ה' וא"ת מהיכא תיתי עיבובא דאיצטריך קרא לאכשורי בדיעבד אין זה בדברים הנעשים בבגדי[ד] לבן לא בפנים ולא בחוץ ובין לרבי יהודה ובין לרבי נחמיה ליכא עיבובא וי"ל דאיצטריך משום דצורך פנים כפנים דמי כקטורת שחפנה קודם שחיטת הפר שלא עשה ולא כלום [ה]דחוקה כתיב בה (ויקרא טז) דצורך פנים כפנים דמי וא"ת הכא משמע דלא מקרי לפני ה' אלא במערב וכן גבי נר מערבי בפ' שתי הלחם (מנחות דף צח:) ואילו בסוף כל המנחות [באות מצה] (שם סא.) אמרינן לפני ה' במזרח גבי תנופת לוג שמן של מצורע ואשמו וכן גבי שחיטה כתיב לפני ה' ושריא בכל מקום בעזרה וי"ל דשחיטה ותנופת לוג אשם כתיב לפני ה' למעוטי בחוץ דתנופת אשם מחיים אבל גבי גחלים כתיב (ויקרא טז) מעל המזבח ונרות היו בהיכל אם כן לפני ה' למה לי לאו משום דבעינן במערב ומיהו קשה דבההוא שמעתא דכל המנחות באות מצה (גם זה שם) פריך עלה והאמרת במערב לפני ה' פי' גבי הגשת מנחה בפירקין ובריש הקומץ רבה (מנחות דף יט:) ומשני הני מילי מנחות דאיקרי חטאת וחטאת טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד אבל הכא לפני ה' קרינא ביה משמע דאי לא בעיא יסוד הוה מכשרנא קרן דרומית מזרחית להגשה ואע"ג דכתיב לפני[ו] ה' ונראה לי ברר"ך דאי לא כתיב לפני ה' בהגשת מנחה אע"ג דכתיב בה אל פני המזבח דהיינו דרום וגם איתקש לחטאת העוף ליסוד אכתי אמצע לצד דרום באמה של יסוד רחוק מקרן מערבי אבל קשה בלא היקשא לחטאת בענין ליסוד מערב כיון דכתיב לפני ה' לגלות מערב כמו גבי גחלי יום הכיפורים וגם כתיב פני המזבח דמשמע דרום וכן איתא לקמן בפירקין (דף סג:). ברר"ך:

רבי

רבי יוסי היא. וא"ת מי מצית מוקמת לה לסדר תמיד כר"י הא תנן בסוף מסכת תמיד (דף לג.) עירין לתוך של זהב ונתפזר ממנה קב גחלים ולרבי יוסי היה מתפזר יותר כדתנן פרק טרף בקלפי (יומא דף מג:) רבי יוסי אומר בכל יום היה חותה בשל סאה ומערה לשל שלשת קבין וי"ל נהי דהא לא כרבי יוסי הך כרבי יוסי אתיא שפיר ולא דמי להא דדייקינן בפ"ק דיומא (דף טז:) ואי ס"ד מדות רבי יהודה היא כו': **קדושת** היכל ואולם חדא היא. וש"ס מסופק בכל מקום לעיל ספ"ק (דף יד.) וביומא פ' טרף בקלפי (דף מד:) ובריש עירובין (דף ב.): **הא** מני ר' יוסי הגלילי היא. הוה מצי למימר רבי אלעזר היא דאמר לקמן בפירקין (דף סג:) דקסבר כוליה מזבח בצפון קאי וא"ת דמשמע הכא דמאן דלית ליה כוליה מזבח בצפון קאי הוי כיור בין אהל מועד ובין המזבח ובתוספתא פרק קמא דכלים נכנסים בין האולם ולמזבח שלא רחוץ ידים ורגלים וחכמים אומרים אין נכנסין ושמא סבר לה כרבי מאיר דאמר נכנסין: פנוי

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, זֶה סִימָן, כָּל הַנִּיטָּל בִּפְנִים לִינָּתֵן בַּחוּץ, אֵינוֹ נִיתָּן אֶלָּא בְּסָמוּךְ שֶׁאֵין לִפְנִים. וְכָל הַנִּיטָּל בַּחוּץ לִינָּתֵן לִפְנִים, אֵינוֹ נִיטָּל אֶלָּא בְּסָמוּךְ שֶׁאֵין לִפְנִים. ׳כָּל הַנִּיטָּל בִּפְנִים לִינָּתֵן בַּחוּץ׳, מַאי נִיהוּ. אִילֵימָא שִׁירַיִם, בְּהֶדְיָא כְּתִיב בְּהוּ ׳אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעוֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׳. וְתוּ, ׳כָּל הַנִּיטָּל בַּחוּץ לִינָּתֵן בִּפְנִים׳ מַאי נִיהוּ. אִילֵימָא גֻּחָלִים שֶׁל יוֹם הַכִּיפּוּרִים, בְּהֶדְיָא כְּתִיב בְּהוּ ׳וְלָקַח מְלֹא הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי אֵשׁ וגו׳. אֶלָּא ׳כָּל הַנִּיטָּל בִּפְנִים לִינָּתֵן בַּחוּץ׳, שְׁנֵי בְזִיכֵי לְבוֹנָה שֶׁל לֶחֶם הַפָּנִים, דְּגָמְרִי מִשִּׁירַיִם.

׳הַנִּיטָּל בַּחוּץ לִינָּתֵן בִּפְנִים׳, גֻּחָלִים דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, דְּגָמְרָן מִגֻּחָלִים שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים. וּמַאי קָסָבַר, אִי קָסָבַר כּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ בַּדָּרוֹם קָאֵי, עֶשְׂרִים וָשֵׁבַע בָּעֵי לְמֵיתֵי. וְאִי נַמִי קָסָבַר, קְדוּשַּׁת הַיֵּכָל וְאוּלָם, חֲדָא הִיא, עֶשְׂרִים וְתַרְתֵּי בָּעֵי מֵיתֵי. וְאִי קָסָבַר, חֲצִיוֹ בַּצָּפוֹן וְחֲצִיוֹ בַּדָּרוֹם, חַד סְרֵי בָּעֵי לְמֵיתֵי. (ואלא) [וְאִי נַמִי] קָסָבַר, קְדוּשַּׁת הֵיכָל וְאוּלָם, חֲדָא מִילְּתָא הִיא, שִׁית בָּעֵי לְמֵיתֵי. אֶלָּא לָאו, מִשּׁוּם דְּקָסָבַר, כּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ בַּצָּפוֹן קָאֵי, וְהָנֵי אַרְבַּע אַמּוֹת, אַמָּה יְסוֹד, וְאַמָּה סוֹבֵב, וְאַמָּה מְקוֹם קְרָנוֹת, וְאַמָּה מְקוֹם רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים, דְּכִי מַסְגּוּ לְקַמָּיהּ טָפֵי, תּוּ לֵיכָּא פֶּתַח. אָמַר רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה, הָא מַנִּי, רַבִּי יְהוּדָה הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִזְבֵּחַ מְמוּצָע בְּאֶמְצַע הָעֲזָרָה, וּשְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם אַמּוֹת הָיוּ לוֹ. עֶשֶׂר אַמּוֹת כְּנֶגֶד פִּתְחוֹ שֶׁל הֵיכָל, אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה מִיכָּן, וְאַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה מִיכָּן. נִמְצָא מִזְבֵּחַ מְכוּוָּן כְּנֶגֶד הֵיכָל. סוֹף סוֹף לְרַבִּי יְהוּדָה, חַד סְרֵי בָּעֵי לְמֵיתֵי. וְאִי קָסָבַר, קְדוּשַּׁת הֵיכָל וְאוּלָם, חֲדָא מִילְּתָא הִיא, שִׁית בָּעֵי לְמֵיתֵי. מִי סָבְרַת, הָנֵי אַרְבַּע אַמּוֹת, בַּהֲדֵי אַמָּה יְסוֹד וְאַמָּה סוֹבֵב. אַרְבַּע אַמּוֹת, בַּר מֵאַמָּה יְסוֹד וְאַמָּה סוֹבֵב. וְנוֹקְמָהּ בְּרַבִּי יוֹסֵי, וּבְמְמוּצָע. מִשּׁוּם דְּרַבִּי יְהוּדָה שְׁמַעְנָא לֵיהּ מְמוּצָע בְּהֶדְיָא. וְרַב שֵׁרַבְיָא אָמַר, הָא מַנִּי, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר, מִתּוֹךְ שֶׁנֶּאֱמַר ׳וְנָתַתָּ אֶת הַכִּיּוֹר בֵּין אֹהֶל מוֹעֵד׳ וְגוֹמֵר ׳וְאֶת מזבח

רבי יוסי היא דתניא רבי יוסי אומר זה סימן. בידך כל הניטל מבפנים לינתן בחוץ ולקמיה מפרש מאי ניהו: **אינו נותן אלא בסמוך שאין לפנים.** אינו ניתן בחוץ על המזבח החיצון אלא בסמוך לצד פנים שאין במזבח החיצון מקום הסמוך לפנים יותר ממנו: **וכל הניטל מעל מזבח החיצון ליתן בפנים אינו ניטל אלא ממקום שהוא סמוך לפנים.** שאין מקום בכל מזבח החיצון סמוך ממנו: **כל הניטל בפנים לינתן בחוץ מאי ניהו אי נימא שירי הדם.** דחטאות הפנימיות ל"ל לרבי יוסי לשוייה בהו כללא: **הא בהדיא כתיב בהו.** דניתנין ביסוד שכנגד הפתח דכתיב ישפך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח: **ותו כל הניטל בחוץ לינתן בפנים מאי ניהו אי נימא גחלים של יום הכיפורים.** שמכניסין במחתה לפני ולפנים להקטיר בהן מלא חפניו קטרת סמים דקה דאף הם ניטלין ממזבח החיצון כדכתיב מעל המזבח מלפני ה' מצד המערב ודרשינן ביומא (דף מה:) איזהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' זהו מזבח החיצון ויהיה לו בה רבי יוסי כללא וסימנא דאין ניטל אלא ממקום שאין סמוך הימנו ולפנים: **בהדיא כתיב בהו.** מלפני ה' דהיינו לצד פנים: **אלא כל הניטל בפנים לינתן בחוץ שני בזיכי לבונה.** הניטלין בשבת מן השלחן לינתן על מזבח החיצון ואשמעינן ר' יוסי שניתנין כנגד הפתח דגמרי משירים הפנימיים: **והניטל בחוץ לינתן בפנים גחלים דכל יום.** הניטלין ממערכה שניה של קטורת לינתן על מזבח הפנימי ואשמעינן רבי יוסי דניטלין מכנגד הפתח דגמרי מגחלים של יוה"כ שקבע להן כנגד הפתח לנטילתן והיינו סימנא דתנא תנא במסכת תמיד למערכה שניה שהיא לנטילת גחלים ולהקטרת בזיכין שתהא בקרן דרומית מערבית ומשוכה לצפון ארבע אמות שתהא מכוונת כנגד הפתח ומינה פשטינן דלר' יוסי כוליה מזבח בצפון קאי: **ומאי קסבר.** שקצב למשיכת המערכה מן הקרן ד' אמות: **אי קסבר כוליה מזבח בדרום עזרה קאי.** ומשיכת ד' האמות לקרבה כנגד הפתח הוא בא: **כ"ז אמות בעי למיתי.** ולמשוך מקרן מערבית דרומית ולצפון וחוץ לאותן כ"ז אמות סידור המערכה שהרי הפתח באמצע העזרה היה ועשרה אמות רוחבו וחמש בצפון וה' בדרום וכיון שהמזבח בדרום נמצא שאין ממנו לפני הפתח אלא ה' אמות צפוניות שלו שכלה כנגד אמצע הפתח נשארו לו מל"ב [אמות] שלו כ"ז ואת כולן אתה צריך למשוך המערכה מכנגד קרן יסוד המזבח הדרומי ולצפון קודם שהגיע לפתח: **וא"נ קסבר קדושת היכל ואולם חדא היא.** ומשתגיע כנגד פתח האולם קרינן לפני ה' ופתח האולם עודף לכל רוח על פתח ההיכל ה' אמות לכל צד שהיה רחבו כ' אמות כדתנן במסכת מדות (דף לו.) כ"ב בעי מייתי: **ואי נמי קסבר חציו של מזבח בצפון וחציו בדרום.** ובא למושכה עד כנגד ההיכל: **חד סרי בעי מייתי.** שהרי ט"ז אמותיו בדרום נמצאו מהן י"א [אמות] מזוית דרומית של פתח ולדרום: **ואי נמי קדושת היכל ואולם חדא היא שית מיהא בעי למיתי.** אלא על כרחך לא משכחת לה שתהא משיכת ד' אמות הללו לקרב כנגד הפתח אלא נתן לך מדה בשיעור שלא תמשכנה יותר מכאן שכל מה שאתה יכול לקרבה אצל קרן דרומית הוי מקרבה ובכך אתה מכוונה כנגד הפתח וד' אמות הללו ע"כ הוא מושכה לצפון לפי שאין לו מקום לסדר עליהן וקסבר כוליה בצפון קאי ואין ממנו לפני הפתח אלא חמשה דרומיות ומהן אמה יסוד ואמה סובב ואמה מקום הקרן ואמה הילוך לכהנים המסדרין את המערכה ומקיפין בין קרן למערכה ואין לו מקום לסדר ולימדך שיסדר חוצה להן מיד כדי שתהא אמה מן המערכה כנגד הפתח דכי מסגי לצפון טפי תו ליכא פתח: **אמר רב אדא בר אהבה.** לעולם לא תידוק מינה לרבי יוסי בצפון קאי אלא (אימא) רבי יהודה היא דאמר חציו בצפון וחציו בדרום עשר אמות אמצעיות שלו היו בנגד פתחו של היכל וי"א אמות מזוית היכל ולצפון ובנגדן לדרום נמצא מכוון כנגד רוחב חללו של היכל ועובי כתליו שההיכל חללו כ' אמה ועובי של כותל ו' אמות והכי תנן לה במסכת מדות (דף לז.): **סוף סוף.** כדאקשינן לעיל: **בר מאמה יסוד ואמה סובב.** ומלמעלה בראש המזבח קחשיב להו ונמצא לפני הפתח שהרי נמשך ו' אמות ולא הוזכרו ד' אמות אלו אלא לקרבן לפתח דבציר מהכי לאו כנגד הפתח הוא: **ונוקמה בר' יוסי באמצע.** למה לך למשקלה מרבי יוסי דשמעת ליה דאמר אין ניתנין אלא בסמוך שאין לפנים מכדי להיסתר דוקיא דרבי זירא קא אתית דבעי למידק מינה לרבי יוסי דכוליה מזבח בצפון קאי אימא הכי לעולם קסבר חציו בדרום וחציו בצפון ומי סברת בהדי אמה יסוד כו': **ומשני לרבי יהודה שמעינן לה ממוצע בהדיא.** ואי משום דאיירי רבי יוסי בניטלין בפנים וניתנין בחוץ וניטלין בחוץ וניתנין בפנים הא כולי עלמא אית להו: **ורב שרביא אמר.** ד' אמות דקתני בהדי אמה יסוד ואמה סובב קאמר ודוק מינה כדקאמרת דמזבח בצפון קאי ומיהו לרבי יוחנן לא תסייעיה מינה דנימא רבי יוסי בן חלפתא היא משום דשמעינן ליה דאיירי בניטלין וניתנין דהדהוא לכולי עלמא אית להו והא דתמיד כרבי יוסי הגלילי מוקמינן דשמעינן ליה דאמר מזבח בצפון קאי אבל לרבי יוסי סתמא דהוא רבי יוסי בן חלפתא דלא שמעת ליה דאמר לא תוקמה דדלמא כרבי יהודה ס"ל: **מתוך שנאמר.** בכיור בין אהל מועד ובין המזבח וכתוב אחד אומר מזבח העולה שם פתח אוהל מועד ואין כיור מפסיק בינתיים למדת משני המקראות הללו שצריך ליתנו כל מה שיכול לקרבו באויר שבין מזבח לאהל מועד ובלבד שלא יהא מפסיק בין מזבח ולפתח:

ולפתח: **היכן** היה **נתון משוך קימעא.** מזוית המזבח ולדרום נמצא שאינו כנגד המזבח כלל אלא כבין אהל מועד ולמזבח: ה"ג בת"כ ובמס' מדות ומדמצריך ליה רבי יוסי הגלילי למשכו מכנגד המזבח ולדרום והוא אינו צריך להרחיקו אלא מבין המזבח ולפתח פשוט מיניה דכוליה מזבח בצפון קאי ולפיכך על כרחו הוא מושכו מכנגד המזבח כולו שאם נתנו כלל כנגד המזבח א"א שלא יפסיק בינו ולפתח כדמפרש ואזיל: **דמאי קסבר.** שלא קיים את המקרא שכתב בין אהל מועד ובין המזבח והוא מושכו קימעא: **אי כוליה בדרום.** הרבה מן המזבח יש בדרום כנגד היכל שלא כנגד הפתח והיה לו לתתו שם: **לוקמיה מכותל היכל ולדרום.** כלומר משמתחיל כותל פתח ההיכל ליסתם לדרום דהיינו בין פתח האולם ולמזבח וכנגד ההיכל שפתח האולם עודף על של היכל ה' אמות לדרום: **וא"נ סבר קדושת אולם והיכל חדא היא.** ופתח אולם כפתח היכל והוצרך למושכו אף מכנגד פתחו של אולם: **נוקמיה מסתימת כותל אולם ולדרום.** דה"ל אכתי כבין האולם ולמזבח דכיון דכותל אולם ככותל היכל קרי ביה בין אהל מועד ולמזבח ומיקיימי קראי שפיר: **ואי נמי קסבר חציו בצפון כו'.** יש לו ט"ז אמה בדרום צא מהן ה' אמות של פתח עדיין יש לו מקום י"א אמה לתתו שם מכותל מזוזת היכל דרום: **וא"נ קסבר קדושת אולם והיכל חדא היא.** והוצרך למושכו אף מכנגד פתח אולם נוקמיה ממקום סתימת פתח אולם ולדרום בבין האולם ולמזבח דעדיין יש שם מקום ו' אמות: **אלא לאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון.** קאי ודרומו של מזבח כולה לפני הפתח ואם היה נותנו כנגד המזבח כלל נמצא מפסיק בין מזבח לפתח: **ונוקמיה בין המזבח ולהיכל בצפון.** בסתימת כותל ההיכל במזוזת צפונית ולצפון: **קסבר** קדושת היכל כו'. ואינו רשאי להפסיק בין פתח אולם ולמזבח וכי מוקמת ליה מכותל היכל ולצפון ה"ל מפסיק בין אולם ולמזבח: **שיהא פנוי מכלים.** גרס הכא וכיוצר כלי הוא: **צפונה.** מדהוה ליה למיכתב על ירך המזבח צפון וכתיב צפונה לדרשא אתא: **מאן תנא דפליג כו'.** ואומר כוליה בדרום קאי: בדר"א גרסינן פנוי מכלום: **שנשחטו שם.** בעזרה: **כשהוא שלם.** ולהאי עליו בגינו ובשבילו קאמר: **אחד זה ואחד זה.** בין שנשחטו בשעת פגימתן בין שנשחטו אחר תיקונו פסולין כל הקדשים שהיו קדושין באותה שעה לפי שנראו ונדחו וקסבר בעלי חיים נדחין כשחוטין: **עד שלא נבנה.** משמע קודם שלא בנאוהו בני הגולה: דחויין **מעיקרא** הן. שכשהוקדשו לא נראו שמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי ותקשה למאן דאמר לא הוי דחוי: **נהרס.** משמע בימי נבוכדנצר היו: **אזקין לחו.** עד שלא נבנה בית שני ופשיטא דפסולין דגבי מומין קתני להו בבבורות (דף מא.) הזקן והחולה והמזוהם: **מזבח שנעקר.** במזבח פנימי קמיירי וקא סלקא דעתך הוא הדין לחיצון קשיא דרב אדרב דאמר לעיל כל הקדשים שנשחטו שם פסולין: **מודה רבי יהודה בדמים.** דבעינן מזבח: **דברים כבתבן.** שקדש את הרצפה כולה לשם מזבח להקטיר עליה לפי שהיה המזבח קטן מהכיל עולות ושלמים שהקריבו לחנוכת המזבח ואמרינן לקמן לרבי יהודה הכי משמע קרא כי מזבח אבנים אשר תחת מזבח הנחושת קטן היה: **אמר לו רבי יוסי והלא כבר נאמר.** במזבח שעשה משה במדבר שהיה בנוב וגבעון:

פנוי מכלים. אע"פ שמזבח שעשה משה (אינו פנוי [כלי] היה כדאמר דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מבנין משאר כלים קאמר דצפונה אמזבח קאי ואע"פ שהיה בצפון נגסין וקלונסות ושולחנות מסתמא הא דאמרה תורה פנוי מכלום משום שחיטה הוא והני צורך שחיטה נינהו:

שיהא צפון פנוי מכלים. אפילו מן המזבח צרים לדקדק במתני' דמדות (דף לג) שלא תבקשה דרבי אליעזר בן יעקב ס"ל הכא כוליה מזבח בדרום קאי ובפ"ק דיומא (דף טז.) מוקמינן מתני' דמדות כר"א בן יעקב:

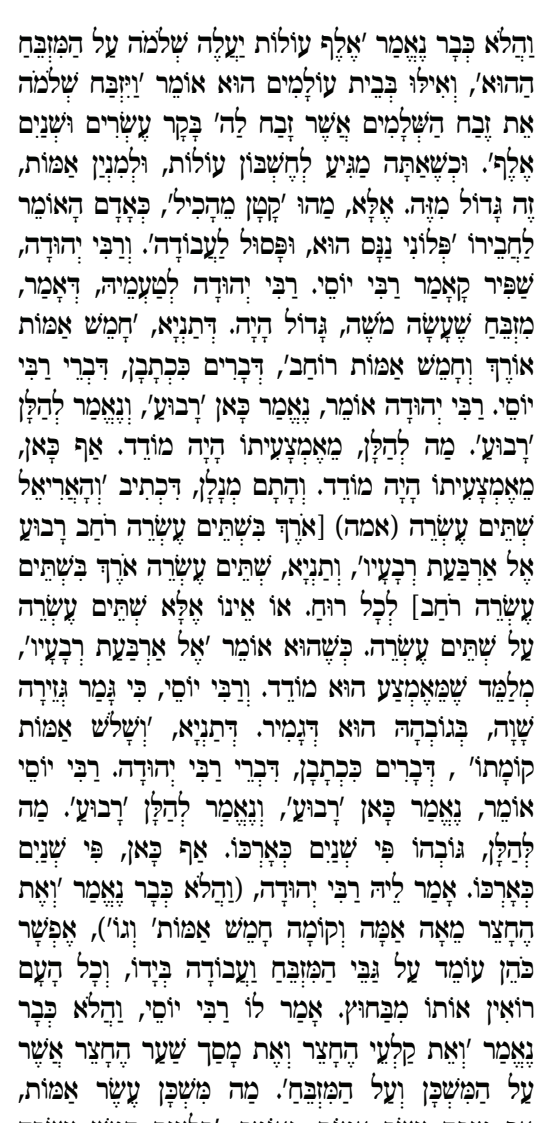
וכי עליו אתה זובח. אע"ג דלעיל דרשינן עליו ממש הכא דייק משום דזובחת עליו משמע שמצוה לזבוח עליו וכן לקמן (דף ס.) גבי ואכלוה מצות אצל המזבח משמע שמצוה אלא כשהוא שלם ולא כשהוא חסר:

עד שלא נבנה המזבח. דחויין מעיקרא הן אלא עד שלא נפגם ונפגם ומשני לא תרוצי מתרצת לה. ותימה דא"כ משמע דפירכא קמייתא דחויין מעיקרא הוו ואפילו לר' יוחנן ואמאי והא ר' יוחנן סבר גבי בהמה של ב' שותפין (קדושין דף ז.) דחוי מעיקרא הוי דחוי ועוד תקשי ליה ממתני' דמי שהיה טמא (פסחים דף צז:) המפריש נקבה לפסחו דקאמר דחוי מעיקרו הוי דחוי ויש לומר דהתם אין בידו לתקן מיקרי דחוי כדפריש"ת פ"ק (לעיל דף יב:) אבל הכא בידו לתקן המזבח ולכך משמע ליה הכא דכ"ע לא הוי דחוי מידי דהוה אמחוסר זמן בגופו ובבעלים כגון יולדת זב ומצורע שהפרישו קרבנם קודם זמנם ה"נ מפריש קרבנו להקריב לכשיבנה בהמ"ק והוי כמחוסר זמן ולא חשיב נדחה וכן מוכח לקמן פ"ב (דף קיד.) דחובות שהקדישן בגלגל לגבי שילה היו מחוסר זמן וקרבי בשילה דלא אמרינן דחויין הן וקשה לי דבפ"ק (לעיל דף יב.) פריך לבן בתירא פסח היכי משכחת לה אי אפרשי' בצפרא דחוי מעיקרא הוא שאינו ראוי לשלמים לבן בתירא הואיל ומקצתו הוא ראוי לפסח בחצות מה בכך כיון דבידו להשהותו עד חצות למה לא יהא כשר כמו מקדיש אותו לאחר שחיטת בנו שראוי למחר ומקדיש בגלגל חובות שכשרין בשילה. ברו"ך. וא"ת אכתי כיון דהוי במחוסר זמן כי ליכא מזבח דפריך דחויין מעיקרא הן אמאי אמר ר' יוחנן בפ' השוחט והמעלה (לקמן דף קז:) דהמעלה בזמן הזה בחוץ חייב דקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבא הא אינו ראוי לפתח אהל ותנן נמי פרק בתרא (לקמן דף קיב:) אותו ואת בנו ומחוסר זמן בחוץ אינו אפילו בלא תעשה לרבנן ואם כן לרבי יוחנן אמאי מחייב משום שחוטי חוץ ותו הא עדיפא מינה אמרינן ביומא פרק שני שעירי (דף סג.) דשלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל

1 מִזְבַּח הָעוֹלָה וגו'. מִזְבַּח בְּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד, וְלֹא כִּיּוֹר
2 בְּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד. הֵיכָן הָיָה נוֹתְנוֹ, בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ,
3 מָשׁוּךְ קִימְעָא כְּלַפֵּי הַדָּרוֹם. מַאי קָסָבַר, אִי קָסָבַר כּוּלֵּיהּ
4 מִזְבֵּחַ בַּדָּרוֹם קָאֵי, נוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל הֵיכָל וְלַדָּרוֹם, בֵּין
5 אוּלָם לַמִּזְבֵּחַ. וְאִי נַמִּי קָסָבַר, קְדוּשַּׁת הֵיכָל וְאוּלָם,
6 חֲדָא הִיא, נוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל אוּלָם וְלַדָּרוֹם, בְּבֵין אוּלָם
7 לַמִּזְבֵּחַ. אִי נַמִּי קָסָבַר, חֲצִיוֹ בַּצָּפוֹן וְחֲצִיוֹ בַּדָּרוֹם, נוֹקְמֵיהּ
8 מִכּוֹתֶל הֵיכָל וְלַדָּרוֹם, בֵּין אוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ. וְאִי נַמִּי קָסָבַר,
9 קְדוּשַּׁת הָאוּלָם וְהֵיכָל, חֲדָא הִיא, נוֹקְמֵיהּ מִכּוֹתֶל אוּלָם
10 וְלַדָּרוֹם, בֵּין אוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ. אֶלָּא לָאו, מִשּׁוּם דְּקָסָבַר,
11 כּוּלֵּיהּ מִזְבֵּחַ בַּצָּפוֹן. [וְנוֹקְמֵיהּ בֵּין הֵיכָל וְלַצָּפוֹן. קָסָבַר
12 קְדוּשַּׁת הֵיכָל וְאוּלָם חֲדָא]. כִּי נַמִּי מוֹקְמַת לָהּ מִכּוֹתֶל
13 הֵיכָל וְלַצָּפוֹן, הֲוָה לֵיהּ בֵּין אוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ. וְנוֹקְמָהּ
14 מִכּוֹתֶל אוּלָם וְלַצָּפוֹן, בְּבֵין אוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ. אָמַר קְרָא
15 'צָפוֹנָה', שֶׁיִּהֵא צָפוֹן פָּנוּי מִכֵּלִים. מַאן תַּנָּא דְּפָלִיג עֲלֵיהּ
16 דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא. דְּתַנְיָא,
17 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר, 'צָפוֹנָה', שֶׁיִּהֵא צָפוֹן פָּנוּי
18 מִכֹּלּוֹם, וַאֲפִילּוּ מִן הַמִּזְבֵּחַ. אָמַר רַב, מִזְבֵּחַ שֶׁנִּפְגַּם,
19 כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁנִּשְׁחֲטוּ שָׁם פְּסוּלִין. וּמִקְרָא הָיָה בְּיָדֵינוּ
20 וְשָׁכַחְנוּהוּ. כִּי סְלִיק רַב כַּהֲנָא, אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן
21 בְּרַבִּי, דְּקָאָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי, מִנַּיִן
22 לַמִּזְבֵּחַ שֶׁנִּפְגַּם, שֶׁכָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁנִּשְׁחֲטוּ שָׁם פְּסוּלִין,
23 שֶׁנֶּאֱמַר 'וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עוֹלוֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ'. וְכִי
24 עָלָיו אַתָּה זוֹבֵחַ, אֶלָּא כְּשֶׁהוּא שָׁלֵם, וְלֹא כְּשֶׁהוּא
25 חָסֵר. אָמַר, הֵיינוּ קְרָא דְּאִישְׁתְּמִיט לֵיהּ לְרַב. וְרַבִּי
26 יוֹחָנָן אָמַר, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה פְּסוּלִין. בְּמַאי פְּלִיגִי, רַב
27 סָבַר, בַּעֲלֵי חַיִּים אֵינָן נִדְחִים. וְרַבִּי יוֹחָנָן סָבַר, בַּעֲלֵי
28 חַיִּים נִידְחִין. מֵיתִיבִי, כָּל הַקָּדָשִׁים שֶׁהָיוּ עַד שֶׁלֹּא נִבְנָה
29 הַמִּזְבֵּחַ, וְאַחַר כָּךְ נִבְנָה הַמִּזְבֵּחַ, פְּסוּלִין. נִבְנָה, דְּחוּיִין
30 מֵעִיקָּרָא נִינְהוּ. אֶלָּא, עַד שֶׁלֹּא נֶהֱרַס הַמִּזְבֵּחַ. נֶהֱרַס,
31 הָא אִיזְקוּן לְהוּ. אֶלָּא, עַד שֶׁלֹּא נִפְגַּם הַמִּזְבֵּחַ, וְאַחַר
32 כָּךְ נִפְגַּם הַמִּזְבֵּחַ, פְּסוּלִין. וְלֹא תֵּרוּצִי קָא מְתָרְצַת.
33 אֵימָא, שֶׁנִּשְׁחֲטוּ. וְהָאָמַר רַב גִּידֵל אָמַר רַב, מִזְבֵּחַ
34 שֶׁנֶּעֱקַר, מַקְטִירִין קְטֹרֶת בְּמְקוֹמוֹ. כִּדְאָמַר רָבָא, מוֹדֶה
35 הָיָה רַבִּי יְהוּדָה בַּדָּמִים. הָכָא נַמִּי, מוֹדֶה רַב בַּדָּמִים.
36 מַאי רַבִּי יְהוּדָה. דְּתַנְיָא, 'בַּיּוֹם הַהוּא קִידֵּשׁ הַמֶּלֶךְ תּוֹךְ הֶחָצֵר וגו' כִּי מִזְבַּח (שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה)
37 הַנְּחוֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי ה', קָטֹן מֵהָכִיל', דִּבְרִים כִּבְתָבָן, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, והלא

ההיכל פטור דאינו ראוי לפתח אהל מועד דמחוסרי מעשה וכ"ש זה ועוד אמרינן בפ"ק דמס' ע"ז (דף יג:) דאם הקדיש והחרים והעריך בזמן הזה בהמה תעקר דהיינו נועל דלת בפניה והיא מתה מאליה כדאיתא התם ופריך ונישחטינהו מישחט ופי' בקונטרס משום שחוטי חוץ לא מחייב דמיירי בקדשי בדק הבית דאין חייבין משום שחוטי חוץ כדמוכח לקמן (דף קיג:) ובפרק שני שעירי (יומא דף סג:) ושקשה דאי בקדשי בדק הבית מאי פריך ונישוייה גיסטרא ומשני מפני שנראה כמטיל מום בקדשים וליכא למימר דיש איסור מטיל מום אף בבהמה תמימה לקדשי בדק הבית כדאמר המתפיס תמימים לבדק הבית אינן יוצאין מידי מזבח לעולם דהיינו מדרבנן משום קנס כדמוכח פרק המנחות והנסכים (מנחות קא.) דקאמר משום דלא שביחזי תמימים תקנו שיהיו למזבח לכך נראה דמיירי בקדשי מזבח ולא מחייבי משום שחוטי חוץ משום דאינו ראוי לפתח אהל מועד או משום דהוי דחוי או משום דמחוסר זמן ודוחק לומר דההיא דמס' ע"ז כמ"ד הותרו הבמות דהא סתם מתניתין לקמן (דף קיב:) דירושלים אין אחריה היתר ובפ"ק דמגילה (דף י.) פריך מינה לר' יוחנן דאמר שמעתי שמקריבין בבית חוניו ונראה לתרץ דר' יוחנן דמחייב לקמן מעלה בחוץ מיירי בהעלאת קטרת דלא מחוסר מעשה כדאמר בשמעתין מזבח שנעקר מקטירין קטרת במקומו א"נ בהעלאת מנחה שקמצה בכלי שרת בפנים אע"פ שאין בית דאזבחים דוקא בעי מזבח כדכתיב וזבחת עליו וניחא השתא הא דנקט ר' יוחנן מעלה בזמן הזה ולא נקט שוחט בזמן הזה ואין לתרץ דר' יוחנן כרבי יהודה דשרי להקטיר ברצפת העזרה דלא מיסתבר דלישרי רבי יהודה בשעה שהמזבח פגום אלא בשעה שהמזבח כשר ועוד יש לתרץ דלקמן ר' יוחנן מיירי כשבנה המזבח במקומו והעלה בחוץ כיון דקדשי לעתיד לבא וההיא דפ"ק דע"ז (דף יג:) יש להקשות בקדשי בדק הבית אמאי נועל דלת בפניה לרבא ונשחטיה או נשוייה גיסטרא אלא פי' רבינו הקדוש דמדרבנן אסור להטיל בהם מום גזירה אטו קדשי מזבח דכאמר בראשית הגז (חולין דף קלה.) דקדשי בדק הבית אסורין בגיזוזה ועבודה גזירה אטו קדשי מזבח וא"כ יש ליישב פי' ר"י דפריך בקדשי בדק הבית ונשחטיה משחט ונשוייה גסטרא ומשני נראה במטיל מום דאסור גזרה אטו קדשי מזבח וא"ת מאי טעמא פטרינן שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות ההיכל בחוץ (לעיל דף נה:) והלא בפנים כי האי גוונא אם עלו לא ירדו לפי מה שפי' הקונטרס לקמן קודם שיעמידו לוים את המשכן ולאחר שפרקו לוים את המשכן דשלמים דוקא בעי פתיחת דלתות ההיכל ולא שאר קדשים וביון דשאר קדשים כשרין א"כ שלמים נמי אם עלו לא ירדו וחייב בחוץ כמו הלן והיוצא ושנשחט חוץ לזמנו וחוץ למקומו דחייב עליהן בחוץ הואיל ומתקבל בפנים וי"ל דהתם מיירי בהעלאה דכיון שהשחיטה נעשית בפנים כהלכתה מיחייב בהעלאה כיון דמתקבל בפנים אבל הכא דאין השחיטה כהלכתה לא ואפילו אם תימצי לומר דפסח והחטאת ששחטן שלא לשמן בחוץ חייב הבהמה ראויה לפנים לבתחילה אבל אלו קדשים אינן ראויין לפנים לכתחילה: **הא** אזקינן להו. וגבי מומין תנן בבכורות (דף מא.) הזקן והא דאמר (באלה הדברים רבה) חיים כלכם היום קל וחומר מפרים שהתנדבו הנשיאים לשאת הארון במדבר שחיו עד שלמה שהקריבן לגבוה הוראת שעה היתה: **והלא** כבר נאמר אלף עולות יעלה שלמה. וא"ת מנא ליה דאמזבח הנחשת קאמר הא ג' מזבחות הוו כדאמר לקמן (דף סא:) של נוב ושל גבעון וגדול היה וי"ל דסמיך אקרא (דה"ה ב א) דכתיב בהדיא על מזבח הנחשת שעשה בצלאל: **מה** משכן עשר אמות. תימה כיון דאיכא היקשא גזירה שוה דרבות למה לי: **ואומר** קלעים ט"ו אמה אל הכתף. פי' בקונטרס וקס"ד בגובה קאמר וה"ה לכל החצר וקשה לר"ת היכי מצי למימר דאגובה קאי והא מוכח קרא בהדיא דברחבה מיירי דקחשיב מעיקרא החצר לפאת ים חמשים אמה ואחר כך מפרש חמש עשרה אמה קלעים לכתף שאצל השער ולכתף השנית חמש עשרה קלעים ואחר כך לשער החצר מסך עשרים

אלף עולות יעלה שלמה וגו' וכשאתה מניע לחשבון עולות ולמנין אמות. שהיה מזבח אבנים של שלמה עודף עליו זה של שלמה גדול משל משה לפי צורך העולות שהרי מזבח של משה כתיב ביה ה' אמות אורך וה' אמות רוחב צא מהם מקום הקרנות אמה לכל צד ומקום הילוך רגלי הכהנים אמה לפנים מן הקרנות סביב המערכה נמצא מקום המערכה אמה על אמה הכי אמרינן לקמן בפירקין (דף סב.) יסוד וסובב לא היו ממעטין בארכו ורחבו לפי שמקיפין ובולטין סביביו מעשה רשת נחושת והוא היה סובבו ובמזבח שעשה שלמה היה מקום המערכה כ' על כ' לרבי יוסי כדתנן במסכת מדות (דף לה:) חלקהו לכ' רצועות כל אחת ואחת ברוחב אמה ואורך עשרים הרי ד' מאות אלף: **אלא מהו אומר** קטן מהכיל. לאו במזבח אבנים קאמר ומשום ההוא יומא אלא למזבח הנחשת קאמר ובא לפוסלו לעולם שסילקו ומה שתלה הכתוב קטנו בעולות של אותו היום לישנא מעליא נקט: **כאדם שאומר לחבירו.** באדם שנפסל: **נגע פלוני.** לישנא מעליא ולא אמר נפסל פלוני: **ונפסל לעבודה.** לאו מסקנא דאדם אומר אלא רבי יוסי קאמר לה ואותו פלוני פסול לעבודה והוא קורא לו נגע: **שפיר קא"ר יוסי.** ול"ל לקדושי רצפה: מזבח של משה גדול היה. וכשאתה מגיע לחשבון עולות ומנין אמות שבשניהם נמצא של שלמה קטן לפי הצורך: **ונאמר** להלן **רבוע.** בשל יחזקאל שנתנבא על בית שני או על העתיד רבוע אל ארבעת רבעיו: **מה** להלן. מדה האמורה בו מאמצעיתו הוא מודד כדמפרש ואזיל: **אף כאן מודד ה' על ה' מאמצעיתו.** לכל רוח נמצא י' על י' צא מהן אמה מכאן ואמה מכאן לקרנות וכן למקום הילוך הרי ו' על ו' מקום המערכה ושל שלמה כ' על כ' מקום המערכה עשה ממנו ג' רצועות של ו' רוחב נשארו שתי אמות בארך עשרים חלוק ג' הרצועות לרחבו [לחתיכות רבועות של שש שש] תמצא בכל אחת ג' חתיכות רבועות של שש שש הרי תשע ועוד נשארו בכל אחת ב' אמות בארך ששה קרבם זו אצל זו הרי ו' על ו' הרי עשר חתיכות רבועות ועוד צרף הרצועה הארוכה עשרים ורחבה ב' ותמצא ו' על ו' הרי

אמה

י"א וב' אמות על ב' אמות נמצא של משה אחד מי"א כשל שלמה ומגיע לחשבון י"א אלפים עולות ותו לא ובחנוכתו כתיב בקר כ"ב אלף וצאן כ"ב אלף: **והאריאל.** מקום מערכה של מזבח: **שתים עשרה.** אל ארבעת רבעיו מלמד שמאמצעיתו מודד: **ורבי יוסי.** דאמר דברים ככתבן: **כי נמיר ג"ש.** דרבוע רבוע בגובהה הוא דגמר ולאו מרבוע דיחזקאל אלא מרבוע דכתיב במזבח הפנימי דתניא וג' אמות קומתו כו' (שמות כז) ובמזבח הנחשת כתיב: **ונאמר** להלן **רבוע.** במזבח הזהב אמה ארכו ואמה רחבו רבוע ואמותים קומתו (שם ל): **אף כאן גובהו פי שנים כארכו.** הרי י' אמות ובסיפא מפרש ר' יוסי מאי וג' קומתו: **והלא כבר נאמר וקומה ה' אמות.** דאין גובה היקף הקלעים של חצר אלא ה' אמות: **אפשר כן.** שיהא כהן בראש המזבח ועבודה בידו כו': **מה משכן.** צריך קלעים לחצר סביביו מוקף גובה י' אמות דהא הכי הוה גובהה דכתיב (שם כו) י' אמות אורך הקרש: **אף מזבח.** צריך היקף לכדי י' אמות: **ואומר קלעים ט"ו אמה**

רש"י

אמה אל הכתף. אצל השער וקס"ד בגובהה קאמר וה"ה לכל החצר: **משפת מזבח ולמעלה.** למעלה מן המזבח היה גובהן ה' אמות: **משפת סובב ולמעלה.** עד מקום הקרנות ולמטה הימנו ו' אמות וגובה הקרן אמה: **ור' יהודה.** אומר דברים ככתבן כי גמיר ג"ש דרבוע רבוע ברחבה דגמיר למימר דמאמעיתו מודד וממזבח דיחזקאל וכדלעיל: **ולרבי יהודה.** נהי נמי דדברים ככתבן הא קא מיתחזי כהן דהא גובהו שלש וקלעים אינן אלא חמש והוא עצמו ג' אמות נמצא ראשו למעלה מן הקלעים: **בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב קידש.** המלך את [תוך החצר] וגו' שהוצרכה כל הרצפה לקדשה לשם מזבח וקדושתה בשירי מנחה ובשיר בדאמרי' בשבועות (דף יד.): **מאי קידש.** את תוך החצר: **ומשני קדשו לשם עזרה להעמיד בו מזבח אבנים: בשלמא לר' יוסי.** דאמר של שלמה גדול ושל משה קטן: **היינו דכתיב קטן.** אמזבח הנחשת והכי קאמר העמיד מזבח אבנים כי מזבח הנחשת קטן: **אלא לרבי יהודה.** דאמר כולה רצפה קידש דמזבח שלמה לא יכול להכיל העולה: **מאי קטן.** דכתיב אמזבח הנחשת הא דשלמה גופיה קטן הוה: **הכי קאמר כו'.** ומשום דקאי במקום מזבח הנחשת וחילופו הוא קרי ליה מזבח הנחשת ובדברי הימים (ב ד) קרי ליה הכי בהדיא ויעש (המלך) מזבח נחשת כ' אמה ארכו וכ' אמה רחבו ואמקום המערכה קאי: **במיפלגי.** ר' יוסי דגמיר רבוע רבוע ממזבח הזהב ורבי יהודה דגמיר לה משל יחזקאל: **כלי מכלי.** מזבח הנחשת והזהב כלים הם: **מודה ר' יהודה בדמים.** דאע"ג דאמר רבי יהודה כל העזרה מקודשת הני מילי להקטיר חלבים אבל לזריקת דמים לא: **מדם התערובת.** של פסחים מעל הרצפה: **בגינו.** בשבילו: **וכי אצל המזבח אבלוה.** והלא כל העזרה כשרה לכך דכתיב במנחה מצות תאכל במקום קדוש (ויקרא ו): **קדש קדשים.** בג"ש דקדש קדשים ילפי מהדדי: **משום**

ג'

26 **אָמַר אַבַּיֵי, אָתְיָא מִדְּרָשָׁא דִּרַבִּי יוֹסֵי. דְּתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מִשּׁוּם**

שלשה

1 **אַמָּה אֶל הַכָּתֵף', וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'חָמֵשׁ אַמּוֹת',**
2 **מִשְׁפַּת מִזְבֵּחַ וּלְמַעְלָה. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְשָׁלֹשׁ**
3 **אַמּוֹת קוֹמָתוֹ', מִשְׁפַּת סוֹבֵב וּלְמַעְלָה. וְרַבִּי יְהוּדָה, כִּי**
4 **גָּמִיר גְּזֵרָה שָׁוָה, בְּרָחְבָּהּ הוּא דְּגָמִיר. וּלְרַבִּי יְהוּדָה,**
5 **הָא קָא מִיתְחֲזֵי כֹּהֵן. נְהִי דְּכֹהֵן מִיתְחֲזֵי, עֲבוֹדָה דְּבָרְדּוֹ**
6 **לֹא מִיתְחֲזֵי. בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי יְהוּדָה, הַיְינוּ דִּכְתִיב**
7 **'קִידֵּשׁ'. אֶלָּא לְרַבִּי יוֹסֵי, מַאי 'קִידֵּשׁ'. לְהַעֲמִיד בָּהּ**
8 **מִזְבֵּחַ. בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי יוֹסֵי, הַיְינוּ דִּכְתִיב 'קָטֹן'. אֶלָּא**
9 **לְרַבִּי יְהוּדָה, מַאי 'קָטֹן'. הָכִי קָאָמַר, מִזְבַּח אֲבָנִים**
10 **שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה תַּחַת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת, קָטָן הָיָה. בְּמַאי**
11 **פְּלִיגִי, מַר סָבַר, דָּנִין חוּץ מִחוּץ, וְאֵין דָּנִין חוּץ מִפְּנִים.**
12 **וּמַר סָבַר, דָּנִין כְּלִי מִכְּלִי, וְאֵין דָּנִין כְּלִי מִבְּנָיָן. אָמַר**
13 **רָבָא, מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בְּדָמִים. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה**
14 **אוֹמֵר, כּוֹס אֶחָד הָיָה מְמַלֵּא מִדַּם הַתַּעֲרוֹבוֹת, וְשׁוֹפְכוֹ**
15 **עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ, שֶׁאִם יִשָּׁפֵךְ דָּמוֹ שֶׁל אַחַת מֵהֶן, נִמְצָא**
16 **זֶה מַכְשִׁירוֹ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ, סָבַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּיוָן**
17 **עֲזָרָה מִיקְדְּשָׁא, הָא אִיתְעֲבִידָא לֵיהּ מְצָוָותֵיהּ. וְדִלְמָא,**
18 **מִשּׁוּם דְּקָסָבַר, שְׁפִיכָה מִכַּח הָאָדָם בָּעֵינַן. אִם כֵּן,**
19 **נִשְׁקְלֵיהּ וְנִשְׁפֵּיךְ לֵיהּ אַדּוּכְתֵּיהּ. וְדִלְמָא, מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן**
20 **מְצָוָה מִן הַמּוּבְחָר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִזְבֵּחַ שֶׁנִּפְגַּם,**
21 **אֵין אוֹכְלִין בְּגִינוֹ שִׁירֵי מִנְחָה, שֶׁנֶּאֱמַר 'וְאֹכְלוּהָ מַצּוֹת**
22 **אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ'. וְכִי אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲכָלוּהָ, אֶלָּא בִּזְמַן**
23 **שֶׁהוּא שָׁלֵם, וְלֹא בִּזְמַן שֶׁהוּא חָסֵר. אַשְׁכְּחָן, שִׁירֵי**
24 **מִנְחָה. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים, מְנָלָן. (תלמוד לומר קדש**
25 **קדשים) [אָתְיָא, 'קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ']. קָדָשִׁים קַלִּים, מִנַּיִן.**

תוספות

עשרים אמה ובשמעתא קמייתא דעירובין (דף ב:) קשה טפי דפריך בין לרבנן בין לר' יהודה לילפו מפתח שער החצר ופי' שם בקונטרס שני לשונות ופי' בלשון שני דפריך שיחשב פתח ברחב עשרים ומשני פתח שער החצר איקרי פתח סתמא לא איקרי ואיבעית אימא כי כתיב חמש עשרה בגובהה כתיב והכתיב וקומה ה' אמות ההוא משפת מזבח ולמעלה ופי' שם בקונטרס דהיינו כר' יוסי דשמעתין וזו היא תימה דלא מצינן למימר חמש עשרה אמה בגובה כתיב אלא ברחבה כדפרישית ועוד קשה דאי מרחבה פריך התם הוה ליה למימר הכי אלא הא דתנן הרחב מעשר אמות ימעט נילף מפתח שער החצר כיון דעד השתא איירי בגובהה ועוד לר' יהודה אמאי הוצרך להקשות מפתח החצר פתח אולם דקאי ביה הוה ליה לאקשויי ועוד מאי קושיא מפתח החצר התנן יש לו צורת הפתח א"צ למעט וחצר צורת הפתח הוה ליה שהיו העמודים משני צדדים וכלונסות על גביהן שהקלעים תלויין בהן[א] ומיהו בסמוך (קשה) כי פריך ור' יהודה מפתחו של אולם גמר והתנן וכו' לא משני שאני פתחו של אולם דה"ל צורת הפתח [ובע"כ צ"ל] דכיון דאליבא דרב קיימא לא משני הכי דאיהו תני במתני' צריך למעט כדאמר התם ומהאי טעמא פריך [שפיר] השתא ועוד דשער חצר לא ה"ל צורת הפתח שהכלונסות היו על הווין שקבועין בעמודין מבחוץ ואמרינן התם בפ"ק (דף יא.) צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה כלום ומפרש רבינו דמגובהה פריך התם דלא יחשב פתח ביתר מה' אמות ומסתברא היא לן טפי למילף מפתח החצר ממאי דנילף מפתח ההיכל דפתח המשכן על כרחין שלא כדין איקרי פתח אהל מועד וחידוש הוא דלא הוו ליה גיפופי שהיה פרוץ לפניו במלואו הלכך פתח ההיכל שהיה במקומו דלמא שלא כדין נמי איקרי פתח ובתר הכי גרס איבעית אימא קלעים ט"ו אמה וכי כתיב וקומה ברוחב ה' אמות משפת קלעים ולמעלה והיא שינויא כרבי יוסי דהכא ול"ג ט"ו אמה בגובהה הוא דכתיב וגם לא גרס אל הכתף דלא קאי אחמש עשרה דכתיב בקרא דהוא לא מיתוקמא אלא ברחבה אלא פירוש הוא כלומר הקלעים היו גבוהין חמש עשרה שלא יראו עבודה שבידו כרבי יוסי דאמר מזבח י' אמות והאי דכתיב בקלעים וקומה ה' אמות ודאי משפת מזבח ולמעלה והאי קרא דמייתי וקומה ברוחב ה' אמות (היינו) להוכיח גובה פתח כ' אמה היינו ההוא דכתיב גבי מסך בסוף ויקהל ומפרש דמשפת קלעים ולמעלה קאמר שהקלעים היו גבוהין סביב החצר צפון ודרום ומערב וכן לצד המזרח [שכמו] שהקלעים היו ט"ו רוחב מימין הפתח וכן משמאל הפתח כמו כן היו גבוהין ט"ו אמה ועל מסך הפתח כתיב רוחב כ' אמה וקומה ה' אמות ברוחב לעומת קלעי החצר פירוש שהמסך כל רוחב כ' היה גבוה ה' אמות משאר קלעי החצר אשתכח המסך גבוה כ' וזו היא אמת גובהו של פתח והיא שינויא בתרא ליתיה אלא לרבנן דהא לרבי יהודה לא מתוקם כלל ואע"ג דקאי התם לשנויי לרבנן ולרבי יהודה שינויא קמא יתיישב לרבי יהודה דשנינן פתח סתמא לא איקרי דהכי נמי לא מיתוקם ההוא שינויא כרבי יוסי דהכא אלא כרבי יהודה דפליג עליה והכא בשמעתין גרסי' מה משכן י' אמות אף מזבח י' אמות קלעים ט"ו ולא גרסינן נמי אל הכתף דלאו קרא מייתי ובברייתא דמלאכת המשכן לא גרסינן כלל קלעים ט"ו במילתא דר' יוסי ופירושא בעלמא הוא כלומר הקלעים היו גבוהין ט"ו אמה שלא יראה כהן ועבודה בידו ומה ת"ל ה' אמות משפת מזבח כו' ור"ת מפרש בספר הישר דלשמואל עצמו פריך נילף מפתח שער החצר מנא ליה דושחטו פתח אהל מועד אפתח היכל קאי ואי אפשר לומר כן כלל דכמוכחי כמה קראי בפרשת אלה פקודי ובשאר מקומות וקצת קשה לפירוש ר"ת דפריך מגובה חמש דמאי משני פתח שער איקרי פתח סתמא לא איקרי כיון דנקרא שער כ"ש דאיקרי פתח דפתח קטן משער עוד נילף מפתח עזרה שנקרא פתח (ביחזקאל מא) והיה גובהו עשרים: **הכי** קאמר מזבח אבנים שעשה שלמה תחת מזבח הנחשת. תימה דבפ' במה בהמה (שבת דף נה.) אמרינן ויעמוד אצל מזבח הנחשת מזבח הנחשת מי הוה אמר להן הקב"ה התחילו ממקום שאומרים שירה לפני בכלי נחשת ואמאי לא אמר כי הכא וי"ל דהתם מה לו להזכיר מזבח הנחשת בכלל: **מודה** רבי יהודה בדמים. תימה מאי קס"ד מעיקרא והא קרן ורבוע יסוד מעכבין: **קדשים** קלים מנין. תימה דלא יליף מהיקשא מזאת התורה: **אתיא** מדרשא דרבי יוסי. תימה ל"ל ג"ש דקדש קדשים ועוד [קדשים קלים] גופה נילף ממעשר וכי תימא מה למעשר שכן טעון וידוי ונסכי וצורה בכור יוכיח ועוד דבהאי קרא דמייתי דמקיש מעשר לבכור נמי כתיב חטאת ואשם דתניא בספרי פרשת ראה אנכי בקרבכם וצאנכם אלו חטאות ואשמות וכן בקרא דלא תוכל לאכול בשעריך דריש פרק בתרא דמכות (דף יז.) בקרך וצאנך אלו חטאות ואשמות:

מאי קסבר האי תנא. דפשיטא ליה בכור טפי ממעשר אי קסבר קדשה לעתיד לבא בקדושת הארץ וקמבעיא ליה אי קרינא ביה לפני ה' אי לא אפ' בכור נמי יקרב ויאכל דמאן דאית ליה קדשה קסבר דמקריבין אע"פ שאין בית כדאיתא פ"ק דמגילה (דף י.) ואי קסבר לא קדשה דבטלה קדושת הארץ ומבעיא ליה במעשר משום דאינו צריך לבית ומיתאכיל בירושלים אי קרינא ביה לפני ה' אי לא אפ' בכור נמי תיבעי היכא דהוי בעין מעשר כגון בכי ה"ג שאינו צריך לבית שקרבו דמיו ואימוריו וחרב הבית ובשרו קיים מהו שיאכלוהו ומסיק דקסבר לא קידשה והא דפשיטא ליה בבכור משום דאיתקש בשרו לדמו ולא אביל בשר אלא בשעה הראויה לזריקת דם ולא משנהרס זו היא גירסת הקונטרס ופירושו ואם תאמר אי קסבר לא קדשה היכי משכחת מעשר שני דאורייתא כיון דבטלה קדושת הארץ וי"ל דאי קסבר לא קידשה מוקמינן ליה למעשר שגדל בפני הבית כמו שפירש בקונטרס [גבי] בכור שקרבו דמו ואימוריו וחרב הבית ובשרו קיים א"נ אפ' קסבר לא קדשה הני מילי קדושת הבית אבל קדושת הארץ לא בטלה ונתחייבו בתרומות ומעשרות כדאשכחנא (לקמן דף קיב:) כשחרב שילה שבטלה קדושת הבית ולא בטלה קדושת הארץ וא"ת כיון דלא קידשה והותרו הבמות יהא נאבלך בכל ערי ישראל ולספרים דגרסי' לקמן בפ' בתרא (דף קיב:) באו לנוב וגבעון הותרו הבמות מעשר נאכל בכל ערי ישראל וי"ל דלפי אותה גירסא לא מתוקם הכא אלא במעשר שגדל לפני הבית והחזקק להבאת מקום ואינו נאכל בכל ערי ישראל ונקשה לפירוש הקונטרס מאי דוחקיה דרבינא לומר לא קדשה ופליג אבוליה הש"ס דקיס לן ירושלים אין אחריה היתר כדתנן בפרק בתרא (גם זה שם) לימא דלעולם קסבר קדשה ובכור שנזרק דמו ונפגם המזבח דאין בשרו נאכל בפגימת המזבח ומיהו מצי למימר דלישנא דברייתא קשיתיה דקתני מה בכור אינו אלא בפני הבית דמשמע בית ממש צריך ואי קדשה למה לי בית הלא מקריבין אע"פ שאין בית ואין צריך רק מזבח משום דאיתקש בשרו לדמו אבל ה"ה דלעולם מצי סבר קדשה דכיון דנזרק דמו ואח"כ חרב אין אוכלין בשרו משום דאיתקש לדמו מיהו האי בפני הבית היינו בפני מזבח ולאו בית ממש קאמר אבל קשה מאי קאמר אפילו בכור נמי תיבעי ולא תבעי מעשר אדרבה כיון דלא קדשה פשיטא לא קרינא ביה לפני ה' דמחיצה לאכול דאורייתא ועוד דבכור פשיטא דמפסיל ביוצא כשחרב הבית ונפלו מחיצות כיון דלא קדשה ומה צריך כלל היקישא דבשר ודם וכי תימא כשחרב הבית ונהרס המזבח אבל חומות ירושלים קיימת ולא בטלה קדושתה לענין קדשים קלים ומעשר שני זהו תימה לומר דהא ירושלים לא נתקדשה אלא בשביל הבית ואיך יתכן שקדושת הבית תבטל וקדושת ירושלים קיימא לכך נראה כמו גירסת הספרים אי קסבר קדשה אפילו בכור נמי ואי קסבר לא קדשה אפילו מעשר נמי אמר רבינא לעולם קסבר קדשה וכו' והכי פריך אפילו בכור נמי משכחת לה בלא חומות ירושלים ובלא חומות עזרה כמו שפירש בקונטרס דמקריבים אע"פ שאין בית כלומר יבנה המזבח ויזרוק הדם ויאכל הבשר אבל בלא מזבח פשיטא ליה דאינו יכול להקריב כדאמרי' לעיל (דף נט.) מודה רב בדמים אע"פ שהבית קיים וכל שכן בזמן הזה ואי קסבר לא קדשה קדושת הבית לבנו המזבח וכל שכן קדושת ירושלים אבל קדושת הארץ קיימת להתחייב בתרומה ומעשר כמו בנוב וגבעון אפילו מעשר יהא פסול פשיטא דאין לו היתר בירושלים ולא גרסינן לקמן פ' בתרא (דף קיב:) מעשר שני נאכל בכל ערי ישראל ואי גרסינן ליה צריך לומר דהכי פריך אפילו מעשר שני יהא פשיטא דאין חייב להעלותו ואמאי קאמרת יכול יעלה אדם דמשמע

שְׁלֹשָׁה זְקֵנִים, וְזֶה אֶחָד מֵהֶן. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר, יָכוֹל יַעֲלֶה אָדָם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִירוּשָׁלַיִם וְיֹאכְלֶנּוּ בַּזְּמַן הַזֶּה. וְדִין הוּא, בְּכוֹר טָעוּן הֶבְאַת מָקוֹם, וּמַעֲשֵׂר טָעוּן הֶבְאַת מָקוֹם. מַה בְּכוֹר, אֵינוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת, אַף מַעֲשֵׂר, אֵינוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. מַה לְּבְכוֹר, שֶׁכֵּן טָעוּן טָעוּן מַתַּן דָּמִים וְאֵימוּרִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, בְּפוּרִים יוֹכִיחוּ. מַה לְּבְכוּרִים, שֶׁכֵּן טָעוּנִין הַנָּחָה, תַּלְמוּד לוֹמַר 'וְהֵבֵאתֶם שָׁמָּה עוֹלוֹתֵיכֶם' וְגוֹ', מַקִּישׁ מַעֲשֵׂר לִבְכוֹר, מַה בְּכוֹר, אֵינוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. אַף מַעֲשֵׂר, אֵינוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת. וְנֵיהַדַּר דִּינָא, וְנֵיתֵי בַּמֶּה הַצַּד. מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִיפְרַךְ, מַה לְּהַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁכֵּן יֵשׁ בָּהֶן צַד מִזְבֵּחַ. מַאי קָסָבַר, אִי קָסָבַר, קְדוּשָּׁה רִאשׁוֹנָה קִידְּשָׁה לְשַׁעְתָּהּ וְקִידְּשָׁה לֶעָתִיד לָבֹא, אֲפִילּוּ בְּכוֹר נַמִּי. וְאִי קָסָבַר, לֹא קִידְּשָׁה לֶעָתִיד לָבֹא, אֲפִילּוּ בְּכוֹר נַמִּי תִּיבָּעֵי. אָמַר רַבִינָא, לְעוֹלָם קָסָבַר, לֹא קִידְּשָׁה. וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, בְּבִכּוּר שֶׁנִּזְרַק דָּמוֹ קוֹדֶם חוּרְבַּן הַבַּיִת, וְחָרַב הַבַּיִת, וַעֲדַיִין בְּשָׂרוֹ קַיָּים, וְאִיתְקַשׁ בְּשָׂרוֹ לְדָמוֹ, מַה דָּמוֹ בְּמִזְבֵּחַ, אַף בְּשָׂרוֹ בְּמִזְבֵּחַ. וְאָתֵי מַעֲשֵׂר, וְיָלִיף מִבְּכוֹר. וְכִי דָּבָר הַלָּמֵד בְּהֶקֵּשׁ, חוֹזֵר וּמְלַמֵּד בְּהֶקֵּשׁ. מַעֲשֵׂר דָּגָן, חוּלִּין הוּא. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר, בָּתַר לָמֵד אַזְלִינַן. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר, בָּתַר מְלַמֵּד אַזְלִינַן, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר. דָּם וּבָשָׂר, חֲדָא מִילְּתָא הִיא. כִּי סְלִיק רָבִין, אָמַר הָכִי לְשַׁמַּעְתָּא קַמַּיְיהוּ דְּרַבִּי יִרְמְיָה. אָמַר, בַּבְלָאֵי טִפְּשָׁאֵי, אָמְטוּל דְּיָתְבִי בְּאַרְעָא חַשׁוֹכָא, אָמְרִי שְׁמַעְתָּא דְּמַחְשְׁכָא. לֹא שְׁמִיעַ לְהוּ, הָא דְּתַנְיָא, בְּשֶׁעַת סִילּוּק מַפָּעוֹת, קָדָשִׁים נִפְסָלִין וְזָבִים וּמְצוֹרָעִים מִשְׁתַּלְּחִים חוּץ לַמַּחֲנֶה. וְתַנְיָא אִידָךְ, בְּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, קָדָשִׁים נֶאֱכָלִים. מַאי לָאו, הָא בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, הָא בְּקָדָשִׁים קַלִּים. אָמַר רַבִינָא, אִידִי וְאִידִי, בְּקָדָשִׁים קַלִּים. וְלֹא קַשְׁיָא,

הא

דמיפסלי ביוצא הוא דהא אהל מועד חשיב ליה: : ותניא אידך גריס: **בשני מקומות נאכלין**. חד במקומן במחנות האמורות בזה כשהמשכן במקומו וחד בכל מקום שיהא שם דרך הליכתן משנסעו וקשיין אהדדי: **מאי לאו**. קמייתא בקדשי קדשים והא בקדשים קלים: **הכי גרסינן** מאי לאו הא בקדשי קדשים הא בקדשים קלים: **אידי ואידי קדשים קלים ולא קשיא**. קמייתא

ר'

ג' זקנים. דבר אחד מפי כל זקן וזקן: **ר' ישמעאל אומר כו'**. זו היא אחת מהן: **יכול יעלה אדם מעשר שני**. דקסבר קדושת הארץ לא בטלה וצריכה הפרשת מעשרות מן התורה וקאמר יכול יאכלנו עכשיו בירושלים בלא פדיון: **ת"ל וכו'**. ולקמיה פריך מאי שנא בכור דפשיטא ליה ומאי שנא מעשר דמיבעיא ליה: **שכן טעון מתן דמים**. הלכך צריך בית ומזבח: **בכורים יוכיחו**. שאין טעונין מתן דמים וצריכין בית כדכתיב לפני מזבח (דברים כו): **שכן טעון הנחה**. הלכך בעו בית דהוזקקו למזבח לכך: **ת"ל כו'**. ולקמיה פריך וליהדר דינא וליתי במה הצד: **צד מזבח**. זה למתן דמים ואלו להנחה: **מאי קסבר**. האי תנא דפשיט ליה בכור ממעשר: **אי קסבר קדושה ראשונה של בית קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא**. כי היכי דס"ל בקדושת הארץ וקמיבעי ליה מי קרינא ביה לפני אלהיך או לא וקפשיט מעשר מבכור: **אפילו בכור נמי**. אפילו בכור יקריב ויאכל דהא מאן דאית ליה קדשה לעתיד לבא אית ליה שמקריבין אע"פ שאין בית כדאמרינן במגילה (דף י.): ה"ג **ואי קסבר לא** קדשה אפי' בכור נמי תיבעי. ואי קסבר קדושת בית בטלה לה ומיבעי לה במעשר הואיל ואינו צריך לבית מי מיתאכיל בירושלים ולפני ה' קרינא ביה או לא: **אפילו בכור כה"ג נמי תיבעי ליה**. כגון שקרבו דמיו ואימוריו וחרב הבית ובשרו קיים מהו שיאכלוהו: **אמר רבינא לעולם קסבר לא** קדשה. והכא דקפשיט ליה מעשר מבכור בבכור שאינו צריך לבית דומיא דמעשר קפשיט ליה דפשיטא ליה גביה דלא מיתכיל: **דאיתקש בשרו לדמו**. ואת דמם תזרק ואת חלבם תקטיר ובשרם יהיה לך (במדבר יח) ויליף מיניה בשעה שאתה ראוי לזרוק את הדם אתה אוכל את הבשר ולא אחר שנהרס המזבח: **וכי**. בשר הלמד בהיקש מן הדם חוזר ומלמד בהיקש על המעשר: **לשמעתא**. הא דאביי דאמר קדשים קלים נפסלין בפגימת המזבח ומייתי לה מדרשא דרבי יוסי: **בשעת סילוק המסעות**. כשמורידין את המשכן ומסלקין את המזבחות בעת המסעות במדבר: **קדשים נפסלים**. בשר קדשי קדשים וקא סלקא דעתך מפני סילוק המזבח הוא מדקתני וזבין ומצורעין משתלחין שאין מצורע נכנס לדגלי השבטים ולא זב למחנה לוים נושאי הארון כדאמרינן לקמן (דף סא:) אע"פ שנסע אהל מועד הוא אלמא נפסלין דקאמר לאו משום

ר' **ישמעאל**. דיליף בשר מדם בתרייתא רבנן: **ואיבעית אימא**. בתרייתא נמי בקדשי קדשים: **ושני מקומות**. לאו לאחר שנסעו דנסתלק המזבח קאמר אלא חד מינייהו כדאיתא בעוד המשכן נטוי במשפטו. וחד לאחר שפירקו קרשים וקלעי החצר ועדיין המזבח במקומו וקודם שיעמידו לוים את משכן דנקט הכא לאו דוקא נקט חדא דלא משכח לה שהרי קודם שיחנו בני קהת נושאי המזבחות היו חונין בני גרשון ומררי נושאי המשכן ומקימין אותו ובנסיעתם היו מורידין את המשכן תחילה ונושאין בני גרשון ומררי אחר דגל אחד ובני קהת אחרי שני דגלים כדי שיהו קודמין בני גרשון בחנייתן ומעמידין את המשכן לפני בוא בני קהת כדכתיב אחר מסע דגל בני יהודה והורד המשכן וגו' (במדבר י) ואחר שני דגלים כתיב (שם) ונסעו הקהתים נושאי המקדש דהיינו ארון ומזבחות וכלי השרת והקימו בני גרשון את המשכן עד בואם של בני קהת ועוד אי בששינו את הסדר מוקמת לה היכי שחטי קרבנות קודם שיעמידו משכן הא אמר באיזהו מקומן (לעיל דף נה:) בשלמים ששחטן קודם שיעמידו לוים כו' פסולין ואי גרסת לה מוקי לה בששינו את הסדר וההוא דאיזהו מקומן שלמים דוקא קאמר משום דכתיב בהו (ויקרא ג) ושחטו פתח אהל מועד ולא יליף שאר קדשים מיניידהו: מהו

1 הָא רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, הָא רַבָּנָן. וְאִיבָּעֵית
2 אֵימָא, הָא וְהָא בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים, וּמַאי בְּשָׁנֵי
3 מְקוֹמוֹת, קוֹדֶם שֶׁיַּעֲמִידוּ לְוִיִּם אֶת הַמִּשְׁכָּן,
ולאחר

דמשמע דמפסקא ליה אי חייב להעלותו לירושלים או לא כיון דלא קידשה יהא נאכל בכל ערי ישראל כדתנן לקמן (שם) ואמאי צריך לאקושי לבכור דמה בכור אינו מעלהו אף מעשר אינו מעלהו אמר רבינא לעולם קסבר קדשה ולא מיירי כלל בחובת העלאה אלא אם יכול לאוכלו בזמן הזה או לא וילפינן אכילת מעשר מאכילת בכור דמה אכילת בכור בעיא מזבח משום דאיתקש בשרו לדמו אף אכילת מעשר בעיא מזבח ואין שום מעשר נאכל בזמן הזה ואית ספרים דגרסי אי לא קדשה אפילו מעשר נמי לא וה"פ אפילו מעשר נמי לא יהא נאכל כלומר דמדקבעית במעשר בזמן הזה א"כ במעשר שהוזקק להבאת מקום קבעי' אבל לאחר חורבן ההוא שמא לא נתחייב כלל במעשר כיון דלא קדשה ואפילו נתחייב במעשר כמו בנוב וגבעון מ"מ פשיטא דנאכל בכל ערי ישראל לפי הגירסא דלקמן כדפרישית אלא כי קבעי באותו שגדל בפני הבית וחרב הבית והוא פשיטא דאינו נאכל אמר רבינא לעולם קסבר קדשה ובבכור שנזרק דמו קודם חורבן הבית עסקינן וחרב הבית ועדיין בשרו קיים ואיתקש בשרו לדמו וא"ת והא כתיב (במדבר יח) ואת דמם תזרוק ואת חלבם תקטיר אלמא איתקש בההוא קרא להקטרת חלב ואמרי' לעיל דמזבח שנעקר מקטירין קטורת במקומו וה"ה אימורין וי"ל דקולא וחומרא לחומרא מקשינן ומקשינן בשרו לדמו והשתא מדרך דרשא יליף לכל הקדשים דאם נפגם המזבח אין נאכלין וא"ת לפי גירסא זו דגרס קדשה קשיא דר' ישמעאל אדר' ישמעאל דלקמן פ' בתרא (דף קיט.) תניא רבי ישמעאל אומר זה וזה מנוחה ונחלה שילה ופי' בקונטרס דבקדושת ירושלים גופה ס"ל דלא קדשה ויש אחריה היתר מדלא קרי ליה נחלה כדאיתא בפ"ק דמגילה (דף י.) שמעתי שמקריבין בבית חוניו בזמן הזה ואוקמינן כרבי ישמעאל מיהו בזה לא דק בפירושו דהדהיא דמגילה (גז"ש) רבי ישמעאל ברבי יוסי והההיא דלקמן רבי ישמעאל בן אלישע בר פלוגתיה דר"ע אבל מ"מ על כרחין קסבר לא קדשה דכיון דמוקי קרא דנחלה בשילה א"כ מנא ליה דירושלים אין אחריה היתר וי"ל דשמא נפקא ליה מקרא אחרינא והרב רבי חיים מפרש דרבי ישמעאל סבר קדשה והאי דקאמר זה וזה שילה אתא לאשמועינן דשילה אין אחריה היתר דלא כמ"ד יש אחריה היתר והיינו משום דדריש מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים ומדחלקו קדריש ליתן היתר בין זו לזו ופליג אמתני' דקתני שילה יש אחריה היתר דתנן (לקמן דף קיב:) באו לנוב וגבעון כו' ואין נראה כלל שהרי מוכיחים דבנוב וגבעון הותרו הבמות גבי שמואל והוא יברך את הזבח (שמואל א ט) וגם קרי ליה בפסוק במה אבל אחר ירושלים לכולי עלמא לא הותרו הבמות ואפי' מאן דאית ליה לא קדשה מצי סבר דאין אחריה היתר וכן משמע פ"ק דמגילה (גז"ש) א"ר יצחק שמעתי שמקריבין בבית חוניו בזמן הזה וקאמר דהדר ביה מהא דתניא ירושלים אין אחריה היתר ואמאי הדר ביה הא קאמר התם כתנאי אי קדשה לעתיד לבא אי לא קדשה ומעיקרא מאי סבר אלא ודאי מעיקרא סבר דלמ"ד לא קדשה הותרו הבמות והדר ביה ממתניתין דמגילה וממתניתין דלקמן בפ' בתרא (דף קיב:) דירושלים אין אחריה היתר דמשמע לכולי עלמא אפילו למ"ד לא קדשה ותנאי דמייתי התם בקדשה ולא קדשה לא קאי אדרבי יצחק אלא ריהטא דהש"ס משום דאיירי קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא דנקיט כתנאי ומייתי פלוגתא דבתי ערי חומה דמי לקדושת הארץ דמשווי להו אהדדי ובפ"ב דערכין (דף לב:) גבי מקיש ביאתם בימי עזרא לביאתם בימי יהושע וכמה תנאי היה יכול להביא דאיכא דאית ליה קדשה ואיכא דאית ליה לא קדשה ור"מ בפ"ק דחולין (דף ו:) קסבר לא קדשה גבי בית שאן ורבי ישמעאל דהכא ורבי יוסי דסדר עולם בפרק הערל (יבמות דף פב:) וא"ת ומנא ליה לקמן דרבי יוחנן סבר קדשה משום דמחייב מעלה בזמן הזה לעולם אימא לך דסבר לא קדשה אפ"ה אין אחריה היתר כדפי' וי"ל דאי לא קדשה לא מחייב דאינו ראוי לפתח אהל מועד דנדחו לגמרי אבל אי קדשה לא נדחו דיכול לבנות מזבח במקומו ויקריב עליו או מיירי ר' יוחנן בקטרת דלא בעי מזבח כדפי' לעיל ואין להקשות לפי' הקונטרס דגרס הכא לא קדשה ובסוף הערל (גז"ש) שמעינן לרבי יוסי דקדשה בברייתא דסדר עולם ויש חילוק כדפי' לעיל דאפילו בטלה קדושת הבית קדושת הארץ לא בטלה כדאשכחן בנוב וגבעון א"נ תני ולא סבר ליה כדבעי למימר פרק יוצא דופן (נדה דף מו:) א"נ הא דידיה הא דרביה דהכא משמיה דרבי ישמעאל וא"ת למאי דגרס קדשה הא ר"ל ס"ל אליבא דרבי יוסי (יבמות דף פא.) תרומה בזמן הזה דרבנן וי"ל כדפרישית לעיל דאפשר אפילו לא בטלה קדושת הבית קדושת הארץ בטלה ותדע דרבי יהושע שמעי' ליה עיגול בעיגולין עולה בפ"ק דביצה (דף ד.) ובסוף הערל (יבמות דף פא.) מוכח לר"ל למ"ד עולה קסבר תרומה בזמן הזה דרבנן ושמעינן ליה לרבי יהושע בכמה דוכתי דאמר שמעתי שמקריבים אע"פ שאין בית ותימה הוא לומר שקדושת הבית קיימת להקריב קרבן בלא במה ולא יתחייב בתרומה אבל לעיל דאמר איפכא אתי שפיר כמו בנוב וגבעון והכא י"ל דרבי יוסי משום רבי ישמעאל קאמר ולא ס"ל ומר' יהושע י"ל דסבר דאינו מקדש אלא ו' דברים בלבד לכן יעלו העיגולין ור"א דמספקא ליה בפרק ידיעות הטומאה (שבועות דף טז.) ובפ"ק דמגילה (דף י.) אי סבר קדשה או לא קדשה ושמעי' ליה בפ"ק דחגיגה (דף ג:) גבי עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית דקסבר לא קדשה ומיהו אין ראיה משום דהרבה כרכים לאו מדברי ר"א כדפרישית פ"ק דיבמות (דף טז. ד"ה עמון) וליתיה במסכת ידים (פ"ד מ"ג): **קדשים** נפסלין. פי' בקונטרס קס"ד מפני סילוק המזבח הוא מדקתני זבין ומצורעין משתלחין שאין מצורע נכנס לדגלי השבטים ולא זב למחנה הלוים נושאי ארון כדאמר לקמן אע"פ שנסע אהל מועד הוא אלמא נפסלין דקאמר לאו משום דמפסלי ביוצא הוא דהא אהל מועד חשיב ליה וא"א דלמאי דמוקי לה השתא בקדשי קדשים אפילו בלא סילוק מזבח אלא סילוק קלעי החצר לחוד נפסלין קדשי קדשים ביוצא דבהדיא מוכח בפ' שתי הלחם (מנחות דף צה.) דבשעת מסעות אין קרוי מחנה שכינה קיים ולחם הפנים ושאר קדשי קדשים מיפסלי ביוצא דנסע אהל מועד הוא לאו דוקא לענין מחנה שכינה אבל לגבי קדשים קלים ודאי לא מיפסלי ביוצא משום מסע המחנות דלענין מחנה ישראל ומחנה לויה אע"פ שנסע אהל מועד הוא דמחניהם קיימים בדגלי השבטים כדמוכח לקמן פ' בתרא (דף קטז:) ולכך זבין ומצורעין משתלחין וקדשים קלים אין נפסלין ביוצא ואתקפתא הוי מדקתני נאכלין בשני מקומות דמיירי בקדשים קלים ואע"פ שאין מזבח במקומו: **הא** ר' ישמעאל והא רבנן. הייינו תנאי דפליגי עליה דר' ישמעאל בתמורה פרק ואלו קדשים (דף כא.) ודרשי' ליה לקרא בע"א: **קודם** שיעמידו המשכן. פרש"י לאו דוקא קודם אלא לאחר שהעמידו הכל המשכן והמזבח דאין לפרש ממש קודם שהעמידו המשכן כיון שכבר העמידו המזבח במקומו אוכלין קדשי קדשים הלא תחילה נוסעין בני גרשון ומעמידין המשכן ואח"כ בני קהת מעמידין המזבח ואם שינו הסדר והעמידו המזבח תחילה היאך שחטו קדשים קודם העמדת המשכן הא אמרן (יומא דף סב:) שלמים ששחטן קודם פתיחת ההיכל פסולין וי"ל שלמים דוקא כתיב בהו ושחטו פתח אהל מועד כל זה פי' רש"י וק"ל (ברו"ך) הא תנן גבי תמיד (תמיד דף ל:) לא היה שוחט עד ששמע שער הגדול שנפתח אלמא ילפינן שאר קרבנות שאין שוחטין משלמים ואין נראה לומר דהיינו מדרבנן דהא בהיקשא דזאת התורה נילף לפסולא משלמים וגם אין לומר בשלמים גופייהו אינו פוסל רק מדרבנן דלא שנה הכתוב לעכב דהא אמרי' פ' שני שעירי (יומא דף סב:) דשלמים ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות ההיכל פטור אלמא מן התורה אינו ראוי לפתח אהל מועד דפסול דרבנן חייב בחוץ ואפילו בפסול דאורייתא חייב בחוץ היכא דאם עלו לא ירדו כדמוכח פרק השוחט והמעלה (לקמן קט.) וזהו הוכחה דשאר קדשים נמי פסולין בפנים קודם פתיחת דלתות ההיכל דאי כשירין א"כ בשלמים אם עלו לא ירדו דקרוי פסולו בקודש היכא דאית ליה הכשירא בעלמא א"כ הוא דבשלמים אם עלו לא ירדו אמאי פטור בחוץ אלא ודאי בשאר קדשים נמי פסולין אם לא תאמר כיון דלא נפתחו קודם השחיטה דלתות ההיכל חשיב שוחט שלמים שלא במקומן וירדו אע"ג דשאר קדשים אין נפסלין מן התורה ודמי לקדשי קדשים ששחטן בדרום בפ"ק דמעילה (דף ב.) דכמאן דחנקינון דמו וירדו [לרבי יהודה] אע"ג דקדשים קלים שחיטתן בדרום כשירין אבל לר"ש לא ירדו כדאיתא התם א"כ ההיא דשני שעירי דפטר בחוץ כרבי יהודה וגם אין לומר דקודם שפירקו המשכן כלל שחטו וזרקו את הדם ואחרי כן פירקוהו ושינו הסדר בשעת חנייה והעמידו המזבח וקלעי החצר תחילה וקאמר בשמעתא דקודם שיעמידו קרשי המשכן יאכלו קדשי קדשים הלא מיד שפירקוהו נפסלו ביוצא הקדשי קדשים ולא אמרינן נסע אהל מועד הוא לגבי מחנה שכינה אלא ודאי קודם שהעמידו לאו דוקא אלא העמידו הכל וחזדושא הוי אלאחר שיפרקו כדקאמר קמ"ל אע"פ דנסע אהל מועד הוא ואע"פ שנפרק המשכן כיון שקלעי החצר והמזבח במקומן. ברו"ך:

ולאחר שיפרקו הלוים את המשכן. אבל המזבח וקלעי החצר במקומן אבל נסע מכל וכל אין מחנה שכינה קיים לגבי קדשי קדשים כדפרי' ולחם הפנים נפסל ביוצא כדאמר התם במסולק מסידור השלחן דכ"ע לא פליגי דנפסל ביוצא ועוד דאי נפרק מכל וכל תיפוק לי דמיפסל מטעם פגימת המזבח וא"ת ובמנחות (דף צה.) אמאי תלי טעמא ביוצא בלחם הפנים תיפוק לי משום פגימת המזבח ואי חזרו והעמידו בו ביום ואז יאכלוהו הא כיון שנדחה אינו חוזר ונראה לאבול וכ"ת חד מתרי טעמי נקט א"כ היכי דייק התם ש"מ יש סילוק מסעות בלילה דאי ס"ד ביום מאי איריא משום יוצא תיפוק לי דאיפסול ליה בלינה וי"ל דודאי סילוק מסעות פוסל או משום יוצא או משום פגימת המזבח והתם דייק אם היה נפסל משום לינה קודם סילוק נמצא דלא היה המסע פוסל: **אע"פ** שנסע אהל מועד הוא. וא"ת בפ' שתי הלחם (מנחות דף צה.) דמעיקרא פליגי בלחם הפנים במסולק אם נפסל במסעות דמ"ד אינו נפסל דרש מדכתיב ונסע אהל מועד אע"פ שנסע אהל מועד הוא אפילו למחנה שכינה ואידך ההוא לדגלים אתא אמאי לא משני דאיצטריך לדרשא דהכא או למחנה ישראל דקיים כדאמר פ' בתרא (לקמן קיז:) ותירץ ה"ר חיים דלפי סברתו קמהדר ליה דס"ל דלא צריך קרא לדרשא דהכא ולדרשא דפ' בתרא כיון דאית ליה דאפי' כי ליכא לא מזבח ולא קלעים אפי' לחם הפנים שהוא קדשי קדשים לא מיפסיל דקרינא ביה מחנה שכינה קיים ולכך משני דלדגלים הוא דאתא וא"ת היכי תיסק אדעתא למימר התם דמסולק כשר ביוצא מ"מ הא מסולק מיפסיל בפגימת מזבח וכי תימא כשחזרו והעמידו המשכן בו ביום ואיך יאכלוהו הא כיון דנדחה שוב אינו חוזר ונראה וי"ל דלא קיימא ההיא מסקנא א"נ אפי' בשעת שנשאו בכתף מזבח הוא כיון דאמר אע"פ שנסע אהל מועד הוא: **ארבע** אמות מן הדרום וד' אמות מן המערב. כך גירסת הקונטרס וקשה לר"ת דא"כ היה המזבח ד' אמות בחלקו של יהודה דמסתמא בבית ראשון לא היה יסוד לקרן דרומית מזרחית לפי שלא היה בחלקו של טורף כדאמר פ' איזהו מקומן (לעיל נג:) ואם בבית שני הוסיפו בדרום א"כ בנו בחלקו של יהודה וגרס ר"ת מן הצפון מן המערב והכי תנן במס' מדות (פ"ג מ"א) וקשה דהא מסקי' הכא דמשום שיתין הוסיפו שיהא הבור קלוט מתוך המזבח ושיתין בדרום היו כדתנן בפירקין (לקמן סג.) בג' דברים היתה קרן מערבית דרומית משמשת למעלה ניסוך המים והיין ועוד תנן במסכת מדות (פ"ג מ"ג) מקום היה שם אמה על אמה וטבלא של שיש עליה שבה יורדין לשיתין ומצינו למידחק ברוח מערבית היה לצד קרן דרומית אבל קשה עוד תניא במעילה פרק ולד חטאת (דף יא:) ומייתי לה בסוכה פרק לולב (דף מט.) לול קטן היה בצד מערבו של כבש אחד לשבעים שנה פרחי כהונה יורדין לשם ומביאין משם יין קרוש לכך נראה כגירסת הספרים דגרסי דרום ומערב ובבית ראשון היה להם יסוד לדרום שהיה משוך בחלקו של טורף חוץ מרוח מזרחית שלא נשתנה שהיה בלא יסוד (עד) חלקו של יהודה כמו בבית שני וקראי דממעטי בפרק איזהו מקומן (לעיל דף נג:) קרן שאין לה יסוד משום בית שני נאמרו אי נמי אף בבית ראשון לא חשיב קרן דרומית קרן כיון דלא הוה ליה יסוד משני צדדין כגון בצד מזרח אי נמי לפי שהיה עתיד להיות בלא יסוד בבית שני לא היו נותנין דמים בו כמו במזבח של משה לפי שהיה עתיד להיות בלא יסוד בבית עולמים:

ולא

1 וּלְאַחַר שֶׁיְּפָרְקוּ הַלְוִיִּם אֶת הַמִּשְׁכָּן. מַהוּ דְּתֵימָא,
2 אִיפְּסִיל לְהוּ בְּיוֹצֵא, קָא מַשְׁמַע לָן. וְאֵימָא, הָכִי נַמִּי.
3 אָמַר קְרָא ׳וְנָסַע אֹהֶל מוֹעֵד׳, אַף עַל פִּי שֶׁנָּסַע,
4 אֹהֶל מוֹעֵד הוּא. אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, מִזְבֵּחַ שֶׁל
5 שִׁילֹה שֶׁל אַבָּנִים הָיָה. דְּתַנְיָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב
6 אוֹמֵר, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ׳אֲבָנִים׳ ׳אֲבָנִים׳ ׳אֲבָנִים׳,
7 שָׁלֹשׁ פְּעָמִים. אֶחָד שֶׁל שִׁילֹה, וְאֶחָד שֶׁל נוֹב וְגִבְעוֹן,
8 וּבֵית עוֹלָמִים. מֵתִיב רַב אַחָא בַּר אַמֵּי, אֵשׁ שֶׁיָּרְדָה
9 מִן הַשָּׁמַיִם בִּימֵי מֹשֶׁה, לֹא נִסְתַּלְּקָה מֵעַל מִזְבַּח
10 הַנְּחוֹשֶׁת אֶלָּא בִּימֵי שְׁלֹמֹה. וְאֵשׁ שֶׁיָּרְדָה בִּימֵי שְׁלֹמֹה,
11 לֹא נִסְתַּלְּקָה עַד שֶׁבָּא מְנַשֶּׁה וְסִילְּקָהּ. וְאִם אִיתָא,
12 מֵעִיקָּרָא הוּא דְּאִיסְתַּלַּק לֵיהּ. הוּא דְּאָמַר כְּרַבִּי נָתָן,
13 דְּתַנְיָא, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, מִזְבֵּחַ שֶׁל שִׁילֹה, שֶׁל נְחוֹשֶׁת
14 הָיָה, חָלוּל וּמָלֵא אֲבָנִים. רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר, מַאי
15 לֹא נִסְתַּלְּקָה, לֹא נִסְתַּלְּקָה לְבַטָּלָה. מַאי הִיא. רַבָּנָן
16 אָמְרִי, שְׁבִיבָא הֲוָה מְשַׁדְּרָא. רַב פָּפָּא אָמַר, אוּשְׁפִּיזָא
17 הֲוָה נָקֵט, וְיִמְנִין הָכָא וְיִמְנִין הָכָא. תְּנַן הָתָם, וּכְשֶׁעָלוּ
18 בְּנֵי הַגּוֹלָה, הוֹסִיפוּ עָלָיו אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַדָּרוֹם
19 וְאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַמַּעֲרָב, בְּמִין גַּמָּא. מַאי טַעֲמָא,
20 אָמַר רַב יוֹסֵף, מִשּׁוּם דְּלֹא סַפֵּק. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי,
21 הַשְׁתָּא מִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב בֵּיהּ ׳יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל
22 רַבִּים כַּחוֹל אֲשֶׁר עַל (שְׂפַת) הַיָּם׳, סַפֵּק. מִקְדָּשׁ שֵׁנִי,
23 דִּכְתִיב בֵּיהּ ׳כָּל הַקָּהָל כְּאֶחָד אַרְבַּע רִבּוֹא׳, לֹא סַפֵּק.
24 אָמַר לֵיהּ, הָתָם, אֵשׁ שֶׁל שָׁמַיִם מְסַיְּעָתָן. הָכָא,
25 אֵין אֵשׁ שֶׁל שָׁמַיִם מְסַיְּעָתָן. כִּי אֵתָא רָבִין, אָמַר
26 רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי מִשּׁוּם בַּר קַפָּרָא, שִׁיתִּין הוֹסִיפוּ.
27 מֵעִיקָּרָא סָבוּר, ׳מִזְבַּח אֲדָמָה׳ שֶׁהוּא אָטוּם בַּאֲדָמָה.
28 וּלְבַסּוֹף סָבוּר, שְׁתִיָּה בַּאֲכִילָה, וּמַאי ׳מִזְבַּח אֲדָמָה׳,
29 שֶׁהוּא מְחוּבָּר בָּאֲדָמָה, שֶׁלֹּא יִבְנְעוּ לֹא עַל גַּבֵּי כִּיפִּים

ולא

1 **מהו דתימא כו'.** כלומר ולא אבילה משנעקר המזבח אתא לאשמועינן אלא אבילת
2 קדשי קדשים בלא קלעים אתא לאשמועינן דלא תימא כיון שנסתלקו קלעים יש כאן
3 פסול יוצא: **אבנים ג"פ.** אם מזבח אבנים וגו' מזבח [וגו'] אבנים שלמות
4 תבנה וגו': **נוב וגבעון.** חד חשיב להו דשניהם במה ואינן קדושים: **לא נסתלקה.** שבשעת
5 המסעות כופין עליו פסכתר ומניחין אותה
6 במקומה: **אלא בימי שלמה.** שנסתלקה משם
7 למזבח אבנים שעשה שלמה: עד שבא מנשה
8 וסילקה גרס: **ואם איתא מעיקרא הוא**
9 **דאיסתלק.** משהוקם המשכן בשילה ובנו מזבח
10 אבנים החזקקה להסתלק ממזבח של נחשת:
11 **הוא דאמר.** רב הונא דאמר כרבי נתן והא דלא
12 אמרי' הוא דאמר כר"א בן יעקב משום דר' נתן
13 הוא דשמעי' ליה בהדיא מעשה היה כך אבל
14 מדר"א בן יעקב לא שמעינן אלא דהוכשר
15 בשל אבנים: **לא נסתלקה לבטלה.** שתהא
16 בטילה ממזבח הנחושת לגמרי: **שביבא** הוה
17 **משדרא.** כשהיו מקטירין על של אבנים היו
18 זיקים ולהבות יוצאות מאש שמים שעל מזבח
19 הנחשת של משה שאף הוא מונח שם: **תנן**
20 **התם.** במסכת מדות ר' יוסי אומר בתחילה בימי
21 שלמה לא היה אלא כ"ח כונס ועולה יסוד
22 וסובב ומקום קרנות ומקום הילוך עד שהיה
23 מקום המערכה כ' על כ' וכשעלו בני הגולה
24 הוסיפו עליו כו' נמצא יסודו ל"ב על ל"ב ומקום
25 מערכתו כ"ד על כ"ד: **גמא.** גימל יוונית עשויה
26 כמין כף פשוטה שלנו כדפרישית דרום ומערב:
27 **הכא.** במקדש שני אין אש של שמים מסייעתן
28 כדילפינן בפ"ק דיומא (דף כא:) וארצה בו
29 ואכבד מחוסר ה' אלו ה' דברים שחסר מקדש
30 שני ואש אחד מהן ואמרינן התם מיהוי הוה
31 סיועי לא מסייעא: **שיתין הוסיפו.** קרן מערבית
32 דרומית הוסיפו למשכה לדרום ולמערב ששם
33 היו מנסכין נסכים כדאמרינן (התם) במתני'
34 דלקמן (דף סג.) ובימי שלמה היה כמין בור
35 כרוי אצל המזבח באותה זוית לירד הנסכים
36 בתוכו ויורדין מן המזבח ולרצפה ושותתין שם
37 והם קלטו אותו הבור לתוך המזבח ועשו נקבים
38 כנגדן בראש המזבח לירד הנסכים שם: **אטום**
39 **באדמה.** שלא יהא חלול: **שתיה כאכילה.** מה
40 אכילה מתעכלת במזבח אף שתיה תבלע
41 במזבח:

אמר

אמר רב יוסף לאו היינו דתניא כו'. רב יוסף חלה ונעקר למודו ופעמים שאמר דבר ונזכר ששנה היפך וחזר בו (נדרים דף מא.) והכא הכי אמר היכי אמרינן לעיל משום אש של שמים מסייעתן לא הוצרכו ליותר: **לאו היינו דתניא.** שאנשי כנסת הגדולה הגיעו לסוף מדותיו להם נגלה מקום המקודש למזבח מה שלא נגלה לשלמה: **והכתיב הכל בכתב.** שכל מקומות הקדושות ומדותיהן נכתבו לדוד אלמא במקדש ראשון נמי האי דלא עשאוהו גדול לאו משום דלא נגלה לשלמה המקום במדותיו: **אלא אמר רב יוסף קרא אשכח ודרש.** שנאמר לדוד ששים אמה במקום המזבח ושלמה לא הבין לדרשו והם דרשוהו והוסיפו עליו לפי הצורך להם ולששים אמה לא הוצרכו דאמרינן לקמן מדת ארכו ורחבו וקומתו אין מעכבין: **מה בית ס' אמה.** כדכתיב (מלכים א ו) ששים אמה ארכו אף מזבח עד ששים אמה ראוי לו ומקודש המקום אם ירצו: **בשלמא בית.** ידעו אנשי כנסת הגדולה מה קדוש לעזרה מה קדוש להיכל: **שניכרים צורתו.** יסודות החומות: **מנא ידעי.** מקומו היכא: **שלשה נביאים.** חגי זכריה ומלאכי: **אחד העיד להם על המזבח.** שיש לו מקום להוסיף עד ששים אמה: **על מקום המזבח.** היכן היה: **שמקריבין אע"פ שאין בית.** דקדושת הבית קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא: **שתכתב אשורית.** שמתחילה ניתנה להם בכתב עברי כתב ליבונאה כדאמר בסנהדרין (דף כא:): **וריבוע.** אם אין המזבח מרובע: **שכל מקום שנאמר המזבח לעכב.** דהמזבח משמע כשהוא כן הוא דמיקרי מזבח ואי לא לא ובקרן כתיב (ויקרא ד) קרנות המזבח וביסוד כתיב (שם) אל יסוד המזבח ובכבש כתיב אל פני המזבח (שם ו) והוא הכבש שהוא פניו של מזבח שעולים לו דרך שם כי היכי דחשיב צד מזרחית פני אהל מועד מחמת שהפתח שם ובריבוע כתיב (שמות כז) רבוע יהיה המזבח: **אלא מעתה ביור לרבי כו'.** דכתיב בהו המזבח הכי נמי דמעכבי לרבי אם לא עשה ציורים של פרחים וציצים וקלעים סביב למזבח כמו שיידו ובירו: **זה ביור.** ציורים סביב למעלה מאמצעו: **אותו היום.** שנסך כהן צדוקי מי החג על רגליו ורגמוהו כל העם כדאמרינן בסוכה (דף מח:): **בול של מלח.** מלא אגרוף של מלח שמעתי: **לא שכשר לעבודת.** המזבח כל זמן שהקרן פגום כדמסיים ואזיל שכל מזבח שאין לו כו': **אף הסובב** ומדרבי יוסי ברבי יהודה נשמע לרבי דביור מעכב: **איזהו ברכוב.** וקס"ד אברכוב דקרא קאי כרכוב לשון היקף חריץ עגולה כדאמרינן בהכל שוחטין (חולין דף כה.) כל שעתיד לגרר לברכב: **בין קרן לקרן.** אמה רוחב שכנגד בין קרנות היתה עמוקה ובולטת גובה מעט היה סביב לה בשפת המזבח: **מקום הילוך רגלי הכהנים אמה.** השתא משמע והיא היתה אמה של מקום הילוך: **אטו כהנים בין קרן לקרן הוו אזלי.** והלא כשיגיעו לקרן הקרן מעכבן מהיקף: **אלא** ה"ק בין קרן לקרן ומקום הילוך רגלי הכהנים. כמין חריץ עמוק ממקום המערכה משפת המזבח סביב ומקיף את מקום המערכה ורחבו של חריץ שני אמות אמה של בין הקרנות ואמה של מקום הילוך: **והכתיב.** גבי מכבר מעשה רשת נחשת שנתנוהו תחת כרכובו מלמטה עד חציו הקיפוהו למזבח מאמצעו ולמעלה לבוש כמין היקף של כברה והוא עשוי נקבים נקבים ככברה ורשת של דגים ומגיע למעלה עד מתחת לכרכוב אלמא בקיר מזבח סביב הוה דאי בראש המזבח היכי קרי למכבר הנתון סביב הקיר תחת כרכובו: **תרי הוו.** שני סובבין היו לו למזבח שעשה משה: **חד לנוי וחד לכהנים דלא נשתרקו.** סביב הקיר משעלה שש אמות גובה לרבי יוסי דאמר לעיל (דף נט.) י' אמות גובהו היה היקף הבליטה קטנה חוגרתו סביב לנוי וזהו סובב וביור דאפליגו ביה רבי ור' יוסי בר' יהודה לעיל ומתחת לאותו סובב נתנו המכבר ורחבו מגיע למטה עד חצי המזבח והוא היה סימן להבדיל בין הדמים העליונים לדמים התחתונים כדאמרינן באיזהו מקומן (לעיל דף נג.) מהאי קרא התורה נתנה מחיצה כו': **וחד לכהנים דלא נשתרקו.** ולמעלה בראש המזבח העמיקו סובב כמין חריץ עמוק דבר מועט להיות להם שפתו היקף מעקה קטן סביב שלא יחליקו: **דלמא מקום מערכה קאמר.** דהוי אמה שבין הקרנות ומקום הילוך ממעטין בו אמתים לכל צד פש ליה אמה על אמה:

בני

ולא על גבי מחילות. בור של שיתין לא היה חשוב מחילה כיון דהוא צורך מזבח: **אף** מזבח ששים אמה. והא דאמר (בסוף) [ברייש] ביסוי הדם (חולין דף פג:) קמוסיף אבניין היינו כשהיה המזבח עד ששים א"נ מגובה פריך התם אי נמי פריך קמוסיף שלא יהא רבוע שעל כל מליקת עוף אין יכולת לתת עפר בכל סביביו כדי לרבעו כמשפטו: **אחד** שהעיד להם על המזבח. תימה קרא כתיב ביחזקאל (מג) והאריאל שתים עשרה אמות אלמא מקום המערכה כ"דעל כ"ד והמאי קרא דרשינן במתני' דמדות (פ"ג מ"א) וי"ל דאי לאו עדות היינו מפרשי' עם מקום קרנות שלא לשנות ממזבח שלמה: **ואחד** שמקריבין אע"פ שאין בית. דקדושת בית קידשה לשעתה ולעתיד ולא דמי לקדושת הארץ דקי"ל דבטלה כדמוכח בפ"ק דחולין (ו:) גבי בית שאן שיש חילוק ביניהם כדפרישית לעיל (סא. ד"ה מאי): **מדת** ארכו ומדת רחבו אין מעכבין. והא דכתיב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ומיירי אף גבי מזבח כדאיתא בפרק ביסוי הדם (חולין פג:) דמזה בית ששים אף מזבח ששים היינו שיהא קדוש עד ששים אם ירצו להרחיבו ולא שיהא חובה לעשות כן:

באמה

וְלֹא עַל גַּבֵּי מְחִילוֹת. אָמַר רַב יוֹסֵף, לָאו הַיְינוּ דְּתַנְיָא 1
יְכִינוּ (את) הַמִּזְבֵּחַ עַל מְכוֹנוֹתָיו', שֶׁהִגִּיעוּ לְסוֹף 2
מִדּוֹתָיו. וְהָכְתִיב 'הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד ה' עָלַי הִשְׂכִּיל'. אֶלָּא 3
אָמַר רַב יוֹסֵף, קְרָא אַשְׁכַּח וְדָרַשׁ, 'וַיֹּאמֶר דָּוִיד זֶה הוּא 4
בֵּית ה' הָאֱלֹהִים וְזֶה מִזְבֵּחַ לְעוֹלָה לְיִשְׂרָאֵל'. כִּי בַּיִת. 5
מַה בַּיִת, שִׁשִּׁים אַמָּה. אַף מִזְבֵּחַ, שִׁשִּׁים אַמָּה. בִּשְׁלָמָא 6
בַּיִת, מִינְכַּרָא צוּרָתוֹ. אֶלָּא מִזְבֵּחַ, מְנָא יָדְעִי. אָמַר רַבִּי 7
אֶלְעָזָר, רָאוּ מִזְבֵּחַ בָּנוּי, וּמִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל עוֹמֵד 8
וּמַקְרִיב עָלָיו. וְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא אָמַר, אֶפְרוֹ שֶׁל יִצְחָק 9
רָאוּ שֶׁמּוּנָּח בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר, 10
מִכָּל הַבַּיִת כּוּלּוֹ הֵרִיחוּ רֵיחַ קְטֹרֶת, מִשֶּׁם הֵרִיחוּ רֵיחַ 11
אֵבָרִים. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁלֹשָׁה 12
נְבִיאִים, עָלוּ עַמָּהֶם מִן הַגּוֹלָה. אֶחָד שֶׁהֵעִיד לָהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ, וְאֶחָד שֶׁהֵעִיד לָהֶם עַל מְקוֹם 13
הַמִּזְבֵּחַ, וְאֶחָד שֶׁהֵעִיד לָהֶם שֶׁמַּקְרִיבִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּיִת. בְּמַתְנִיתָא תָּנָא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן 14
יַעֲקֹב אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה נְבִיאִים, עָלוּ עַמָּהֶן מִן הַגּוֹלָה. אֶחָד שֶׁהֵעִיד לָהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעַל מְקוֹם 15
הַמִּזְבֵּחַ, וְאֶחָד שֶׁהֵעִיד לָהֶם שֶׁמַּקְרִיבִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּיִת, וְאֶחָד שֶׁהֵעִיד לָהֶם עַל הַתּוֹרָה 16
שֶׁתִּכָּתֵב אַשּׁוּרִית. תָּנוּ רַבָּנָן, קֶרֶן וְכֶבֶשׁ וְיסוֹד וְרִיבּוּעַ, מְעַכְּבִין. מִדַּת אַרְכּוֹ וּמִדַּת רָחְבּוֹ וּמִדַּת 17
קוֹמָתוֹ, אֵין מְעַכְּבִין. מְנָהֲנֵי מִילֵּי. אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר קְרָא 'הַמִּזְבֵּחַ', כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר 'הַמִּזְבֵּחַ' 18
לְעַכֵּב. אֶלָּא מֵעַתָּה, בִּיּוּר לְרַבִּי, וְסוֹבֵב לְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה, הָכִי נַמִּי דִּמְעַכֵּב, דִּכְתִיב 'וְנָתַתָּה 19
אוֹתָהּ תַּחַת כַּרְכֹּוב הַמִּזְבֵּחַ מִלְּמָטָּה', וְתָנְיָא, אֵיזֶהוּ כַּרְכֹּוב, רַבִּי אוֹמֵר, זֶה בִּיּוּר. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי 20
יְהוּדָה אוֹמֵר, זֶה הַסּוֹבֵב. אִין, דְּתַנְיָא, אוֹתוֹ הַיּוֹם נִפְגְּמָה קֶרֶן מִזְבֵּחַ, וְהֵבִיאוּ בּוּל שֶׁל מֶלַח 21
וּסְתָמוּהוּ, וְלֹא מִפְּנֵי שֶׁכָּשֵׁר לַעֲבוֹדָה, אֶלָּא שֶׁלֹּא יֵרָאֶה מִזְבֵּחַ פָּגוּם, שֶׁכָּל מִזְבֵּחַ שֶׁאֵין לוֹ קֶרֶן 22
וְכֶבֶשׁ וְיסוֹד וְרִיבּוּעַ, פָּסוּל. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַסּוֹבֵב. תָּנוּ רַבָּנָן, אֵיזֶהוּ כַּרְכֹּוב, בֵּין 23
קֶרֶן לְקֶרֶן, מְקוֹם הִילּוּךְ רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים, אַמָּה. אָמְטוּ, הַכֹּהֲנִים, בֵּין קֶרֶן לְקֶרֶן הָווּ אָזְלִי. אֶלָּא אֵימָא, 24
וּמְקוֹם הִילּוּךְ רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים, אַמָּה. וְהָכְתִיב 'תַּחַת כַּרְכֹּובוֹ מִלְּמָטָּה עַד חֶצְיוֹ'. אָמַר רַב נַחְמָן בַּר 25
יִצְחָק, תְּרֵי הָווּ, חַד לְנוֹי, וְחַד לְכֹהֲנִים דְּלֹא נִשְׁתַּרְקוּ. מִדַּת אָרְכּוֹ וּמִדַּת רָחְבּוֹ וּמִדַּת קוֹמָתוֹ, 26
אֵין מְעַכְּבִין. אָמַר רַבִּי מָנִי, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִפְחֲתֶנּוּ מִמִּזְבֵּחַ שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה. וְכַמָּה, אָמַר רַב יוֹסֵף, 27
אַמָּה. מַתְקֹו עֲלֵיהּ, 'חֲמֵשׁ אַמּוֹת אֹרֶךְ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת רוֹחַב רָבוּעַ יִהְיֶה הַמִּזְבֵּחַ'. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, 28
דִּלְמָא מְקוֹם מַעֲרָכָה, קָאָמַר מַר. אָמַר לֵיהּ, מַר דְּגַבְרָא רַבָּה הוּא, יָדַע מַאי קָאָמִינָא. קְרֵי עֲלֵיהוּ, 29

בני

באמה גדומה. חסירה ובערוך פירש גרומה ברי"ש כמו נותן לו את גירומיו (ב"ב פח:) ורב יוסף פריך ממתניתא שלא יהו עינים יוצאים: **אויר** קרקע מפסיקו. קרקע לאו דוקא שהיה פורח אמה על יסוד ואמה על סובב ובלאו קרא היה צריך אויר משום שנאמר סביב כדבסמוך אלא במשהו אבל הכא בעינן אויר גדל וניכר שהוא לצורך אויר: **דאריך** וקטין. והא דכתיב חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב למצוה והאי קרא לעבב ומיהו קשה דלעבב מהמזבח נפקא: **שיתין** וד' הוו. היינו כלוי דאמר לעיל (דף נד.) בדמים ונקיט כוותיה משום תרגום דידן דמתרגמינן באחסנתיה יתבני מקדשא אבל לרב דלא הוה ליה יסוד בבנין הוה ליה מזבח מן הצפון ולדרום ל"א וכבש ל"ב הרי ס"ג ה"ל לשנויי שהיה פורח על הסובב אמה: כל

בְּנֵי קְטוֹרָה. בְּנֵי אַחְתֵּיהּ דְּרַבִּי טַרְפוֹן, הֲווּ יָתְבִי קַמֵּיהּ דְּרַבִּי טַרְפוֹן. פְּתַח וְאָמַר, ׳וַיּוֹסֶף אַבְרָהָם וַיִּקַּח אִשָּׁה וּשְׁמָהּ יוֹקְנִי׳. אָמְרִי לֵיהּ, ׳קְטוֹרָה׳ כְּתִיב. קְרִי עֲלֵיהֶם, ׳בְּנֵי קְטוֹרָה׳. אָמַר אַבַּיֵי בַּר הוּנָא, אָמַר רַב חָמָא בַּר גּוּרְיָא, גְּזִירִין שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה, אוֹרְכָן אַמָּה וְרוֹחְבָן אַמָּה, וְעוֹבְיָין כְּמַחַק גּוֹדֶשׁ סְאָה. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה, בְּאַמָּה גְּדוּמָה. אָמַר רַב יוֹסֵף, וְלָאו הֵיינוּ דְּתַנְיָא, ׳עַל הָעֲצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ׳, שֶׁלֹּא יְהוּ עֲצִים יוֹצְאִין מִן הַמִּזְבֵּחַ כְּלוּם. תְּנַן הָתָם, כֶּבֶשׁ הָיָה לְ(דְּרוֹמוֹ) [דְּרוֹמוֹ] שֶׁל מִזְבֵּחַ, אוֹרְךְ שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם עַל רוֹחַב שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. מָנָא הָנֵי מִילֵּי. אָמַר רַב הוּנָא, אָמַר קְרָא ׳וְשָׁחַט אוֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפוֹנָה׳, שֶׁיְּהֵא יֶרֶךְ בַּצָּפוֹן, וּפָנָיו בַּדָּרוֹם. אֵימָא, יֶרֶךְ בַּצָּפוֹן וּפָנָיו בַּצָּפוֹן. אָמַר רָבָא, רָמֵי גַּבְרָא אַאַפֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי, אַדְּרַבָּה, תֵּרֵיץ וְאוֹתֵיב גַּבְרָא. אָמַר לֵיהּ, ׳רָבוּעַ׳ כְּתִיב. וְהָא, מִיבָּעֵי לֵיהּ דִּמְרַבַּע רִבּוּעַ. מִי כְּתִיב ׳מְרוּבָּע׳. וְלִיטַעֲמֵיךְ, מִי כְּתִיב ׳רָבוּעַ׳. אָמַר לֵיהּ, ׳רָבוּעַ׳ כְּתִיב, דְּמַשְׁמַע הָכִי וּמַשְׁמַע הָכִי. וְתָנָא, מַיְּתֵי לָהּ מֵהָכָא, דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, ׳וּמַעֲלוֹתֵיהוּ פְּנוֹת קָדִים׳, כָּל פִּינּוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה, לֹא יְהוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָמִין, לְמִזְרָח. וְאֵימָא שְׂמֹאל, לְמִזְרָח. לֹא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּתָנֵי רָמֵי בַּר (יחזקיה) [יְחֶזְקֵאל], יָם שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה, ׳עוֹמֵד עַל שְׁנֵים עָשָׂר (עמודים) בָּקָר, שְׁלֹשָׁה פּוֹנִים צָפוֹנָה, וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים יָמָּה, וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים נֶגְבָּה, וּשְׁלֹשָׁה פּוֹנִים מִזְרָחָה׳, כָּל פִּינּוֹת שֶׁאַתָּה פּוֹנֶה לֹא יְהוּ אֶלָּא דֶּרֶךְ יָמִין לְמִזְרָח. הַהוּא, מִיבָּעֵי לֵיהּ לְגוּפֵיהּ. אִם כֵּן, ׳פּוֹנִים׳ ׳פּוֹנִים׳ לָמָּה לִי. שָׁאַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹסֵי בֶּן לָקוֹנְיָא אֶת רַבִּי יוֹסֵי, אוֹמֵר הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, אֲוִיר יֵשׁ בֵּין כֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ. אָמַר לוֹ, וְאַתָּה אִי אַתָּה אוֹמֵר כֵּן, וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר ׳וְעָשִׂיתָ עוֹלוֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם׳, מַה דָּם בְּזְרִיקָה, אַף בָּשָׂר בְּזְרִיקָה. אָמַר לוֹ, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר, עוֹמֵד בְּצַד מַעֲרָכָה וְזוֹרֵק. אָמַר לוֹ, כְּשֶׁהוּא זוֹרֵק, לְמַעֲרָכָה דְּלוּקָה הוּא זוֹרֵק אוֹ לְמַעֲרָכָה שֶׁאֵינָהּ דְּלוּקָה הוּא זוֹרֵק. חֲזִי אוֹמֵר, לְמַעֲרָכָה דְּלוּקָה הוּא זוֹרֵק. הָתָם, מִשּׁוּם דְּלֹא אֶפְשָׁר. רַב פָּפָּא אָמַר, כִּי דָּם. מַה דָּם, אֲוִיר קָרְקַע מַפְסִיקוֹ. אַף בָּשָׂר, אֲוִיר קָרְקַע מַפְסִיקוֹ. אָמַר רַב יְהוּדָה, שְׁנֵי כְבָשִׂים קְטַנִּים יוֹצְאִין מִן הַכֶּבֶשׁ, שֶׁבְּהֶן פּוֹנִים לְיִסּוֹד וְלַסּוֹבֵב, וּמוּבְדָּלִין מִן הַמִּזְבֵּחַ מְלֹא נִימָא, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר ׳סָבִיב׳. וְרַבִּי אֲבָהוּ אָמַר, רָבוּעַ. וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב ׳סָבִיב׳, וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב ׳רָבוּעַ׳. דְּאִי כָּתַב רַחֲמָנָא ׳סָבִיב׳, הֲוָה אָמִינָא, דְּעָגִיל מִעָּגָל. כָּתַב רַחֲמָנָא ׳רָבוּעַ׳. וְאִי כָּתַב רַחֲמָנָא ׳רָבוּעַ׳, הֲוָה אָמִינָא, דַּאֲרִיךְ וְקָטִין. כָּתַב רַחֲמָנָא ׳סָבִיב׳. תְּנַן הָתָם, הַכֶּבֶשׁ וְהַמִּזְבֵּחַ, שִׁשִּׁים וּשְׁתַּיִם. הֵנֵי, שִׁיתִּין וְאַרְבָּעָה הָווּ. נִמְצָא פּוֹרֵחַ אַמָּה עַל יְסוֹד וְאַמָּה עַל סוֹבֵב.

אמר

ראש הכבש נוגע במזבח אלא אויר מעט מפסיק בינתיים: **ה"ג** אמר לו ואתה אי אתה אומר כן: **מה דם.** עולה שעומד בארץ וזורק מן הכלי כדכתיב וזרקו אף בשר בזריקה אלמא אויר יש ומחמת האויר הוא צריך זריקה שעומד בכבש וזורק אל עבר האויר למערכה: **אמר לו שאני אומר וזרק עומד בצד המערכה.** בראש המזבח וזורק ולהכי אתא קרא: **אמר לו כשהוא** זורק **למערכה** דלוקה **הוא** זורק **כו'.** כלומר משום הא למה לי קרא פשיטא דעל כרחו הוא זורקו שהרי אין יכול לסדר סביב על ראשי העצים שאין המערכה דלוקה שם אלא הימנו והלאה מקום שהמערכה דולקת והתם משום דלא אפשר הוא דע"כ כי אתא קרא לאשמועינן אתא דיש אויר בין כבש למזבח: **רב פפא אמר.** לא מצית אמרת דהיקש לאשמועינן אתא דעומד בצד המערכה וזורק דהפסקה אויר רצפה בעינן כי דם: **מה דם אויר קרקע.** הרצפה מפסיק בינו למזבח אף בשר כו': **שני כבשים קטנים יוצאין מן הכבש כו'.** אותו שפונין בו לסובב יצא במזרחו של כבש לימין ויוצא ומתחיל בשפולו של כבש ונמשך ועולה באלכסון עד שמגיע לסובב והפונה ליסוד יוצא למערבו להוליך בו שירים של חטאת שיורד מן המזבח פונה לשמאלו ליסוד דרומי ומתחיל לצאת בשיפולו של כבש רחוק מן המזבח כדי שיהא נוח לשפע ולירד ליסוד: **משום שנאמר סביב.** שיהא היקף למזבח כל דהו ואי הוו מחוברין שוב אין היקף אפילו בחוט אין אדם יכול לסובבו: **רבי אבהו אמר רבוע.** ואי מחוברין לא הוי בנינו מרובע: **ואיצטריך למיכתב סביב ואיצטריך למיכתב רבוע.** ואף על גב דאפקינהו לתרוייהו להך דרשא שלא יהא בנין אחר מחובר לו: **דעגיל מעגל.** ולא יהא לו זויות: **דאריך וקטין.** ארכו יותר על רחבו וזויות יהא לו: **כתב רחמנא סביב.** שיהו כל סביביו שוין: **שיתין וארבע** הוו. דהא תנן לעיל אורך הכבש ל"ב אמה וכן המזבח: **ומשני נמצא שראש הכבש פורח ועולה על כניסת היסוד והסובב.** ומגיע לראש המזבח נמצאו שתי אמות העליונות שלו מובלעים בשתי אמות:

בְּנֵי קְטוֹרָה. בני אברהם אתם אבל לא בזרע יצחק ויעקב: **הכי גרסינן הוו יתבי קמיה דרבי טרפון.** ולא הוו אמרי מידי: **פתח ואמר.** כדי שידברו: **יוחני.** מילתא בעלמא הוא דקאמר כדי לפתוח פיהם: **בני קטורה.** אינם יודעין לדבר בהלכה: **גזירין.** שני גזרי עצים צריך לסדר בראש המזבח המערכה לתמיד של שחר בכהן אחד ולתמיד של בין הערבים בשני כהנים כדקיימא לן בסדר יומא (דף כו:): **אמה ארכו ואמה רחבו.** כמידת מקום המערכה: **באמה גדומה.** קצרה שלא יצאו חוץ למערכה ויעכבו הכהנים מלהקיף: **לאו היינו דתניא כו'.** ואמה גדומה למה לי אלא אמה מצומצמת: **מנהני מילי.** שהכבש בדרום: **ירך.** רגלים ופניו בדרום כאדם השוכב ארצה ורגליו לצפון נמצא ראשו ופניו לדרום: **אימא ירך בצפון ופניו בצפון.** כאדם היושב זקוף: **רמי גברא אאפיה.** שיער באדם השוכב ארצה: **אדרבה תריץ ואותיב גברא.** זקפוהו והשיבוהו ונמצא ראשו ורגליו לרוח אחת: **רבוע כתיב.** דרבוע באדם רובץ ומושכב שיער הכתוב: **והאי רבוע מיבעי ליה דמרבע ריבוע.** שיהא מרובע ולא עגול: **ה"ג רבוע כתיב דמשמע הכי ומשמע הכי.** הלכך תרוייהו ליקי מינה: **ותנא.** דברייתא מייתי לה להא דאייתי רב הונא מירך המזבח מייתי תנא מהכא: **ומעלותיהו פנות קדים כל פינות שאתה פונה יהו דרך ימין למזרח.** האי קרא במזבח כתיב ביחזקאל וקאמר שתמיד כבש מעלותיו ברוח הראויה לפנות הימנה למזרח ותהא אותו הפנייה לימין ואין לך רוח ראויה לכך אלא דרום: **ופרכינן ואימא דרך שמאל למזרח.** נהי דפנות קדים כתיב בקרא אבל דרך ימין לא כתיב ביה העמידהו בצפון וכשתגיע לראש המזבח פנה אל קרן מזרחית צפונית ודרך שמאל: **לא ס"ד.** שיהו פונים לשמאל אלא דרך ימין: **לא יהו אלא** דרך ימין. כי מנינא דקרא דקחשיב ואזיל דרך ימין מצפון למערב וממערב לדרום וכשאתה מקיף שום דבר ופניך אליו ואתה סובבו מצפון למערב לימינך אתה הולך: למזרח. מהאי קרא לא נפקא לן ומהכא נפקא לן דרך ימין ומקרא דלעיל דכתיב קדים שמעינן למזרח דלא תימא דרך ימין למערב ויהא כבש בצפון: **מיבעיא ליה לגופיה.** להודיעך מושב הים היאך ומנין לך ללמוד הימנו לפינות המקדש בצורכי עבודה: **אויר יש בין כבש למזבח.** שלא היה

[טו.]

לְלַמְּדוֹ אֻמָּנוּת. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר, אָסוּר לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת.

הֲלָכָה ו׳: מַתְנִיתִין: הַמֻּדָּר הֲנָיָה מֵחֲבֵרוֹ, לִפְנֵי שְׁבִיעִית - לֹא יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַנּוֹטוֹת. וּבַשְּׁבִיעִית - לֹא יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, אֲבָל אוֹכֵל הוּא מִן הַנּוֹטוֹת. נָדַר הֵימֶנּוּ מַאֲכָל, לִפְנֵי שְׁבִיעִית - יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַפֵּרוֹת. וּבַשְּׁבִיעִית - יוֹרֵד וְאוֹכֵל.

גְּמָרָא: וְיֵרֵד?! כִּדְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים, שֶׁלֹּא יִשְׁהֶא. רַבִּי יוֹחָנָן פְּתַר מַתְנִיתָא: הַמֻּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ, לִפְנֵי שְׁבִיעִית אֵינוֹ יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַנּוֹטוֹת. וּבַשְּׁבִיעִית לֹא יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, וְאוֹכֵל מִן הַפֵּרוֹת. וְאִם נָדַר, בְּשְׁבִיעִית יוֹרֵד וְאוֹכֵל. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ פְּתַר מַתְנִיתָא: הַמֻּדָּר הֲנָיָה מֵחֲבֵרוֹ לִפְנֵי שְׁבִיעִית, לֹא יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַפֵּרוֹת. וְאִם נָדַר בְּשְׁבִיעִית, לֹא יוֹרֵד בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ אֲבָל אוֹכֵל מִן הַפֵּרוֹת. נָדַר מִמֶּנּוּ מַאֲכָל לִפְנֵי שְׁבִיעִית, יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַפֵּרוֹת. וְאִם נָדַר בְּשְׁבִיעִית, יוֹרֵד וְאוֹכֵל.

וָתְיָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כְּרַבִּי יוֹסֵי, דְּ רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִפְּנֵי שֶׁקָּדַם נִדְרוֹ לְהֶפְקֵירוֹ, כֵּן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: שֶׁקָּדַם נִדְרוֹ לְהֶבְקֵירוֹ, וְלֹא הֶבְקִירוֹ לְנִדְרוֹ. רַבִּי יוֹנָה, רַבִּי בָּא בַּר חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: מוֹדֶה רַבִּי יוֹסֵי בְּהֶבְקֵר תּוֹרָה, שֶׁהוּא מָתָר.

הֲלָכָה ז׳: מַתְנִיתִין: הַמֻּדָּר הֲנָיָה מֵחֲבֵרוֹ, לֹא יַשְׁאִילֶנּוּ, וְלֹא יִשְׁאַל מִמֶּנּוּ; וְלֹא יַלְוֶינּוּ, וְלֹא יִלְוֶה מִמֶּנּוּ; וְלֹא יִמְכֹּר לוֹ, וְלֹא יִקַּח מִמֶּנּוּ. אָמַר לוֹ: ׳הַשְׁאִילֵנִי פָּרָתְךָ׳, אָמַר לוֹ: ׳אֵינָהּ פְּנוּיָה׳, אָמַר לוֹ: ׳קוֹנָם שָׁדַי שֶׁאֵינִי חוֹרֵשׁ בָּהּ לְעוֹלָם׳! אִם הָיָה דַּרְכּוֹ לַחֲרֹשׁ - הוּא אָסוּר, וְכָל אָדָם מֻתָּרִין. וְאִם אֵין דַּרְכּוֹ לַחֲרֹשׁ - הוּא וְכָל אָדָם אֲסוּרִין.

[טו׃]

גְּמָרָא: בְּאוֹמֵר ׳קוֹנָם שָׁדַי שֶׁאֵינִי חוֹרֵשׁ לְעוֹלָם׳ כְּאוֹמֵר ׳קוֹנָם שָׁדַי נֶחֱרֶשֶׁת לְעוֹלָם׳.

הֲלָכָה ח׳: מַתְנִיתִין: הַמֻּדָּר הֲנָיָה מֵחֲבֵרוֹ וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, הוֹלֵךְ אֵצֶל הַחֲנָוָנִי וְאוֹמֵר: ׳אִישׁ פְּלוֹנִי מֻדָּר מִמֶּנִּי הֲנָיָה, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה׳. הוּא נוֹתֵן לוֹ, וּבָא וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ.

גְּמָרָא: שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ בְּדִין.

הֲלָכָה ט׳: מַתְנִיתִין: הָיָה בֵּיתוֹ לִבְנוֹת, גְּדֵרוֹ לִגְדֹּר, שָׂדֵהוּ לְקַצֵּר, הוֹלֵךְ אֵצֶל הַפּוֹעֲלִים וְאוֹמֵר: ׳אִישׁ פְּלוֹנִי מֻדָּר מִמֶּנִּי הֲנָיָה, אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֶעֱשֶׂה׳, הֵן עוֹשִׂין עִמּוֹ, וּבָאִין וְנוֹטְלִין שְׂכָרָן מִזֶּה.

גְּמָרָא: מַהוּ דְּיֵימַר: ׳מַאן דְּעָבַד לָא מַפְסִיד׳? נִשְׁמְעִנָּהּ מִן הָדָא: בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי אַמִּי נָפְלָה דְּלֵקָה בִּכְפַר, וְאַפִּיק רַבִּי אָמִי כְּרוֹז בְּשׁוּקָאֵי דְּאַרְמָאֵי וְאָמַר: ׳כָּל דְּעָבַד לָא מַפְסַד׳. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי קַמֵּי רַבִּי יוֹסֵי: סַכָּנָה הֲוֵית. וְאִי סַכָּנָה

הֲוַית, אַפְלוּ רַבִּי אִימִּי יְטַפֵּי[ד]! לָא תְנֵי: ׳כָּל דְּבַר סַכָּנָה אֵין אוֹמְרִים יֵעָשׂוּ בְּגוֹיִם וּבְקָטַנִּים, אֶלָּא אֲפִלּוּ בִּגְדוֹלִים וַאֲפִלּוּ בְּיִשְׂרָאֵל׳.

מַעֲשֶׂה שֶׁנָּפְלָה דְלֵקָה בַּחֲצַר יוֹסֵי בֶּן סִימַאי בְּשִׁיחִין, וְיָרְדוּ בְנֵי קָצְרָה שֶׁל צִפּוֹרִין לְכַבּוֹתוֹ, וְלֹא הִנִּיחַ לָהֶן לְכַבּוֹת. אָמַר לָהֶן: ׳הַנִּיחוּ לַגַּבַּאי שֶׁיִּגְבֶּה אֶת חוֹבוֹ׳. מִיַּד קָשַׁר עָלָיו הֶעָנָן, וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים וְכִיבּוּהוּ. בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת שָׁלַח לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶן סֶלַע, וְלָאִפַּרְכוֹס שֶׁלָּהֶן חֲמִשִּׁים דִּינָר. אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: לָא הֲוָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

חַד כּוּתַי הֲוָה מְגִירֵיהּ דְּרַבִּי יוֹנָה, נָפְלָה דְלֵקָה בְּמִגְרוֹתֵיהּ דְּרַבִּי יוֹנָה, אֲזַל הָהוּא כּוּתָאָה בָּעֵי מִיטְפֵּייהּ, וְלָא שַׁבְקֵהּ רַבִּי יוֹנָה. אֲמַר לֵהּ: ׳בְּגַדָּךְ מִדְּלַי[ה]! אֲמַר לֵהּ: ׳אִין׳! וְאִשְׁתְּזִיב כֻּלֵּהּ. רַבִּי יוֹנָה דְּכִפַּר אִימִּי פְּרָס גּוּלְתֵּיהּ עַל גְּדִישָׁא, וְנוּרָא עֲרָקַת מִנֵּהּ.

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: הָיוּ מְהַלְכִין בַּדֶּרֶךְ וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל: נוֹתֵן לְאַחֵר לְשֵׁם מַתָּנָה, וְהַלָּה נוֹטֵל וְאוֹכֵל, וּמֻתָּר. אִם אֵין עִמָּהֶן אַחֵר, מַנִּיחַ עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל הַגָּדֵר, וְאוֹמֵר: ׳הֲרֵי הֵן מוּבְקָרִין לְכָל מִי שֶׁיִּחְפֹּץ׳, וְהַלָּה נוֹטֵל וְאוֹכֵל. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר.

גְּמָרָא: תָּנֵי: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כְּיוָן שֶׁאָדָם מַבְקִיר - יָצָא דָּבָר מֵרְשׁוּתוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין הֶבְקֵר יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי הַבְּעָלִים אֶלָּא בְּזִכְיָה. רַבִּי יִרְמְיָה רַבִּי בָּא בַּר חִיָּה, תְּרֵיהוֹן אָמְרִין רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי:

[טז.]

דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בְּנוֹתֵן מַתָּנָה לַעֲשָׂרָה, וְזֶה אֶחָד מֵהֶן.

הַבְקִיר שָׁדֵהוּ - אִית תַּנַּי תָּנֵי: חוֹזֵר בּוֹ. וְאִית תַּנַּי תָּנֵי: אֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ. רַבִּי חִזְקִיָּה, רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: מָאן דְּמַר חוֹזֵר - כְּרַבִּי יוֹסֵי, מָאן דְּמַר אֵינוֹ חוֹזֵר - כְּרַבִּי מֵאִיר.

הָדָא אָמְרָה, הֶבְקֵר כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְחַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת. מָה אָמַר הֶבְקֵר, לָא מַתָּנָה. אַתָּא רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הֶבְקֵר כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְחַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת. תַּמָּן אָמַר: הֶבְקֵר כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְאֵין חַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת. דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי (דְּבָרִים יד, כט): "וּבָא הַלֵּוִי כִּי אֵין לוֹ" וְגוֹ׳ - מִמַּה שֶׁיֵּשׁ לְךָ וְאֵין לוֹ, חַיָּב אַתָּה לִתֵּן לוֹ, יָצָא הֶבְקֵר שֶׁיְּדֵךְ וְיָדוֹ שָׁוִין בּוֹ. הִיא לֶקֶט, הִיא שִׁכְחָה, הִיא פֵּאָה, הִיא הֶבְקֵר.

עַד כְּדוֹן כְּשֶׁמַּבְקִירָהּ לִזְמַן מְרֻבֶּה, אֲפִלּוּ הַבְקִירָהּ לִזְמַן מְמֻעָט? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: ׳הַמַּבְקִיר שָׂדֵהוּ שְׁלֹשָׁה יָמִים חוֹזֵר׳. אָמַר רַבִּי זְעִירָא: לָא אָמַר אֶלָּא שְׁלֹשָׁה, הָא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה אֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ. תָּנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן דַּיְנָא קַמֵּי רַבִּי זְעִירָא: אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חוֹזֵר בּוֹ. אָמַר לֵהּ: מִכֵּיוָן דְּאַתְּ אָמַר לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חוֹזֵר בּוֹ, הִיא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה הִיא לְאַחַר כַּמָּה יָמִים. מַתְנִיתָא מְסַיְּעָה לְרַבִּי זְעִירָא: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? כְּשֶׁהִבְקִיר סְתָם, אֲבָל אִם אָמַר: שָׂדִי מוּבְקֶרֶת יוֹם אֶחָד, שַׁבָּת אַחַת, חֹדֶשׁ אֶחָד, שָׁנָה אַחַת, שָׁבוּעַ אֶחָד. עַד שֶׁלֹּא

[ד] יְכַבֶּה אֶת הָאֵשׁ

[ה] בְּמַזָּלְךָ נִשְׂרַף אוֹצָרִי וּבְאַחֲרָיוּתְךָ לְשַׁלְּמוֹ

זָכָה בֵּין הוּא בֵּין אַחֵר - יָכוֹל הוּא לַחְזוֹר בּוֹ, מִשֶּׁזָּכָה בָּהּ בֵּין הוּא בֵּין אַחֵר - אֵינוֹ יָכוֹל לַחְזוֹר בּוֹ.

[טז:]

הָדָא אָמְרָה, הוּא זְמַן מְרֻבֶּה הוּא זְמַן מְמֻעָט. הָדָא אָמְרָה, שֶׁלֹּא חָשׁוּ לְהַעֲרָמָה. הָדָא אָמְרָה, שֶׁאָדָם מַבְקִיר וְחוֹזֵר וְזוֹכֶה. הָדָא פְּשִׁטָא שְׁאֵלַת דְּרַבִּי זְעֵירָא, דְּרַבִּי זְעֵירָא אָמַר: הוּא זְמַן מוּעָט, הוּא זְמַן מְרֻבֶּה.

וְהַלָּה נוֹטֵל וְאוֹכֵל, וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר. מַה טַעֲמָא דְרַבִּי יוֹסֵי? מִפְּנֵי שֶׁקָּדַם נִדְרוֹ לְהֶבְקֵרוֹ, הָא הֶבְקֵרוֹ לְנִדְרוֹ, לָא. בְּעוֹן קָמֵי רַבִּי יוֹסֵה: מִפְּנֵי שֶׁקָּדַם נִדְרוֹ לְהֶבְקֵרוֹ?! מַה בֵּין שֶׁקָּדַם הֶבְקֵרוֹ לְנִדְרוֹ? אֲמַר לוֹן: לָא עָלַת עַל דַּעְתּוֹ לֶאֱסוֹר מַה שֶׁהִבְקִיר.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: הָכֵן קַשׁוֹן קֳדָמוֹי: רַבִּי אַבָּא, רַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹצָדָק: הַמַּבְקִיר שָׁדֶה לִשְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם, אֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵה: אָתְיָא כְּרַבִּי מֵאִיר. הָא הֶבְקֵר יָחִיד לָא?! וְהָא תְּנִינַן: 'וְהַלָּה נוֹטֵל וְאוֹכֵל, וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר'. אֲמַר לוֹן: לֹא עָלַת עַל דַּעְתּוֹ לֶאֱסוֹר מַה שֶׁהִבְקִיר. רַבִּי מָנָא בָּעֵי: מָה אַתְּ אָמַרְתְּ 'לִשְׁלֹשָׁה'?! 'לִפְנֵי שְׁלֹשָׁה'! עַל דְּאַתְּ מְקַשֵּׁי עַל רַבִּי מֵאִיר, קַשַּׁיְתָּהּ עַל דְּרַבִּי יוֹסֵי: מָה אַתְּ אָמַרְתְּ 'לַעֲשָׂרָה'?! 'לִפְנֵי עֲשָׂרָה'!

[יז.]

אָמַר לֵהּ: הִבְקִירָהּ בִּפְנֵי שְׁנַיִם - חוֹזֵר בּוֹ, וְחַיָּב בְּמַעֲשְׂרוֹת. בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה - אֵינוֹ חוֹזֵר בּוֹ, וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת.

הַדְרָן עֲלָךְ פֵּרֶק אֵין בֵּין הַמִּדָּר

פֶּרֶק חֲמִישִׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַשּׁוּתָפִין שֶׁנָּדְרוּ הֲנָיָה זֶה מִזֶּה, אֲסוּרִין לִכָּנֵס לֶחָצֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: זֶה נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְזֶה נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ. שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין מִלְּהַעֲמִיד רַחַיִם וְתַנּוּר, וּמִלְגַדֵּל תַּרְנְגוֹלִין. הָיָה אֶחָד מֵהֶן מָדָּר מֵחֲבֵרוֹ הֲנָיָה, לֹא יִכָּנֵס לֶחָצֵר. רַבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ: ׳בְּתוֹךְ שֶׁלִּי אֲנִי נִכְנָס, וְאֵינִי נִכְנָס בְּתוֹךְ שֶׁלְּךָ׳. כּוֹפִין אֶת הַנּוֹדֵר שֶׁיִּמְכֹּר חֶלְקוֹ.

גְּמָרָא: רַבָּנִין אָמְרִין: כָּל טֶפַח וְטֶפַח, שֶׁל שֶׁתָּפִין הוּא. רַבִּי לִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: זֶה נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְזֶה נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ. אִם הָיְתָה חָצֵר חֲלָקָה פְּסִיסְפֵּס, אַף רַבָּנִין מוֹדֵיי. עָמַד אֶחָד מֵהֶן וּמָכַר אֶת חֶלְקוֹ, אַף רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב מוֹדֶה. הִתְנוּ בֵּינֵיהֶן עַל מְנַת לְוַתֵּר, בְּחֶזְקַת שֶׁתָּפִין הֵן. לָא צָרְכָה דְּלָא הִתְנוּ בֵּינֵיהֶן עַל מְנַת לְוַתֵּר, מָה אָמַר בַּהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב?

[יז:]

וְהָא תְנִינַן תַּמָּן: לוֹקֵחַ בְּיָתֵר וּמוֹכֵר בְּפָחוֹת, מָה אָמַר בַּהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב? וְהָא דְתְנִינַן תַּמָּן: לֹא יַשְׁאִילֶנּוּ וְלֹא יִשְׁאַל מִמֶּנּוּ, מָה אָמַר בַּהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב? וְהָא דְתְנִינַן תַּמָּן: לֹא יִמְכֹּר וְלֹא יִקַּח מִמֶּנּוּ. וְהָא דְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים, שֶׁלֹּא יִשְׁהֶא.

שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין מִלְּהַעֲמִיד רַחַיִם וְתַנּוּר, וּמִלְגַדֵּל תַּרְנְגוֹלִים - נִצְרְכָה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב דּוּ מַתְנִיתָא. הַשּׁוּתָפִין שֶׁנָּדְרוּ הֲנָיָה זֶה מִזֶּה - מִפְּנֵי שֶׁנָּדְרוּ הֲנָיָה זֶה מִזֶּה, הָא אִם לֹא נָדְרוּ הֲנָיָה זֶה מִזֶּה, סְתָמָן כְּמְוַתְּרִין אֵלּוּ לְאֵלּוּ. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: נָהֲגוּ הַשּׁוּתָפִין לִהְיוֹת כְּמְוַתְּרִין זֶה אֶת זֶה בְּדִבְרִים הַלָּלוּ.

תַּמָּן תְּנִינַן: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן חֲזָקָה וְכוּ׳. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: הַמְגַדֵּל תַּרְנְגוֹלִין בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ, הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְיָאוּת. מַה נַפְשָׁךְ: אִם יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְגַדֵּל - הֲרֵי גִּדֵּל. אִם אֵין לוֹ רְשׁוּת לְגַדֵּל - הֲרֵי הֶחְזִיק.

רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי בְּנָיָה: בַּכֹּל, הַשּׁוּתָפִין מְעַכְּבִין זֶה עַל זֶה בֶּחָצֵר, חוּץ מִן הַכְּבִיסָה, מִפְּנֵי כְּבוֹד בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: הָדָא דְאַתְּ אָמַר, מָקוֹם שֶׁהַנָּשִׁים מְכַבְּסוֹת, אֲבָל מָקוֹם שֶׁהָאֲנָשִׁים מְכַבְּסִין - לָא בְּדָא. וְדָא דְאַתְּ אָמַר חוּץ מִן הַכְּבִיסָה בֶּחָצֵר - בְּכָל הֶחָצֵר, בְּרַם בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דְּחַבְרֵיהּ, לָא מָצֵי מִמְחֵי בִּידֵיהּ. אִם הָיָה הַמָּקוֹם מְשֻׁפָּע - אֲפִלּוּ בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דְּחַבְרֵיהּ, מִמְחֵי הוּא בִּידֵיהּ, דּוּ אָמַר לֵיהּ: ׳אַתְּ שְׁפֵךְ, וְהוּא אָתֵי לְגַבַּי׳.

תָּנֵי: מְקוֹם הַתַּנּוּר, מְקוֹם הַכִּירַיִם, אֵין לָהֶן חֲזָקָה. עַל גַּבֵּיהֶן, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּ, יֵשׁ לָהֶן חֲזָקָה. אָמַר רַבִּי זְעִירָה: וּבִלְבַד קְרוֹי שֶׁמּוֹעִיל לְתַנּוּר. רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: הַשּׁוּתָפִין קוֹנִין זֶה מִזֶּה בֶּחָצֵר, וְחַיָּבִין זֶה בִּנְזָקֵי זֶה. אָמַר רַבִּי בּוּן בַּר כָּהֲנָא: בְּאוֹמֵר ׳צְבֹר וְאָקְנֶה׳, אֲבָל אִם צְבוּרִין - לֹא קָנָה עַד שֶׁיְּטַלְטֵל.

בְּתוֹךְ שֶׁלִּי אֲנִי נִכְנָס וְלֹא בְּתוֹךְ שֶׁלְּךָ –

[יח.]

וְאַתְּ אָמַר כּוֹפִין? לָא עַל הָדָא אִתְאֲמְרַת, אֶלָּא עַל הָדָא: ׳בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרְךָ אֲנִי נִכְנָס, לֹא לְתוֹךְ שֶׁלְּךָ׳, עֲלֶיהָ: כּוֹפִין אֶת הַנּוֹדֵר שֶׁיִּמְכֹּר חֶלְקוֹ. בְּאוֹמֵר ׳הֲנָיָתִי עָלֶיךָ׳, אֲבָל בְּאוֹמֵר ׳הֲנָיָתְךָ עָלַי׳ – לָא בְּדָא.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הָיָה אֶחָד מִן הַשּׁוּק מָדָּר מֵאֶחָד מֵהֶן הֲנָיָה, לֹא יִכָּנֵס לֶחָצֵר. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: יָכוֹל הוּא לוֹמַר לוֹ: ׳בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרְךָ אֲנִי נִכְנָס, אֵינִי נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלְּךָ׳.

גְּמָרָא: וְלָא תְּנִינַן כּוֹפִין. תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: אִם הָיָה נוֹדְרָן[1] – כּוֹפִין. דּוּ אֲמַר לֵהּ: אֲתָיַת קָדָמוֹהִי עֲבַדְתְּ לֵהּ כֵּן, תְּנֵיינָא וַעֲבַדְתְּ לֵהּ כֵּן, מִכָּן וְאֵילָךְ: אוֹ שְׁרֵי נִדְרָךְ, אוֹ זַבֵּין חוּלְקָךְ.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: הַמַּדִּר הֲנָיָה מֵחֲבֵרוֹ, וְיֵשׁ לוֹ שָׁם מֶרְחָץ וּבֵית הַבַּד מֻשְׁכָּרִים. אִם יֵשׁ לוֹ בָּהֶן תְּפִיסַת יָד – אָסוּר, אֵין לוֹ בָּהֶן תְּפִיסַת יָד – מֻתָּר. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳קוֹנָם לְבֵיתְךָ שֶׁאֵינִי נִכְנָס׳, ׳שָׂדְךָ שֶׁאֵינִי לוֹקֵחַ׳, מֵת אוֹ שֶׁמְּכָרָן לְאַחֵר – מֻתָּר. ׳לְבֵית זֶה שֶׁאֵינִי נִכְנָס׳, ׳שָׂדֶה זוֹ שֶׁאֵינִי לוֹקֵחַ׳, מֵת אוֹ שֶׁמְּכָרָן לְאַחֵר – אָסוּר.

נָפַל וּבְנָאוֹ, הוּא לֵית לֵיהּ? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: הָאוֹמֵר לְיוֹרְשָׁיו: ׳תְּנוּ בֵּית חַתְנוּת לִבְנִי, אוֹ ׳בֵּית אַרְמְלוּת לְבִתִּי׳, וְנָפַל – יוֹרְשִׁין חַיָּבִין לִבְנוֹתוֹ, ׳בַּיִת זֶה׳, וְנָפַל – אֵין חַיָּבִין לִבְנוֹתוֹ.

תַּמָּן תְּנִינַן: הָאוֹמֵר לִבְנוֹ ׳קוֹנָם שֶׁאַתְּ נֶהֱנֶה לִי׳, אִם מֵת – יִירָשֶׁנּוּ. ׳בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי׳, מֵת – לֹא יִירָשֶׁנּוּ. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: חֲמֵי הֵיךְ תְּנִינַן הָכָא, וְהָתָנֵי: ׳בְּחַיַּי׳ – אִם מֵת יִירָשֶׁנּוּ. ׳בְּמוֹתִי׳ – אִם מֵת יִירָשֶׁנּוּ. ׳בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי׳ – אִם מֵת לֹא יִירָשֶׁנּוּ. מַה בֵּין לְהוּא דְּאָמַר חֲדָא לְהוּא דְּאָמַר תְּרֵי תְּרֵי?!

רַבִּי יִרְמְיָה וְרַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: ׳קוֹנָם הֲנָיַת נְכָסַי אֵלּוּ׳, מִכֵּיוָן שֶׁאָמַר ׳אֵלּוּ׳ אֲסָרָן עָלָיו בֵּין בְּחַיַּיִם בֵּין לְאַחַר מִיתָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: תְּנִינַן בִּנְדָרִים מַה דְּלָא תְּנִינַן בִּנְזִיקִין. ׳קוֹנָם לְבֵיתְךָ שֶׁאֵינִי נִכְנָס׳, ׳שָׂדְךָ שֶׁאֵינִי לוֹקֵחַ׳, מֵת אוֹ שֶׁמְּכָרוֹ לְאַחֵר – מֻתָּר. ׳לְבֵית זֶה שֶׁאֵינִי נִכְנָס׳, ׳שָׂדֶה זוֹ שֶׁאֵינִי לוֹקֵחַ׳, מֵת אוֹ שֶׁמְּכָרוֹ לְאַחֵר – אָסוּר.

[יח:]

מִפְּנֵי שֶׁאָמַר ׳זֶה׳ אֲסָרוֹ עָלָיו בֵּין בְּחַיַּיִם בֵּין לְאַחַר מִיתָה.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: ׳הֲרֵי אֲנִי עָלֶיךָ חֵרֶם׳ – הַמַּדִּר אָסוּר. ׳הֲרֵי אַתְּ עָלַי חֵרֶם׳ – הַנּוֹדֵר אָסוּר. ׳הֲרֵי אֲנִי עָלֶיךָ וְאַתְּ עָלַי׳ – שְׁנֵיהֶן אֲסוּרִין. וּשְׁנֵיהֶן מֻתָּרִין בְּדָבָר שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל, וַאֲסוּרִים בְּדָבָר שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר.

---

[1] רָגִיל לִנְדֹּר

גְּמָרָא: ׳קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְךְ, לִנְשָׁאל לוֹ עָלֶיךְ׳; נִשְׁאָל עַל הָרִאשׁוֹן, וְאֵינוֹ נִשְׁאָל עַל הַשֵּׁנִי. אִית תַּנֵּי תָנֵי: נִשְׁאָל, בֵּין עַל הָרִאשׁוֹן בֵּין עַל הַשֵּׁנִי. שְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵף בְּרַבִּי בּוּן אָמַר: כְּמַאן דְּאָמַר לְאַחַר הָאִסָּר, בְּרַם כְּמַאן דְּאָמַר לְאַחַר הַנֵּדֶר - נֵדֶר שֶׁבָּטַל מִקְצָתוֹ בָּטַל כֻּלּוֹ.

הַנּוֹדֵר ׳מִבְּנֵי הָעִיר׳, וּבָא אַחֵר וְיָשַׁב שָׁם שִׁלְשִׁים יוֹם - מֻתָּר בּוֹ. ׳מִיּוֹשְׁבֵי הָעִיר׳, וּבָא אַחֵר וְיָשַׁב שָׁם שִׁלְשִׁים יוֹם - אָסוּר בּוֹ. ׳קוֹנָם הֲנָיָתִי עַל בְּנֵי עִירִי׳ - אֵינוֹ נִשְׁאָל לְזָקֵן שֶׁיֵּשׁ שָׁם. ׳הֲנָיַת בְּנֵי עִירִי עָלַי׳ - נִשְׁאָל לְזָקֵן שֶׁיֵּשׁ שָׁם. אִית תַּנֵּי תָנֵי: אֲפִלּוּ עַל קַדְמֵיתָא - נִשְׁאָל, שֶׁאֵינוֹ כְּמֵפֵר נִדְרֵי עַצְמוֹ.

נֵדֶר שֶׁל רַבִּים, אֵין לוֹ הֵתֵּר. הַנּוֹדֵר בָּרַבִּים, אֵין לוֹ הֵתֵּר. הַנּוֹדֵר הֲנָיָה מֵחֲבֵרוֹ בְּפָנָיו, לֹא יִשָּׁאֵל לוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו. שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, נִשְׁאָלִין לוֹ בֵּין בְּפָנָיו בֵּין שֶׁלֹּא בְּפָנָיו. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִפְּנֵי הַבּוּשָׁה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: מִפְּנֵי הַחֶשְׁד. וְאִתֵּין אִלֵּין פְּלִגְוָתָא כְּאִלֵּין פְּלִגְוָתָא, דְּתָנֵי: יוֹם־הַכִּפּוּרִים צָרִיךְ לְפָרֵט אֶת מַעֲשָׂיו. דִּבְרֵי רַבִּי יוּדָה בֶּן בְּתֵירָה. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַחֵטְא. אִית תַּנֵּי תָנֵי: צָרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַנֵּדֶר. אִית תַּנֵּי תָנֵי: אֵינוֹ צָרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַנֵּדֶר.

חַד בַּר נָשׁ נִדַּר דְּלָא מַרְוָוחָא. אֲתָא לְגַבֵּי רַבִּי יוּדָן בַּר שָׁלוֹם, אֲמַר לֵיהּ: מִמַּאי אִישְׁתְּבַעְתְּ? אֲמַר לֵיהּ: דְּלָא מַרְוָוחָא. אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוּדָן: וְכֵן בַּר נָשׁ עָבִיד? אָמַר לֵיהּ: בְּקַבְּיוֹסְטִיסָא[1]. אֲמַר: בָּרוּךְ שֶׁבָּחַר בַּתּוֹרָה, וּבַחֲכָמִים שֶׁאָמְרוּ צָרִיךְ לְפָרֵט אֶת הַנֵּדֶר!

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: וְאֵי זֶהוּ ׳דָּבָר שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל׳? כְּגוֹן הַר הַבַּיִת, וְהָעֲזָרוֹת, וְהַבְּאֵר שֶׁבְּאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ. וְאֵי זֶהוּ ׳דָּבָר שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר׳? כְּגוֹן הָרְחָבָה, וְהַמֶּרְחָץ, וּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהַתֵּבָה, וְהַסְּפָרִים.

[יט.]

וְהַכּוֹתֵב חֶלְקוֹ לְנָשִׁיא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֶחָד כּוֹתֵב לְנָשִׁיא וְאֶחָד כּוֹתֵב לְהֶדְיוֹט. מַה בֵּין כּוֹתֵב לְנָשִׁיא לְכוֹתֵב לְהֶדְיוֹט? שֶׁהַכּוֹתֵב לְנָשִׁיא אֵינוֹ צָרִיךְ לְזַכּוֹת, וְהַכּוֹתֵב לְהֶדְיוֹט צָרִיךְ לוֹ לְזַכּוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה צְרִיכִין לְזַכּוֹת, לֹא דִּבְּרוּ בְּנָשִׁיא אֶלָּא בַּהוֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין אַנְשֵׁי הַגָּלִיל צְרִיכִין לִכְתֹּב, שֶׁכְּבָר כָּתְבוּ אֲבוֹתָם עַל־יְדֵיהֶם.

גְּמָרָא: כְּנִי מַתְנִיתָא: ׳רְחָבָה שֶׁדֶּרֶךְ הָרַבִּים מַפְסֶקְתָּהּ, כְּעוֹלֵי בָבֶל הִיא׳. חַד בַּר נָשׁ קִדֵּשׁ בְּסֵפֶר תּוֹרָה. רַבִּי שֶׁבְּתַי וְרַבִּי חַסִּידָא אַעְלוֹן עוֹבָדָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵה, וְאָמַר: אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה: אֲנָה קְרִית אִגַּרְתָּא, וּכְתִיב בְּגַוַּהּ ׳וְלֹא עוֹד׳. אָמַר רַבִּי מָנָא: קַשְׁיְתַהּ קֳמֵי רַבִּי חִזְקִיָּה: מַהוּ ׳וְלֹא עוֹד׳? בְּסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁל יָחִיד קִדֵּשׁ, אֲמַר לוֹן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אַתָּא מֵימַר לָךְ, אֲפִלּוּ בְּסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁל רַבִּים קִדֵּשׁ; וְהֵינוּ ׳וְלֹא עוֹד׳. כְּנִי מַתְנִיתָא: צָרִיךְ לִכְתֹּב חֶלְקוֹ לְנָשִׁיא.

[יט:]

---

[1] נָדַרְתִּי שֶׁלֹּא אַרְוִיחַ כְּלוּם בְּמִשְׂחָק בְּקַבְּיָא

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הַמַּדָּר הֲנָיָה מֵחֲבֵרוֹ וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל, נוֹתֵן לְאַחֵר מִשָּׁם מַתָּנָה, וְהַלָּה מֻתָּר בָּהּ. מַעֲשֶׂה בְּבֵית חוֹרוֹן, בְּאֶחָד שֶׁהָיָה אָבִיו מֻדָּר מִמֶּנּוּ הֲנָיָה, וְהָיָה מַשִּׂיא אֶת בְּנוֹ. אָמַר לַחֲבֵרוֹ: ׳הֲרֵי הֶחָצֵר וְהַסְּעֻדָּה נְתוּנִין לְךָ בְּמַתָּנָה, וְהֵן בְּפָנֶיךָ עַד שֶׁיָּבֹא אַבָּא וְיֹאכַל עִמָּנוּ בַּסְּעֻדָּה׳. אָמַר לוֹ: ׳אִם שֶׁלִּי הֵם, הֲרֵי הֵן מֻקְדָּשִׁין לַשָּׁמַיִם׳! אָמַר לוֹ: ׳לֹא נָתַתִּי לְךָ אֶת שֶׁלִּי שֶׁתַּקְדִּישֵׁם לַשָּׁמַיִם׳! אָמַר לוֹ: ׳לֹא נָתַתָּה לִי אֶת שֶׁלְּךָ אֶלָּא שֶׁתְּהֵא אַתָּה וְאָבִיךָ אוֹכְלִין וְשׁוֹתִים וּמִתְרַצִּין זֶה לַזֶּה, וִיהֵא עָוֹן תָּלוּי בְּרֹאשִׁי׳! וּכְשֶׁבָּא דָּבָר לִפְנֵי חֲכָמִים, אָמְרוּ: כָּל מַתָּנָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ תְּהֵא מְקֻדֶּשֶׁת - אֵינָהּ מַתָּנָה.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: נִכָּר הוּא זֶה, שֶׁהוּא תַּלְמִיד חֲכָמִים. שְׁמוֹנִים זוּג שֶׁל תַּלְמִידִין הָיָה לוֹ לְהִלֵּל הַזָּקֵן, גָּדוֹל שֶׁבָּהֶן יוֹנָתָן בֶּן עֻזִּיאֵל, וְהַקָּטָן שֶׁבָּהֶן רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי. פַּעַם אַחַת חָלָה וְנִכְנְסוּ כֻּלָּן לְבַקְּרוֹ. עָמַד לוֹ רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בֶּחָצֵר. אָמַר לָהֶן: ׳הֵיכָן הוּא הַקָּטָן שֶׁבָּכֶם, שֶׁהוּא אָב לַחָכְמָה וְאָב לַדּוֹרוֹת, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר הַגָּדוֹל שֶׁבָּכֶם׳. אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵי הוּא בֶּחָצֵר. אָמַר לָהֶן: יִכָּנֵס. כְּיוָן שֶׁנִּכְנַס, אָמַר לָהֶן (מִשְׁלֵי ח, כא): "לְהַנְחִיל אֹהֲבַי יֵשׁ וְאֹצְרֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא". וַאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: נִכָּר זֶה שֶׁהוּא תַּלְמִיד חֲכָמִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: אָכֵן הָוָה עוֹבָדָא, יוֹנָתָן בַּר עֻזִּיאֵל הִדִּירוֹ אָבִיו מִנְּכָסָיו, וְעָמַד וּכְתָבָן לְשָׁמַי. מָה עָשָׂה שַׁמַּי? מָכַר מִקְצָת וְהִקְדִּישׁ מִקְצָת, וְנָתַן לוֹ מַתָּנָה אֶת הַשְּׁאָר, וְאָמַר: ׳כָּל מִי שֶׁיָּבֹא וְיַעֲרֵעַר עַל הַמַּתָּנָה הַזֹּאת, יוֹצִיא מִיַּד הַלָּקוֹחוֹת וּמִיַּד הַהֶקְדֵּשׁ, וְאַחַר כָּךְ יוֹצִיא מִיָּד זֶה׳.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: מֵעַתָּה אֵין אָדָם נוֹתֵן מַתָּנָה לַחֲבֵרוֹ עַל מְנַת שֶׁלֹּא יַקְדִּישֶׁנָּה לַשָּׁמַיִם? כְּנִי מַתְנִיתָא: כָּל מַתָּנָה שֶׁהִיא כְּמַתְּנַת בֵּית חוֹרוֹן, שֶׁהָיְתָה בְּהַעֲרָמָה, שֶׁאֵינָהּ שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת - אֵינָהּ מַתָּנָה.

הַדְרָן עֲלָךְ פֶּרֶק הַשְּׁתָפִין שֶׁנָּדְרוּ

פֶּרֶק שִׁשִּׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבֻשָּׁל, מֻתָּר בְּצָלִי וּבְשָׁלוּק. אָמַר: ׳קוֹנָם תַּבְשִׁיל שֶׁאֵינִי טוֹעֵם׳, אָסוּר בְּמַעֲשֶׂה קְדֵרָה רַךְ, וּמֻתָּר בְּעָבֶה, וּמֻתָּר בְּבֵיצָה טְרָמִיטָן, וּבִדְלַעַת הָרְמוּצָה.

גְּמָרָא: מַתְנִיתָא אָמְרָה: שֶׁהַשָּׁלוּק קָרוּי מְבֻשָּׁל, דִּתְנִינַן: ׳הָיָה מְבַשֵּׁל אֶת הַשְּׁלָמִים, אוֹ שׁוֹלֵק׳. וּקְרָיֵיא שֶׁהַצָּלוּי קָרוּי מְבֻשָּׁל (דִּבְרֵי הַיָּמִים ב׳ לה, יג): "וַיְבַשְּׁלוּ אֶת הַפֶּסַח" וְגוֹ׳. אֵין תֵּימַר שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה, רַבִּי יוֹנָה בָּצְרָיָא אָמַר: "כַּמִּשְׁפָּט".

[כ.]

מַתְנִיתָא אָמְרָה שֶׁהַשָּׁלוּק קָרוּי מְבֻשָּׁל, וּקְרָיֵיא אָמַר שֶׁהַצָּלִי קָרוּי מְבֻשָּׁל, וְהָתְנִינַן: הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבֻשָּׁל, מֻתָּר בְּצָלִי וּבְשָׁלוּק! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הָלְכוּ בְנָדָרִים אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה: הָלְכוּ בְנָדָרִים אַחַר לְשׁוֹן תּוֹרָה. מַה נָפִיק מִן בֵּינֵיהוֹן? ׳קוֹנָם יַיִן שֶׁאֵינִי טוֹעֵם בְּחַג׳, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן – אָסוּר בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן, עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה – מֻתָּר. אַף רַבִּי יֹאשִׁיָּה מוֹדֶה שֶׁאָסוּר, לָא אָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה אֶלָּא לְחוּמְרִין.

רַבִּי חִיָּה בַּר בָּא אָמַר: רַבִּי יוֹחָנָן אָכִיל אֲלִיטִין[ח], וַאֲמַר: ׳לָא טָעֲמִית מָזוֹן בַּהֲדָא יוֹמָא׳. וְהָא תְנִינַן: הַנּוֹדֵר מִן הַמָּזוֹן, מֻתָּר בְּמַיִם וּבְמֶלַח! פְּתַר לַהּ כְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה, דְּאָמַר הָלְכוּ בְנָדָרִים אַחַר לְשׁוֹן תּוֹרָה. וּמִנַּיִן שֶׁכָּל הַדְּבָרִים קְרוּיִין מָזוֹן? רַב אַחָא בַּר עוּלָּא אָמַר (בְּרֵאשִׁית מה, כג): "וְעֶשֶׂר אֲתֹנֹת נֹשְׂאֹת בָּר וְלֶחֶם וּמָזוֹן"; מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "וּמָזוֹן"? אֶלָּא מִכָּן שֶׁכָּל הַדְּבָרִים קְרוּיִין ׳מָזוֹן׳.

הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבֻשָּׁל מַהוּ שֶׁיְּהֵא מֻתָּר מִן הַמְּעֻשָּׁן? מַהוּ שֶׁיְּהֵא מֻתָּר בַּמִּטְגָּן? מַהוּ שֶׁיְּהֵא מֻתָּר בְּתַבְשִׁיל שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בְּחַמֵּי טְבֶרְיָה?

רַבָּנִין דְּקֵיסָרִין שַׁאֲלוּן: מְעֻשָּׁן, מַהוּ שֶׁיְּהֵא בּוֹ מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי גוֹיִם? מַהוּ שֶׁיְּהֵא בּוֹ מִשּׁוּם תַּבְשִׁילֵי שַׁבָּת? מַהוּ שֶׁיְּהֵא בּוֹ מִשּׁוּם בָּשָׂר בְּחָלָב? מַהוּ שֶׁיִּטְבֹּל לְמַעֲשְׂרוֹת? הַנּוֹדֵר מִן הַמְּעֻשָּׁן, מַהוּ שֶׁיְּהֵא מֻתָּר בְּתַבְשִׁיל?

רַבִּי בָּא, רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם דְּבִית רַב אַחַי: חֲבִיצָא, אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי גוֹיִם, וְיוֹצְאִין בּוֹ מִשּׁוּם עֵרוּבֵי תַּבְשִׁילִין. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן בְּשֵׁם רַבִּי חוּנָה: כָּל אֹכֶל שֶׁהוּא נֶאֱכָל חַי כְּמוֹת שֶׁהוּא, אֵין בּוֹ מִשּׁוּם בִּשּׁוּלֵי גוֹיִם, וְיוֹצְאִין בּוֹ מִשּׁוּם עֵרוּבֵי תַּבְשִׁילִין.

הַנּוֹדֵר מִן הַמְּבֻשָּׁל, מַהוּ שֶׁיְּהֵא מֻתָּר בְּעָבֶה? נִשְׁמְעִנַּהּ מִן הָדָא: אָסוּר בְּמַעֲשֵׂה קְדֵרָה רַךְ וּמֻתָּר בְּעָבֶה. מָה אִם תַּבְשִׁיל, שֶׁהוּא נֶאֱסָר בְּצָלוּי וּבְשָׁלוּק – מֻתָּר בְּעָבֶה. מְבֻשָּׁל שֶׁהוּא מֻתָּר בְּצָלוּי וּבְשָׁלוּק, אֵינוֹ דִּין שֶׁיְּהֵא מֻתָּר בְּעָבֶה? וְיֵשׁ קַל וָחֹמֶר בְּנָדָרִים?! אֶלָּא כֵּנִי: תַּבְשִׁיל, שֶׁאָסוּר בְּצָלוּי וּבְשָׁלוּק – מֻתָּר בְּעָבֶה. מְבֻשָּׁל, שֶׁמֻּתָּר בְּצָלוּי וּבְשָׁלוּק, – מֻתָּר בְּעָבֶה.

[ח] פֵּרוּת גִּנּוֹסַר

תָּנֵי: אָסוּר בְּהִטְרִיוֹת רַכּוֹת, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הָרוֹפֵא לוֹכַל פִּתּוֹ בָּהֶן. אָמַר רַב חִסְדָּא: אָסוּר בְּבֵיצָה מְגֻלְגֶּלֶת, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַחוֹלֶה לוֹכַל פִּתּוֹ בָּהּ.

וּמֻתָּר בְּבֵיצָה טְרוּמִיטָא - רוּפִיטוֹן. **וּבִדְלַעַת הָרְמוּצָה** - אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: כְּמִין דְּלַעַת מָרָה, וְהֵן מְמַתְּקִין אוֹתָהּ בְּרִימְצָא.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הַנּוֹדֵר מִ׳מַּעֲשֶׂה קְדֵרָה׳, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִמַּעֲשֶׂה רִתְחָתָה. אָמַר ׳קוֹנָם יוֹרֵד לִקְדֵרָה שֶׁאֵינִי טוֹעֵם׳, אָסוּר מִכָּל הַמִּתְבַּשְּׁלִים בִּקְדֵרָה. ׳מִן הַכֶּבֶשׁ׳, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִן הַכֶּבֶשׁ שֶׁל יָרָק. ׳כָּבוּשׁ שֶׁאֵינִי טוֹעֵם׳, אָסוּר בְּכָל הַכְּבוּשִׁים. ׳מִן הַשֶּׁלֶק׳, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִן הַשֶּׁלֶק שֶׁל בָּשָׂר, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. ׳שָׁלוֹק שֶׁאֵינִי טוֹעֵם׳, אָסוּר בְּכָל הַשְּׁלוּקִים. ׳מִן הַצָּלִי׳, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִן הַצָּלִי שֶׁל בָּשָׂר, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. ׳צָלִי שֶׁאֵינִי טוֹעֵם׳, אָסוּר בְּכָל הַצְּלוּיִים.

גְּמָרָא: אִי זוֹ הִיא מַעֲשֶׂה רוֹתְחָנָה? כְּגוֹן חִילְקָא

[כ:]

טַרְגִּיס, וְטִיסְנִי, סֹלֶת וְאוֹרֶז, זָרִיד וְעַרְסָן. ׳מִן הַיּוֹרֵד לִקְדֵרָה׳, אָסוּר בְּיוֹרֵד לִלְפָס. ׳מִן הַיּוֹרֵד לִלְפָס׳, מֻתָּר בְּיוֹרֵד לִקְדֵרָה, שֶׁכָּל הַיּוֹרֵד לִקְדֵרָה יוֹרֵד לִלְפָס, וְיֵשׁ שֶׁיּוֹרֵד לִלְפָס וְאֵינוֹ יוֹרֵד לִקְדֵרָה. מַאי אִית לָךְ? כְּגוֹן הַחַל מִן נוּנַיָּה[ט]. הַנּוֹדֵר מִן ׳הָאָפוּי בְּתַנּוּר׳, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בְּפַת בִּלְבַד. מִן ׳הַנַּעֲשִׂין בְּתַנּוּר׳, אָסוּר בְּכָל הַנַּעֲשִׂין בְּתַנּוּר.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: ׳מִן הַמָּלִיחַ׳, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִן הַמָּלִיחַ שֶׁל דָּג. ׳מָלִיחַ שֶׁאֵינִי טוֹעֵם׳, אָסוּר בְּכָל הַמְּלוּחִים. ׳דָּג דָּגִים שֶׁאֵינִי טוֹעֵם׳, אָסוּר בָּהֶן, בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטַנִּים, בֵּין מְלוּחִים בֵּין תְּפִילִין, בֵּין חַיִּים בֵּין מְבֻשָּׁלִין. וּמֻתָּר בְּטָרִית טְרוּפָּה וּבְצִיר. הַנּוֹדֵר מִן הַצָּחֳנָה, אָסוּר בְּטָרִית טְרוּפָּה, וּמֻתָּר בְּצִיר וּבְמוּרְיֵיס. הַנּוֹדֵר מִטָּרִית טְרוּפָּה, מֻתָּר בְּצִיר וּבְמוּרְיֵיס.

גְּמָרָא: הֲוֹון בָּעֵי מֵימַר: מָלוּחַ לְעוֹלָם, הָא לְשָׁעָה - לֹא. אָמַר רַבִּי יוּדָן: מִן מַה דְּתְנִינַן: ׳הֲרֵי עָלַי כְּבָשָׂר מָלוּחַ וּכְיֵין נֶסֶךְ׳, הָדָא אָמְרָה, מָלוּחַ לְשָׁעָה - מָלוּחַ הוּא. אִי זֶהוּ מָלוּחַ לְשָׁעָה? כְּהָדָא דְתָנֵי: כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? נוֹתֵן הָאֵיבָרִים עַל גַּבֵּי הַמֶּלַח, וְהוֹפְכָן. אָמַר רַבִּי אַבָּא מָרִי: שָׁנְיָא הִיא, שֶׁאִם מַשֶּׁהֶה הוּא אוֹתָן, הֵן נִמְלָחִין. מִן מַה דְּאָמַר רַבִּי חִיָּה בַּר זַבְדָּא: הַנּוֹטֵל זֵיתִים מִן הַמַּעֲטָן, טוֹבֵל אַחַת אַחַת בְּמֶלַח וְאוֹכֵל. הָדָא אָמְרָה, מָלוּחַ לְשָׁעָה מָלוּחַ הוּא.

תָּנֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אָמַר ׳קוֹנָם דָּג שֶׁאֵינִי טוֹעֵם׳, אָסוּר בִּגְדוֹלִים וּמֻתָּר בִּקְטַנִּים. ׳דָּגִים שֶׁאֵינִי טוֹעֵם׳, אָסוּר בֵּין בִּגְדוֹלִים בֵּין בִּקְטַנִּים. ׳דָּגָה שֶׁאֵינִי טוֹעֵם׳, אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בְּכַלְכִּיד[י]. אִי זֶהוּ קָטָן וְאִי זֶהוּ גָּדוֹל? יֵיבָא כַּיי דְּמַר רַבִּי זְעִירָא: ׳כָּל נוּן דְּנָא אָכִיל פָּחוֹת מִן לִיטְרָא, כַּלְכִּיד אֲנָא טָעִים׳, וְהָכָא כֵּן.

[ט] צִיר שֶׁל דָּג

[י] ׳דָּג קָטָן מְאֹד

וּמָתָר בְּטָרִית טְרוּפָה - הָא בְּשֶׁאֵינָהּ טְרוּפָה, אָסוּר. רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: זְעֵירָא בָּעֵי: לֵית הָדָא פְלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן? דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הִלְכוּ בִנְדָרִים אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם. לֵית אָרְחֵיהּ דְּבַר נָשָׁא מֵימַר לְחַבְרֵיהּ ׳זְבִין לִי נוּן׳ - וְהוּא זָבִין לֵיהּ כַּלְכִּיד?!

רַבִּי אָבִין שְׁמַע לֵיהּ מִן דְּבַתְרַהּ: הַנּוֹדֵר מִן הַצַּחֲנָה, אָסוּר בְּטָרִית טְרוּפָה, וּמָתָר בְּצִיר וּבְמוּרְיֵיס - הָא בְּשֶׁאֵינָהּ טְרוּפָה אָסוּר. רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: רַבִּי זְעֵירָא בָּעֵי: וְלֵית הָדָא פְלִיגָא עַל רַבִּי יוֹחָנָן? דְּרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: הִלְכוּ בִנְדָרִים אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם? לֵית אוֹרְחָא דְּבַר נָשָׁא מֵימַר לְחַבְרֵיהּ ׳זְבִין לִי טָרִית׳, וְהוּא זָבִין לֵיהּ צַחֲנָא?! תַּמָּן, קָרְיֵין לִטְרִיתָא - ׳צַחֲנָה׳.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: הַנּוֹדֵר מִן הֶחָלָב מָתָר בְּקִים, וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹסֵר. וּמִן הַקִּים מָתָר בְּחָלָב. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: הַנּוֹדֵר מִן הַגְּבִינָה, אָסוּר בָּהּ בֵּין מְלוּחָה בֵּין תְּפֵלָה.

גְּמָרָא: מַהוּ בְּקִים? חַלָּבָא מְקַטְרָא[א]. מַה טַּעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי?

[כא.]

שֵׁם אָבִיו קָרוּי עָלֶיהָ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי, הַנּוֹדֵר מִן הַיַּיִן אָסוּר בְּיַיִן מְבֻשָּׁל, ׳חַמְרָא מְבַשְׁלָא׳.

זֶה הַכְּלָל שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין, כְּגוֹן טֶבֶל וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ וְהֶחָדֵשׁ, לֹא נָתְנוּ לָהֶן חֲכָמִים שִׁעוּר, אֶלָּא מִין בְּמִינוֹ כָּל שֶׁהוּא, וְשֶׁלֹּא בְמִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם. וְכָל שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין, כְּגוֹן תְּרוּמָה וְחַלָּה וְעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם, נָתְנוּ לָהֶן חֲכָמִים שִׁעוּר: מִין בְּמִינוֹ כָּל שֶׁהוּא, שֶׁלֹּא בְמִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם. אִלֵּין נִדְרִין מָה אַתְּ עָבֵיד לְהוֹן? כְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין, אוֹ כְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין? מִסְתַּבְּרָה מֵעִבְּדִנּוֹן כְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין. הַתְנֵי תַּמָּן: שֶׁהַזָּקֵן עוֹקֵר אֶת הַנֶּדֶר מֵעִקָּרוֹ! אָמְרוּ, אֵינוֹ עוֹקְרוֹ אֶלָּא מִכָּן וּלְהַבָּא.

וְדָא מַתְנִיתָא עֲבַד לוֹן כְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין, דְּתְנִינַן תַּמָּן: גְּדוּלֵי תְרוּמָה - תְּרוּמָה, וְגִדּוּלֵי גִדּוּלִין - חֻלִּין. אֲבָל טֶבֶל, וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, וּפִסְחֵי שְׁבִיעִית, וּתְרוּמוֹת חוּצָה לָאָרֶץ, וְהַמְדֻמָּע, וְהַבִּכּוּרִין - גְּדוּלֵיהֶן חֻלִּין. וְגִדּוּלֵי הֶקְדֵּשׁ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי - חֻלִּין, וּפוֹדֶה אוֹתָן בִּזְמַן זָרְעָם.

[כא:]

וְתָנֵי עֲלַהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה, אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה - גְּדוּלֵי גִדּוּלִין אֲסוּרִין. וְחֹמֶר הוּא בְּגִדּוּלִין, דְּאָמַר רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: בָּצָל שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁעָקְרוֹ וּשְׁתָלוֹ, אֲפִלּוּ הוֹסִיף כַּמָּה - אָסוּר. שֶׁאֵין גִּדּוּלֵי אִסּוּר מַעֲלִין אֶת הָאִסּוּר. וְדָא מַתְנִיתָא עֲבַד לוֹן כְּדָבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין. דְּתְנִינַן תַּמָּן: שֶׁהַנּוֹדֵר מִן הַדָּבָר וְנִתְעָרֵב בְּאַחֵר, אִם יֵשׁ בּוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם - הֲרֵי זֶה אָסוּר. תִּפָּתֵר מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ, כְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר, מָתָר בִּרְטֵב, וּבְקוֹפָּה[ב]; וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה וְאָסַר עָלַי רַבִּי

[א] הַמַּיִם הַנִּפְרָדִים מֵהֶחָלָב כְּשֶׁנִּקְרָשׁ וְנֶהְפַּךְ לִגְבִינָה

[ב] חֲתִיכוֹת בָּשָׂר קְטַנּוֹת הַדְּבוּקוֹת בְּשׁוּלֵי הַקְּעָרָה

טַרְפוֹן בֵּיצִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ בְּתוֹכוֹ. אָמְרוּ לוֹ: וְכֵן הַדָּבָר. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאָמַר 'בָּשָׂר זֶה עָלַי', אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַדָּבָר וְנִתְעָרֵב בְּאַחֵר, אִם יֵשׁ בּוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם הֲרֵי זֶה אָסוּר. הַנּוֹדֵר מִן הַיַּיִן, מָתָר בְּתַבְשִׁיל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם יַיִן. אָמַר 'קוֹנָם יַיִן זֶה שֶׁאֵינִי טוֹעֵם', וְנָפַל לְתַבְשִׁיל, אִם יֵשׁ בּוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם - הֲרֵי זֶה אָסוּר.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי הִילָא: מִכְּיוָן שֶׁאָמַר 'זֶה', אֲסָרוֹ עָלָיו הוּא וַהֲנָיָתוֹ.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הַנּוֹדֵר מִן הָעֲנָבִים, מָתָר בְּיַיִן, וּמִן הַזֵּיתִים, מָתָר בְּשֶׁמֶן. אָמַר 'קוֹנָם זֵיתִים וַעֲנָבִים אֵלּוּ שֶׁאֵינִי טוֹעֵם', אָסוּר בָּהֶן וּבְיוֹצֵא מֵהֶן.

גְּמָרָא: תָּנֵי: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: קוֹנָם כָּל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְאָכְלוֹ, וְדֶרֶךְ הַיּוֹצֵא לֶאֱכֹל; נָדַר בּוֹ - מָתָר בְּיוֹצֵא מִמֶּנּוּ, נָדַר בְּיוֹצֵא מִמֶּנּוּ - מָתָר בּוֹ. מָה אִית לָךְ? כְּגוֹן זֵיתִים וַעֲנָבִים. וְכָל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, וְאֵין דֶּרֶךְ הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ לֶאֱכֹל; נָדַר בּוֹ - מָתָר בְּיוֹצֵא מִמֶּנּוּ. מָה אִית לָךְ? כְּגוֹן אִילֵּין תּוּתַיָּא. וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין דַּרְכּוֹ לֶאֱכֹל, וְדֶרֶךְ הַיּוֹצֵא מִמֶּנּוּ לֶאֱכֹל. נָדַר בּוֹ - לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא בְּיוֹצֵא מִמֶּנּוּ. מָה אִית לָךְ? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: זֶרְעוֹנֵי גִנָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: הַנּוֹדֵר מִן הַתְּמָרִים, מָתָר בִּדְבָשׁ תְּמָרִים. מִן הַסְּתָוְנִיּוֹת, מָתָר בְּחֹמֶץ סְתָוְנִיּוֹת. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁשָּׁם תּוֹלַדְתּוֹ קְרוּיָה עָלָיו, וְנָדַר הֵימֶנּוּ, אָסוּר אַף בְּיוֹצֵא מִמֶּנּוּ. וַחֲכָמִים מַתִּירִין.

גְּמָרָא: מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי? שֵׁם אָבִיו קָרוּי עָלָיו. מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה? שֵׁם בְּנוֹ קָרוּי עָלָיו. מִסְתַּבְּרָה רַבִּי יוּדָה בֶּן בְּתֵירָה יוֹדֵי לְרַבִּי יוֹסֵי, רַבִּי יוֹסֵי לֹא יוֹדֵי לְרַבִּי יוּדָה בֶּן בְּתֵירָה. רַבִּי יוּדָה בֶּן בְּתֵירָה יוֹדֶה לְרַבִּי יוֹסֵי: שֵׁם בְּנוֹ, לֹא כָל שֶׁכֵּן שֵׁם אָבִיו? רַבִּי יוֹסֵי לֹא יוֹדֶה לְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה: לָא אֲמַר אֶלָּא שֵׁם אָבִיו, הָא שֵׁם בְּנוֹ לָא.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק עֲשִׂירִי

א. כֵּוֶרֶת פְּחוּתָה שֶׁבְּתוֹךְ הַבַּיִת וּכְפִישָׁה נְתוּנָה עַל פִּיהָ, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַצֶּלֶת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינָהּ מַצֶּלֶת. שֶׁרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁהַנֶּסֶר מַצֶּלֶת, כָּךְ כְּפִישָׁה מַצֶּלֶת. הָיְתָה מֻטָּה עַל צִדָּהּ בְּפוֹתֵי טֻמְאָה, הַכֹּל מוֹדִים שֶׁאֵינָהּ מַצֶּלֶת:

י,ב עַמּוּד שֶׁל קְדֵרוֹת שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת מִן הָאָרֶץ וְעַד הַקּוֹרוֹת, שׁוּלְיָהּ שֶׁל זוֹ עַל פִּיהָ שֶׁל זוֹ, וְשׁוּלְיָהּ שֶׁל זוֹ עַל פִּיהָ שֶׁל זוֹ, אִם אֵין בֵּין קְדֵרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת לְקוֹרוֹת פּוֹתֵי טֻמְאָה, וּבֵין שׁוּלֵי הַקְּדֵרוֹת לָאָרֶץ פּוֹתֵי טֻמְאָה, טָמְאָה בְּתוֹכוֹ - הַבַּיִת טָמֵא, טָמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ - טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לִכָּנֵס. אִם יֵשׁ בֵּין פִּי הָעֶלְיוֹנָה לְקוֹרוֹת פּוֹתֵי טֻמְאָה, וּבֵין שׁוּלֵי הַקְּדֵרוֹת לָאָרֶץ פּוֹתֵי טֻמְאָה, טָמְאָה בְּתוֹכוֹ - הַבַּיִת טָמֵא, טָמְאָה בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכָן - טָמֵא:

ג. פִּיטוּס שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַבַּיִת מִן הָאָרֶץ וְעַד הַקּוֹרוֹת, אִם אֵין בֵּין פִּיו לְקוֹרוֹת פּוֹתֵי טֻמְאָה, וּבֵין שׁוּלָיו לָאָרֶץ פּוֹתֵי טֻמְאָה, טָמְאָה בְּתוֹכוֹ - הַבַּיִת טָמֵא. טָמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִכָּנֵס. אִם יֵשׁ בֵּין פִּיו לְקוֹרוֹת פּוֹתֵי טֻמְאָה, וּבֵין שׁוּלָיו לָאָרֶץ פּוֹתֵי טֻמְאָה, טָמְאָה בְּתוֹכוֹ - הַבַּיִת טָמֵא, טָמְאָה בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָהוֹר, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִכָּנֵס. אִם יֵשׁ בֵּין פִּיו לְקוֹרוֹת פּוֹתֵי טֻמְאָה, וּבֵין שׁוּלָיו לָאָרֶץ פּוֹתֵי טֻמְאָה, טָמְאָה בְּתוֹכוֹ - הַבַּיִת טָמֵא, טָמְאָה בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ טָמֵא. הָיְתָה אַחַת טְמֵאָה וּנְתוּנָה בָּאֶמְצַע, וְיֵשׁ בְּמִקּוֹמָהּ טֻמְאָה עַל טֻמְאָה בְּרוּם טֻמְאָה, טָמְאָה בְּתוֹכָהּ - הַבַּיִת טָמֵא. טָמְאָה בַּבַּיִת, מַה שֶּׁבְּתוֹכָן - טָמֵא:

ד. כֵּוֶרֶת פְּחוּתָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ הַפֶּתַח - סוֹתֶמֶת אֶת כָּל הַפֶּתַח. אִם אֵין בֵּין פִּיהָ לַשְּׁקוֹף פּוֹתֵי טֻמְאָה, וּבֵין שׁוּלֶיהָ לָאָרֶץ פּוֹתֵי טֻמְאָה, טָמְאָה בְּתוֹכָהּ - הַבַּיִת טָהוֹר, טָמְאָה בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ טָמֵא, שֶׁדֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָצֵאת וְאֵין דַּרְכָּהּ לִכָּנֵס. אִם יֵשׁ בֵּין פִּיהָ לַשְּׁקוֹף פּוֹתֵי טֻמְאָה וְטָמְאָה בְּתוֹכָהּ - הַבַּיִת טָמֵא. טָמְאָה בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ טָמֵא. אִם יֵשׁ בֵּין דּוֹפְנוֹתֶיהָ לְפַצִּימִין פּוֹתֵי טֻמְאָה, וּבֵין שׁוּלֶיהָ לָאָרֶץ פּוֹתֵי טֻמְאָה, טָמְאָה בְּתוֹכָהּ - הַבַּיִת טָהוֹר, טָמְאָה בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ טָהוֹר:

ה. שְׁתֵּי כַוָּרוֹת שֶׁהֵן עוֹמְדוֹת בְּתוֹךְ הַפֶּתַח, וְסוֹתְמוֹת אֶת כָּל הַפֶּתַח, שׁוּלֶיהָ שֶׁל זוֹ עַל פִּיהָ שֶׁל זוֹ, אִם אֵין בֵּין הָעֶלְיוֹנָה לַשְּׁקוֹף פּוֹתֵי טֻמְאָה, וּבֵין הַתַּחְתּוֹנָה לָאָרֶץ פּוֹתֵי טֻמְאָה, טָמְאָה בְּתוֹכָם - הַבַּיִת טָהוֹר, טָמְאָה בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכָם טָמֵא, וְכֵלִים שֶׁבֵּינֵיהֶן - טְמֵאִין. אִם יֵשׁ בֵּין דּוֹפְנוֹתֵיהֶן לְפַצִּימִין פּוֹתֵי טֻמְאָה, וּבֵינֵיהֶן לָאָרֶץ פּוֹתֵי טֻמְאָה, טָמְאָה בְּתוֹכָם - הַבַּיִת טָהוֹר, טָמְאָה בַּבַּיִת - מַה שֶּׁבְּתוֹכָם טָהוֹר. טָמְאָה בְּתוֹךְ אֶחָד מֵהֶם, הֵיא - טְמֵאָה, וְהַבַּיִת וַחֲבֵרְתָּהּ - טְהוֹרִין. וְכֵן פִּיהָ שֶׁל זוֹ עַל גַּב שׁוּלֶיהָ שֶׁל זוֹ, וְכֵן שׁוּלֶיהָ שֶׁל זוֹ עַל גַּבֵּי פִּיהָ שֶׁל זוֹ. וְאֵיזֶהוּ מְחִלְחֶלֶת? כָּל שֶׁיֵּשׁ לָהּ טֻמְאָה מֵאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ וּמִשְּׁנֵי רוּחוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ. אֵיזוֹ הִיא אֲפוּצָה? כָּל שֶׁאֵין לָהּ טֻמְאָה מֵרוּחַ אַחַת. מוֹדָה רַבִּי אֶלְיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בְּטֻמְאָה תַּחַת הַפָּקוּק - טְמֵאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת:

ו. הָיְתָה יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ בָּאֲוִיר, טְמֵאָה בְּתוֹכָהּ, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם - טָמֵא; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא כְּנֶגֶד כִּסּוּיוֹ בִּלְבַד, הָיְתָה כְּפוּיָה עַל פִּיהָ, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם - טָמֵא:

ז. אָרוֹן שֶׁהוּא חָקוּק בַּסֶּלַע וּמְכֻסֶּה, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם - טָהוֹר, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא אֶלָּא כְּנֶגֶד כִּסּוּיוֹ בִּלְבַד. לְמַה זֶּה דּוֹמֶה? לְבוֹר גָּדוֹל מָלֵא מֵתִים וְאֶבֶן גְּדוֹלָה נְתוּנָה עַל פִּיהָ, שֶׁאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא כְּנֶגֶד חֲלָלָהּ בִּלְבַד. הָיְתָה בְּנוּיָה בְּכוֹתֶלָהּ שֶׁל נֶפֶשׁ, אִם הָיְתָה

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

נִרְאֵית כָּל שֶׁהִיא לְתוֹךְ הַנֶּפֶשׁ, הִנִּיחָהּ לְתוֹכָהּ – טְמֵא, וְאִם לָאו – אֵינוֹ טְמֵא אֶלָּא כְּנֶגֶד כִּסּוּיָהּ בִּלְבַד. בָּנָה נֶפֶשׁ עַל גַּבָּהּ, הֲרֵי הִיא כְּקֶבֶר סָתוּם וּמְטַמְּאָה מִכָּל סְבִיבֶיהָ. הָעֲשׂוּיָה כְּמִין דְּלוֹסְקוֹת, הַנּוֹגֵעַ בָּהּ מִכָּל מָקוֹם – טָהוֹר, הַנּוֹגֵעַ בַּשָּׂוֶה שֶׁלָּהּ, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: מִטָּפַח וּלְמַטָּה – טָהוֹר. מִטָּפַח וּלְמַעְלָה – טְמֵא, מִטָּפַח וּלְמַטָּה – טָהוֹר, שֶׁאֵין מַעֲלִין עוֹלִין גְּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ פְּחוֹת מִטָּפַח:

ח. חָבִית שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת עַל שׁוּלֶיהָ בָּאֲוִיר, וְכַזַּיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ כְּנֶגֶד קוּרְקוּרִיתָהּ – טְמֵאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה בוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת, וְהֶחָבִית – טְמֵאָה. כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, מִקְצָתוֹ נָתוּנָה תַּחַת דּוֹפְנָהּ, וּמִקְצָתוֹ נָתוּן תַּחַת קוּרְקוּרִיתָהּ, כְּנֶגֶד קוּרְקוּרִיתָהּ – הַכֹּל טָמֵא, כְּנֶגֶד דּוֹפְנָהּ כָּל שֶׁכְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְמַטָּה – טְמֵאָה, וְכָל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְמַטָּה – טָהוֹר. וְאִם יֵשׁ בְּדוֹפְנָהּ פּוֹתֵי טֶפַח, הַכֹּל טָמֵא. שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, אֶחָד נָתוּן תַּחַת דּוֹפְנָהּ, וְאֶחָד נָתוּן תַּחַת קוּרְקוּרִיתָהּ, אֲפִלּוּ כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְמַטָּה – טָהוֹר. הָיָה זֶה שָׁנָתוּן תַּחַת דּוֹפְנָהּ מָשׁוּךְ תַּחַת קוּרְקוּרִיתָהּ – כְּאִלּוּ כֻּלּוֹ תַּחַת קוּרְקוּרִיתָהּ. הָיָה זֶה שָׁנָתְנוּ תַּחַת קוּרְקוּרִיתָהּ מָשׁוּךְ תַּחַת דּוֹפְנָהּ – כְּאִלּוּ כֻּלּוֹ תַּחַת דּוֹפְנָהּ. בְּתוֹכָהּ תַּחַת דּוֹפְנָהּ, וְאֵין בְּדוֹפְנָהּ וְאוֹגְנָהּ פּוֹתֵי טֶפַח, כָּל שֶׁכְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, בֵּין מִלְמַעְלָה וּבֵין מִלְמַטָּה – טְמֵא, וְכָל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַטֻּמְאָה, בֵּין מִלְמַעְלָה וּבֵין מִלְמַטָּה – טָהוֹר. וְאִם יֵשׁ בְּדוֹפְנָהּ וְאוֹגְנָהּ פּוֹתֵי טֶפַח – הַכֹּל טְמֵא. הָיְתָה מְלֵאָה אוֹכְלִין וּמַשְׁקִין וּמֻקֶּפֶת צָמִיד פָּתִיל, וּנְתוּנָה עַל גַּבֵּי הַמֵּת בָּאֲוִיר, כֵּלִים שֶׁלְּמַעְלָה וְשֶׁלְּמַטָּה הֵימֶנָּה – טְמֵאִין, וְהָאוֹכְלִין וְהַמַּשְׁקִין שֶׁבְּתוֹכָהּ – טְהוֹרִין, הָיְתָה מֻטָּה עַל צִדָּהּ בָּאֲוִיר – הֲרֵי כְכַוֶּרֶת לְכָל דָּבָר:

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק אַחַד עָשָׂר

א. קְדֵרָה שֶׁהִיא נְתוּנָה בְּצַד הָאַסְקֻפָּה, שֶׁאִם תַּעֲלֶה וּשְׁפָתֶיהָ מְשׁוּכוֹת מִן הַשָּׁקוֹף כָּל שֶׁהוּא – טְמֵאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה בוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת:

ב. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח וְטָמְאָה תַּחְתֶּיהָ, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ – הַכֹּל טָמֵא וְהַבַּיִת טָהוֹר. בַּבַּיִת, אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת בִּלְבַד, שֶׁאִם תַּעֲלֶה וְדוֹפְנָהּ נוֹגַעַת בַּשָּׁקוֹף בְּפָחוֹת מִפּוֹתֵי טֶפַח כָּל שֶׁהוּא. טְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת – טְמֵאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה בוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת:

יא,ג הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח וְטָמְאָה תַּחְתֶּיהָ, תַּחְתֶּיהָ טָמֵא, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ – הַבַּיִת טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁנִּצֶּלֶת עִם דּוֹפְנֵי שֶׁל אֹהֶל. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ – הַכֹּל טָמֵא וְהַבַּיִת טָהוֹר. טְמֵאָה בַּבַּיִת – אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת, שֶׁאִם תַּעֲלֶה וְדוֹפְנָהּ נוֹגַעַת בַּשָּׁקוֹף בְּפוֹתֵי טֶפַח, טְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת – טְמֵאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה בוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת:

ד. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַּבַּיִת – תַּחְתֶּיהָ וְהַבַּיִת טָמֵא, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ – טָהוֹר, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ – הַכֹּל טָמֵא, שֶׁאִם תַּעֲלֶה וּשְׁפָתֶיהָ אוֹכְלוֹת בַּשָּׁקוֹף כָּל שֶׁהוּא. טְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת – טְמֵאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה בוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, אִם יֵשׁ בְּדוֹפְנָהּ פּוֹתֵי טֶפַח, וְטָמְאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַּבַּיִת אוֹ בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ – הַכֹּל טָמֵא. אֵין בְּדוֹפְנָהּ פּוֹתֵי טֶפַח, טְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ, תַּחְתֶּיהָ – טָמֵא, וְגַבָּהּ וְהַבַּיִת – טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁנִּצֶּלֶת עִם דּוֹפְנֵי שֶׁל אֹהֶל. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ – הַכֹּל טָמֵא, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ וְהַבַּיִת טְהוֹרִין, מִפְּנֵי שֶׁנִּצֶּלֶת עִם דּוֹפְנֵי שֶׁל אֹהֶל. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ – הַכֹּל טָמֵא וְהַבַּיִת טָהוֹר. בַּבַּיִת – הַכֹּל טָמֵא:

ה. הָיְתָה נְתוּנָה תַּחַת אֲרֻבָּה, שֶׁאִם תַּעֲלֶה וּשְׁפָתֶיהָ נוֹגְעוֹת בַּתִּקְרָה כָּל שֶׁהוּא, טְמֵאָה תַּחְתֶּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת – טְמֵאָה בוֹקַעַת וְעוֹלָה

תּוֹסֶפְתָּא

בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח וְטָמְאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ - הַכֹּל טָמֵא, שֶׁאִם תַּעֲלֶה עוֹלָה וְיוֹשֶׁבֶת בָּאֲרָבָה, וְאוֹפָצֶת עַל כָּל הָאֲרָבָה וְטָמְאָה תַּחְתֶּיהָ, וְהִיא רוֹצֶצֶת - טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טָמְאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַּבַּיִת, תַּחְתֶּיהָ וְהַבַּיִת - טָמֵא, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ - טָהוֹר, בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ - כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ - הַכֹּל טָמֵא, שֶׁאִם תַּעֲלֶה עוֹלָה וְהוֹלֶכֶת, וְנוֹגַעַ בָּאֲרָבָה בִּפּוֹתֵי טֶפַח וְטָמְאָה תַּחְתֶּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת - טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת:

ו. הָיְתָה גְּבוֹהָה טֶפַח, וְטָמְאָה תַּחְתֶּיהָ אוֹ בַּבַּיִת, תַּחְתֶּיהָ וְהַבַּיִת - טְמֵאִין, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ - טְהוֹרִין, מִפְּנֵי שֶׁנִּצֶּלֶת עִם דּוֹפְנוֹ שֶׁל אֹהֶל. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ - הַכֹּל טָמֵא, שֶׁאִם תַּעֲלֶה עוֹלָה וְהוֹלֶכֶת. בָּאֲרָבָה, וְנוֹגֵעַ בָּאֲרָבָה בִּפְחוֹת מִפּוֹתֵי טֶפַח וְטָמְאָה תַּחְתֶּיהָ וְהִיא רוֹצֶצֶת - טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת:

ז. הָיְתָה גְּבוֹהָה מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טָמְאָה תַּחְתֶּיהָ, תַּחְתֶּיהָ - טָמֵא, תּוֹכָהּ וְגַבָּהּ וְהַבַּיִת - טְהוֹרִין, מִפְּנֵי שֶׁנִּדּוֹנִית כְּשִׁפּוּעֵי אֹהָלִים. בְּתוֹכָהּ אוֹ עַל גַּבָּהּ - הַכֹּל טָמֵא, וְהַבַּיִת טְהוֹר. בַּבַּיִת, אֵין טָמֵא אֶלָּא הַבַּיִת:

ח. אֲרָבָה שֶׁהִיא לָאֲוִיר וּבָהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, וְכַזַּיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, וְנָתַן דָּבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה, אִם יֵשׁ שָׁם פּוֹתֵי טֶפַח - הַכֹּל טָמֵא, וְאִם לָאו - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא כְּנֶגֶד הַזַּיִת מִן הַמֵּת בִּלְבַד:

ט. אֲרָבָה שֶׁהִיא לָאֲוִיר וְאֵין בָּהּ פּוֹתֵי טֶפַח, וְכַזַּיִת מִן הַמֵּת נָתוּן תַּחְתֶּיהָ, וְנָתַן דָּבָר שֶׁמְּקַבֵּל טֻמְאָה מִלְמַעְלָה, הַבַּיִת - טָמֵא, וְהַמַּאֲהִיל - טָמֵא; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַמַּאֲהִיל טָהוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם טֻמְאָה קְדָמָה אֶת רַגְלוֹ, הַבַּיִת - טָמֵא, וְהַמַּאֲהִיל - טָמֵא, וְאִם לָאו, הַבַּיִת - טָמֵא, וְהַמַּאֲהִיל - טָהוֹר. מְקֻצַּעַת הַטֻּמְאָה בַּבַּיִת וּמְקֻצַּעַת כְּנֶגֶד אֲרָבָה, הַבַּיִת - טָמֵא,

הַשָּׁלֵם

וְהַמַּאֲהִיל - טָמֵא; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: הַמַּאֲהִיל טָהוֹר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם אֵין בְּטֻמְאָה לְחַלֵּק, כְּגוֹן כַּזַּיִת מִן הַמֵּת, הַשִּׁדְרָה וְהַגֻּלְגֹּלֶת - הַבַּיִת טָמֵא. וְאִם לָאו - הַבַּיִת טָמֵא וְהַמַּאֲהִיל טָהוֹר:

י. שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים, אֶחָד נָתוּן בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְאֶחָד נָתוּן כְּנֶגֶד אֲרָבָה, הַמַּאֲהִיל - טָהוֹר. הָיָה זֶה שֶׁכְּנֶגֶד אֲרָבָה מְשׁוּךְ כְּנֶגֶד הַבַּיִת, רוֹאִין כְּאִלּוּ כֻּלּוֹ נֶגֶד הַבַּיִת. הָיָה זֶה שֶׁהוּא נָתוּן בְּתוֹךְ הַבַּיִת מְשׁוּךְ כְּנֶגֶד הָאֲרָבָה - רוֹאִין כְּאִלּוּ כֻּלּוֹ כְּנֶגֶד אֲרָבָה:

יא. כַּזַּיִת מִן הַמֵּת בְּפִי הָעוֹרֵב, וְהֶאֱהִיל עַל גַּבֵּי אֲרָבָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פּוֹתֵי טֶפַח, הַבַּיִת טָמֵא. רַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר, עַד שֶׁיְּהֵא בְּטֻמְאָה מֶשֶׁךְ פּוֹתֵי טֶפַח:

יא,יב קְלָל שֶׁל חַטָּאת שֶׁהוּא נָתוּן בָּאֲרָבָה, אִם מְשַׁלְשֶׁלֶת - טָמֵא, וְאִם אֵינוֹ מְשַׁלְשֶׁלֶת - טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בָּאֲרָבָה שֶׁאֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, אֲבָל בָּאֲרָבָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, בֵּין מְשַׁלְשֶׁלֶת וּבֵין שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלְשֶׁלֶת - טָמֵא. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁל חֶרֶס, אֲבָל בְּשֶׁל עֵץ, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּאֲרָבָה פּוֹתֵי טֶפַח, בֵּין שֶׁאֵין בָּאֲרָבָה פּוֹתֵחַ טֶפַח בֵּין מְשַׁלְשֶׁלֶת וּבֵין שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלְשֶׁלֶת - טָמֵא:

יג. אֲרָבָה שֶׁבֵּין הַבַּיִת לָעֲלִיָּה וְאֵין בָּהּ פּוֹתֵחַ טֶפַח, טְמֵאָה בַּבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבָּעֲלִיָּה - טְהוֹרִין. טְמֵאָה בָּעֲלִיָּה, כֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת - טְהוֹרִין. כֵּלִים שֶׁכְּנֶגֶד הַזַּיִת, רַבִּי מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין, שֶׁאֲנִי רוֹאֶה אֶת הַקּוֹרוֹת כְּאִלּוּ הֵן יוֹרְדוֹת וְסוֹתְמוֹת. דָּבָר אַחֵר: אֵין טֻמְאָה נִכְנֶסֶת לְאֹהֶל וְאֵין יוֹצְאָה הֵימֶנּוּ אֶלָּא בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. אָמַר רַבִּי: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵיהֶם מִדְּבָרַי:

יד. אֲרֻבּוֹת זוֹ עַל גַּב זוֹ וְיֵשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח - הַכֹּל טָמֵא, וְאִם לָאו, אֵין טָמֵא אֶלָּא כְּנֶגֶד הַתַּחְתּוֹנָה בִּלְבַד. מַרְחִיבוֹת מִלְמַעְלָה וּמְצִירוֹת מִלְמַטָּה, מִן הַצַּר וּמִלְמַטָּה - טָמֵא, מִן הַצַּר וּלְמַעְלָה - טָהוֹר. מַרְחִיבוֹת

תּוֹסֶפְתָּא

מִלְמַטָּה וּמְצִירוֹת מִלְמַעְלָה - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא כְּנֶגֶד הַצַּר בִּלְבַד:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שְׁנֵים עָשָׂר

א. וְכַמָּה יִהְיֶה הַסֶּדֶק הַזֶּה? בֵּית הִלֵּל אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא מָלֵא חוּט הַמִּשְׁקֹלֶת. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם בֵּית הִלֵּל: פּוֹתֵחַ טָפַח. אָמַר רַבִּי: תָּמֵהַּ אֲנִי אִם אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּפוֹתֵחַ טָפַח, לֹא אָמַר אֶלָּא בְּכַזַּיִת מִן הַמֵּת בִּלְבַד. טְמְאָה מִבִּפְנִים וְכֵלִים מִבַּחוּץ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בַּסֶּדֶק אֶלָּא כָּל שֶׁהוּא מָלֵא חוּט הַמִּשְׁקֹלוֹת - הֲרֵי זֶה מַסְפִּיק:

ב. סְאָה כְּפוּיָה עַל פִּיהָ, חָבִית כְּפוּיָה עַל פִּיהָ שֵׁנִי, שְׁנֵי כְּפִיתִין זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וְאֶבֶן עַל גַּבֵּי הַכְּפִיתִין - מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה. סְאָה יוֹשֶׁבֶת כְּדַרְכָּהּ, וְחָבִית יוֹשֶׁבֶת כְּדַרְכָּהּ, נוֹד תָּפוּחַ וְכַר מָלֵא תֶּבֶן, כֶּסֶת מְלֵאָה מִטְפַּחַת, שְׁתֵּי אֲבָנִים זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, וְכִפָּת עַל גַּבֵּי הָאֶבֶן - אֵין מְבִיאוֹת אֶת הַטֻּמְאָה:

ג. כֶּלֶב שֶׁאָכַל בְּשַׂר הַמֵּת וְנִכְנַס לַבַּיִת, הַבַּיִת - טָהוֹר, שֶׁכָּל הַבְּלוּעִין בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה בַּחַיָּה וּבָעוֹפוֹת - טְהוֹרִין. הֶקִיאָן - הַבַּיִת טָמֵא. מֵת, אִם לֹא שָׁהָה בְּמֵעָיו, עַד שֶׁהוּא חַי - שְׁלֹשָׁה יָמִים מֵעֵת לְעֵת. וּבְעוֹפוֹת וּבַדָּגִים - מִיָּד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: בַּדָּגִים - מִיָּד. וּבָעוֹפוֹת - מֵעֵת לְעֵת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא: זֶה וָזֶה - מֵעֵת לְעֵת:

ד. הַדּוֹת שֶׁבַּבַּיִת וְהַמְּנוֹרָה בְּתוֹכָהּ, וְהַפֶּרַח שֶׁלָּהּ יוֹצֵא, וּכְפִישָׁה נְתוּנָה עָלָיו. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל מַתֶּכֶת, אֲבָל בְּשֶׁל עֵץ - חוֹצֵץ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּשֶׁל עֵץ, אֲבָל בְּשֶׁל מַתֶּכֶת - נִטְמָא, וְאֵין כְּלִי טָמֵא חוֹצֵץ:

ה. נֶסֶר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי הַדּוֹת, וְטָמְאָה תַּחְתָּיו אוֹ עַל גַּבֵּי כֵלִים, שֶׁכְּנֶגֶד הָעוֹדֵף, מִכָּאן וּמִכָּאן - טְהוֹרִין, הָיְתָה כְּפִישָׁה וְיֵשׁ לָהּ לִזְבֵּז טֶפַח וְטָמְאָה תַּחְתֶּיהָ, הַכֵּלִים שֶׁכְּנֶגֶד הָעוֹדֵף, מִכָּאן וּמִכָּאן - טְמֵאִים. אִם הָיְתָה חֲלוּקָה - הֲרֵי הִיא כְּנֶסֶר. כֵּלִים שֶׁכְּנֶגֶד הָעוֹדֵף, מִכָּאן וּמִכָּאן - טְהוֹרִין:

הַשָּׁלֵם

ו. כָּתְלֵי הַבַּיִת וְכָתְלֵי הַדּוֹת שֶׁהָיוּ שָׁוִין זֶה לָזֶה, וְטָמְאָה בֵּין בַּבַּיִת וּבֵין בַּדּוֹת, כֵּלִים שֶׁבְּכוֹתְלֵי הַבַּיִת וְשֶׁבְּכוֹתְלֵי הַדּוֹת - נִדּוֹנִים מֻחֶצָּה עַל מֻחֶצָּה. וְאִם כָּתְלֵי בַּיִת רְחָבִין מִכָּתְלֵי הַדּוֹת, וְטָמְאָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבְּכוֹתְלֵי הַדּוֹת - טְמֵאִים, וְשֶׁבְּכוֹתְלֵי הַבַּיִת - נִדּוֹנִין מֻחֶצָּה עַל מֻחֶצָּה. אִם הָיוּ כוֹתְלֵי הַדּוֹת רְחָבִין מִשֶּׁל בַּיִת, וְטָמְאָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבְּכוֹתְלֵי הַדּוֹת - טְהוֹרִין, שֶׁבְּכוֹתְלֵי הַבַּיִת - נִדּוֹנִין מֻחֶצָּה עַל מֻחֶצָּה:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שְׁלִשָּׁה עָשָׂר

א. נֶסֶר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר יָשָׁן, וְטָמְאָה תַּחְתָּיו אוֹ עַל גַּבָּיו - הַכֹּל טָמֵא, וְהַתַּנּוּר טָמֵא. וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר. הָיָה רֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר חָדָשׁ, וְרֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר יָשָׁן, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנַיִם יְשָׁנִים, אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן וְחָדָשׁ בָּאֶמְצַע - טְמֵאִין, וְהַתַּנּוּרִין - טְמֵאִין, וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר. נֶסֶר שֶׁהוּא נָתוּן עַל פִּי תַּנּוּר יָשָׁן וּמַקֵּף צָמִיד פָּתִיל, וְטָמְאָה תַּחְתָּיו אוֹ עַל גַּבָּיו - הַכֹּל טָמֵא, וּכְנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר - טָהוֹר. טְמְאָה כְּנֶגֶד אֲוִירוֹ שֶׁל תַּנּוּר, כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ - טָמֵא, וּבֶחָדָשׁ - הַכֹּל טָהוֹר:

ב. סְרִידָה שֶׁהִיא נְתוּנָה עַל פִּי תַּנּוּר חָדָשׁ, וְיָצְאָה כָּל שֶׁהוּא, וְיֵשׁ לָהּ לִזְבֵּז טֶפַח, טְמְאָה תַּחְתֶּיהָ - כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּהּ טְמֵאִין. טְמְאָה עַל גַּבָּהּ - כֵּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ טְמֵאִין. וְאִם הָיְתָה חֲלוּקָה, הֲרֵי הִיא כְּנֶסֶר, וּצְרִיכָה פּוֹתֵחַ טֶפַח. וּמוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּאַמְבָּטִי שֶׁעָשָׂאוּ מִתְּחִלָּה לְכָךְ - שֶׁהוּא מֵבִיא אֶת הַטֻּמְאָה:

ג. סַנְדָּל שֶׁל עֲרִיסָה שֶׁפְּחֵת מִמַּעֲזִיבָה - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. נִפְתַּח הַבַּיִת מֵאֵלָיו - שְׁעוּרוֹ מְלֹא הָאֶגְרוֹף. הָיָה הַטִּיט צָף תַּחְתָּיו כָּל שֶׁהוּא, וּמֵחֲצִי מַעֲזִיבָה וּלְמַעְלָה, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כַּשְּׁעוּר בֵּין שֶׁאֵין בּוֹ כַּשְּׁעוּר -

תּוֹסֶפְתָּא

הָעֲלִיָּה טָמֵא. מֵחֲצִי מַעֲזִיבָה וּלְמַטָּה, אִם יֵשׁ בּוֹ כַּשָּׁעוּר - הָעֲלִיָּה טְמֵאָה, וְאִם לָאו - מוּנִין בּוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין בַּמֵּת:

ד. מַלְבֵּן שֶׁהוּא מְלֻבָּן בְּפִיקוֹת - תִּינוֹק טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה. מְסֹרָג בַּחֲבָלִים - תִּינוֹק טָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב. הַדַּף שֶׁל קָנִים שֶׁהוּא מְסֹרָג בַּחֲבָלִים וְעָשׂוּי בְּטִיט, כִּכֵּר לוּשָׁה בְּמֵי פֵּרוֹת נְתוּנָה עַל גַּבָּיו - הֲרֵי זוֹ מְבִיאָה וְחוֹצֶצֶת. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר: כָּל הָעִגּוּלִין טְהוֹרִין, אֵין מְבִיאִין טֻמְאָה חוּץ מֵעִגּוּלֵי דְּבֵלָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן יוֹשְׁבִין תַּחְתֵּיהֶן בַּפַּקּוּעוֹת:

ה. גָּמָל שֶׁהוּא עוֹמֵד בָּאֲוִיר; טֻמְאָה תַחְתָּיו, כֵּלִים שֶׁעַל גַּבָּיו - טְהוֹרִין. טֻמְאָה עַל גַּבָּיו, כֵּלִים שֶׁתַּחְתָּיו - טְהוֹרִין. הָיָה רָבוּץ, טֻמְאָה תַחְתָּיו - כְּנֶגְדּוֹ עַד הַתְּהוֹם טָמֵא, וְעַל גַּבָּיו - כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ טָמֵא. טֻמְאָה תַּחַת רַגְלָיו אוֹ עַל גַּבֵּי רַגְלוֹ, וְהִיא רוֹצֶצֶת - טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. נָתַן נֶסֶר עַל גַּבָּהּ, טֻמְאָה בְּצַד זֶה, כֵּלִים שֶׁבְּצַד הַשֵּׁנִי - טְמֵאִין:

ו. קוֹרוֹת הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה, שֶׁהָיוּ עֶלְיוֹנוֹת מְכֻוָּנוֹת כְּנֶגֶד הַתַּחְתּוֹנוֹת; טֻמְאָה תַחְתֵּיהֶן טְמֵאָה. בֵּינֵיהֶן - בֵּינֵיהֶן טָמֵא, וְעַל גַּבֵּיהֶן טָהוֹר. עַל גַּבֵּיהֶן - כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ טָמֵא, וְתַחְתֵּיהֶן טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, אֵין בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח - טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיוּ עֶלְיוֹנוֹת נִרְאוֹת סוֹתְמוֹת כְּבֵין הַתַּחְתּוֹנוֹת, טֻמְאָה תַחְתֵּיהֶן, תַּחְתֵּיהֶן בֵּינֵיהֶם - טְמֵאָה. בֵּינֵיהֶן, בֵּינֵיהֶן וְתַחְתֵּיהֶן - טָמֵא, עַל גַּבֵּיהֶן - טָהוֹר. עַל גַּבֵּיהֶן - כְּנֶגְדּוֹ עַד לָרָקִיעַ טָמֵא, וְתַחְתֵּיהֶן וּבֵינֵיהֶן טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, אֵין בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, וְטֻמְאָה תַחְתֵּיהֶן - תַּחְתֵּיהֶן טָמֵא, בֵּינֵיהֶן וְעַל גַּבֵּיהֶן - טָהוֹר. בֵּינֵיהֶן בֵּינֵיהֶן טָמֵא אוֹ עַל גַּבֵּיהֶן כְּנֶגֶד תַּחְתֵּיהֶן - טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, אֵין בָּהֶם פּוֹתֵחַ טֶפַח - טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. נָתַן נֶסֶר עַל גַּבָּהּ, טֻמְאָה בְּצַד זֶה, כֵּלִים שֶׁבְּצַד הַשֵּׁנִי - טְמֵאִין:

הַשָּׁלֵם

בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. הָיוּ עֲשׂוּיוֹת שְׁתִי וָעֵרֶב, טֻמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן - תַּחַת כֻּלָּן טָמֵא וְעַל גַּבֵּיהֶן טָהוֹר. עַל גַּבֵּיהֶן - כְּנֶגְדּוֹ עַד הָרָקִיעַ טָמֵא, וְתַחְתֵּיהֶן טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, אֵין בָּהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח - טֻמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת:

ז. סְאָה שֶׁהִיא מָטָה עַל צִדָּהּ בָּאֲוִיר - אֵינָהּ מְבִיאָה טֻמְאָה תַּחַת כֻּלָּהּ, עַד שֶׁיְּהֵא בַּהֶקֵּף אַרְבָּעָה טְפָחִים. אִם הָיְתָה גְּבוֹהָה חֲצִי טֶפַח - עַד שֶׁיְּהֵא בַּהֶקֵּף שִׁלְשָׁה טְפָחִים. עַמּוּד שֶׁהָיָה מָטָל בָּאֲוִיר - אֵינוֹ מֵבִיא טֻמְאָה תַּחַת דּוֹפְנוֹ, עַד שֶׁיְּהֵא בְּהֶקֵּפוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה טְפָחִים. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה, שֶׁהָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין לְךָ עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה שֶׁאֵין הָאָרֶץ אוֹכֶלֶת בָּהֶן טֶפַח. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: (יִרְמְיָה נב, כג) "וַיִּהְיוּ הָרִמֹּנִים תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה רוּחָה". וְאוֹמֵר: (שָׁם) "כָּל הָרִמּוֹנִים מֵאָה עַל הַשְּׂבָכָה סָבִיב", אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר "מֵאָה שְׂבָכָה", שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר "תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה", וְאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר "תִּשְׁעִים וְשִׁשָּׁה", שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר "מֵאָה", אֲמוֹר מֵעַתָּה: אַרְבָּעָה - בְּלוּעִין בַּכֹּתֶל, וְתִשְׁעִים וְשִׁשָּׁה - נִרְאִין מִבַּחוּץ, וְקָצָר שֶׁבּוֹ נִדּוֹן כִּשְׁפוּעֵי אֹהָלִין:

ח. כַּזַּיִת מִן הַמֵּת מְדַבֵּק בָּאַסְקֻפָּה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. הָיָה נָתוּן תַּחַת אַסְקֻפָּה - נִדּוֹן מֻחֱזָה עַל מֻחֱזָה לְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת; דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלַק רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל הַנָּתוּן תַּחַת הָאַסְקֻפָּה, שֶׁהַבַּיִת טָהוֹר, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הַמְדַבֵּק בָּאַסְקֻפָּה, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר. מְדַבֵּק בַּמַּשְׁקוֹף - הַבַּיִת טָמֵא, וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַהֵר, עַד שֶׁיִּהְיֶה בַּטֻּמְאָה מֶשֶׁךְ פּוֹתֵחַ טֶפַח:

ט. שְׁנֵי חֲזִיזִין זֶה עַל גַּב זֶה, וְטֻמְאָה בַּכֹּתֶל שֶׁבֵּינֵיהֶן, אִם הָיְתָה נִרְאֵית כָּל שֶׁהוּא לְתוֹךְ אֶחָד מֵהֶן - הוּא טָמֵא וַחֲבֵרוֹ טָהוֹר, וְאִם לָאו - נִדּוֹן מֻחֱזָה עַל מֻחֱזָה:

תּוֹסֶפְתָּא

י. קוֹבְרֵי הַמֵּת שֶׁהָיוּ עוֹבְרִין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, מִצְטָרֵף אֹהָלִין עִם אֹהֶל הַחַלּוֹן לְטַמֵּא אֶת הַבַּיִת; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵין מַעֲלִין אֶת הַנָּמוּךְ לְצָרֵף אֹהֶל עִם אֹהֶל:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק אַרְבָּעָה עָשָׂר

א. פֻּתַּח שֶׁעָשָׂאוֹ לַמָּאוֹר - שְׁעוּרוֹ מְלֹא הַמַּקֵּדַח. הֵגִיפוֹ לַמָּאוֹר - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. שְׁתֵּי חַלּוֹנוֹת זוֹ לִפְנֵים מִזּוֹ, הַחִיצוֹנָה הָעֲשׂוּיָה לַמָּאוֹר - שְׁעוּרָהּ מְלֹא מַקֵּדַח, הַפְּנִימִית - פּוֹתֵחַ טֶפַח:

ב. נִטַּל פְּקָק אַסְפַּקְלַרְיָא - שְׁעוּרָהּ מְלֹא הָאֶגְרוֹף. וְאֵלּוּ הֵן שְׁיָרֵי הַמָּאוֹר: חַלּוֹן שֶׁהָיָה סוֹתְמוֹ וְלֹא הָיָה טִיט לְגוֹמְרָהּ, אוֹ שֶׁקָּרָאוֹ חֲבֵרוֹ אוֹ שֶׁחָשְׁכָה לֵילֵי שַׁבָּת. וְאֵלּוּ הֵן שְׁיָרֵי הַמָּאוֹר: רוּם אֶצְבָּעַיִם עַל רֹחַב אֲגוּדָל. אֵלּוּ הֵן סְרִיגוֹת אֵלּוּ שֶׁל אוֹצָרוֹת, רְפָפוֹת אֵלּוּ שֶׁל אֶלְקָטָאוֹת:

ג. חַלּוֹן שֶׁבֵּין שְׁנֵי בָּתִּים - שְׁעוּרָהּ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. סָתַר אֶת הַחִיצוֹן אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא חִשַּׁב עָלֶיהָ - שְׁעוּרָהּ מְלֹא הַמַּקֵּדַח. נָתַן אֶת הַתִּקְרָה בְּאֶמְצַע חַלּוֹן הַתַּחְתּוֹן - בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. וְהָעֶלְיוֹן - מְלֹא מַקֵּדַח. הִשְׁפִּיל אֶת הַקּוֹרָה מִלְּמַטָּה מֵאֶמְצַע הַחַלּוֹן, הָעֶלְיוֹן בְּפוֹתֵחַ טֶפַח, וְהַתַּחְתּוֹן מְלֹא מַקֵּדַח. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חַלּוֹנוֹת שֶׁבַּכְּרָכִים - שְׁעוּרָן בְּפוֹתֵחַ טֶפַח, שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה אֶלָּא לְחִזּוּק בִּלְבַד, לִהְיוֹת מַכְנִיסִין בָּהֶן אֶת הַלּוּחַ:

ד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בָּהֶן שָׁלֹשׁ מִדּוֹת מִשֵּׁם רַבִּי עֲקִיבָא: הָעוֹשֶׂה לְצֹרֶת, וְלִשְׁמִירָה, וְלִזּוּן אֶת עֵינָיו - כָּל שֶׁהֵן. לְהַכְנָסַת כֵּלִים, וּלְהוֹצָאַת כֵּלִים, לְתַשְׁמִישׁ, וּלְנֵר - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. לְקֻנָּה וְלָאַסְפְּתִי, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בְּמִלּוּאוֹ, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בְּפוֹתֵחַ טֶפַח:

ה. פָּחוֹת מִכַּזַּיִת בָּשָׂר מִמַּעֵט עַל יַד רֹבַע עֶצֶמוֹת. פָּחוֹת מֵעֶצֶם כִּשְׁעוּרָהּ מִמַּעֵט עַל יְדֵי כַּזַּיִת בָּשָׂר, וְכַזַּיִת מִן הַנִּבֵלָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ אֵין מְמַעֲטִין, וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲפִלּוּ קוֹלִית שֶׁל עוֹג מְמַעֵט אֶת הַטֶּפַח. זֶה הַכְּלָל אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: כָּל טֻמְאָה שֶׁאֵינָהּ מִן הַמֵּת, אוֹ שֶׁהִיא מִן הַמֵּת וְאֵינָהּ מִצְטָרֶפֶת עִם אוֹתָהּ הַטֻּמְאָה - הֲרֵי זֶה מְמַעֵט:

ו. עֲשָׂבִים שֶׁתִּלְשָׁן וְהִנִּיחָן בַּחַלּוֹן, אוֹ שֶׁעָלוּ מֵאֲלֵיהֶן, וְהָעוֹף שֶׁשָּׁכַן בַּחַלּוֹן, וְהַמַּטְלִית שֶׁהִיא פְּחוּתָה מִשָּׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, וְהָאֹבֶר וְהַבָּשָׂר הַמְּדַלְדָּלִין בַּבְּהֵמָה וּבַחַיָּה וּבָעוֹפוֹת, וְהָעוֹבֵד כּוֹכָבִים, וְהַבְּהֵמָה, וּבֶן שְׁמוֹנָה, וּכְלֵי חֶרֶס וְהָאוֹכָלִין טְהוֹרִים, וְסֵפֶר תּוֹרָה וְהַמֶּלַח - הֲרֵי אֵלּוּ מְמַעֲטִין. אֲבָל הַשֶּׁלֶג וְהַבָּרָד וְהַכְּפוֹר וְהַגְּלִיד וְהַמַּיִם - אֵין מְמַעֲטִין:

ז. זִיז שֶׁעַל גַּבֵּי הַמָּאוֹר - שְׁעוּרוֹ בְּרוּם אֶצְבָּעַיִם עַל רֹחַב גּוּדָל. וְשֶׁעַל גַּבֵּי מְלֹא מַקֵּדַח - שְׁנֵיהֶן בְּכָל שֶׁהוּא. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּמִלּוּאוֹ. וְזִיז שֶׁעַל גַּבֵּי הַפֶּתַח - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שֶׁהוּא. סְתָמוֹ - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח, חָזְרוּ וּפָתְחוּ - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שֶׁהוּא:

ח. שְׁנֵי זִיזִין זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וְהַפֶּתַח תַּחְתֵּיהֶן, הַתַּחְתּוֹן - כָּל שֶׁהוּא וְהָעֶלְיוֹן - אֲפִלּוּ לְתוֹךְ שְׁלִשָּׁה. נִדְבָּכוֹת שֶׁהֵם שְׁנֵים עָשָׂר טְפָחִים - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח, סָתַר הַתַּחְתּוֹן, אוֹ שֶׁהָיָה הָעֶלְיוֹן עוֹדֵף עַל הַתַּחְתּוֹן - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שֶׁהוּא:

ט. שְׁנֵי פְתָחִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה, וְהַזִּיז לְמַעְלָה מֵהֶן, לָעֶלְיוֹן - כָּל שֶׁהוּא, וְלַתַּחְתּוֹן - אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ שְׁלִשָּׁה. נִדְבָּכוֹת שֶׁהֵן שְׁנֵים עָשָׂר טְפָחִים - שְׁעוּרוֹ בְּפוֹתֵחַ טֶפַח, סָתַר אֶת הָעֶלְיוֹן אוֹ שֶׁהָיָה עֹדֶף הַפֶּתַח הַתַּחְתּוֹן, טֶפַח מִכָּאן וְטֶפַח מִכָּאן - שְׁעוּרוֹ בְּכָל שֶׁהוּא. אֵימָתַי אָמְרוּ כָּל שֶׁהוּא? בְּזִיז הַיּוֹצֵא, אֲבָל לְגַבְלִית - עַד שֶׁיְּהֵא בּוֹ פּוֹתֵחַ טֶפַח. וְאֵיזוֹ הִיא גַּבְלִית? כָּל שֶׁמַּעֲקָם מִכָּאן וּמִכָּאן, וּמְשַׁיֵּר מִן הָאֶמְצַע. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָעֲטָרוֹת וְהַפִּיתּוּכִין וְהַצִּיּוּרִים - מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה בְּפוֹתֵחַ טֶפַח. רַבִּי אוֹמֵר: הֶחְמִירוּ בְּקֻנָּה יוֹתֵר מִן הַזִּיז, שֶׁהַקֻּנָּה מְטַלְטֶלֶת וְהַזִּיז אֵינוֹ מְטַלְטֵל:

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

י. זֶה שֶׁהוּא יוֹצֵא מִן הַכֹּתֶל וְיֵשׁ בּוֹ פּוֹתֵחַ טָפַח, טָמְאָה תַּחְתֶּיהָן וְכֵלִים בַּכֹּתֶל, וַעֲלֵיהֶן כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם - טְהוֹרִין. טָמְאָה בַּכֹּתֶל וְכֵלִים תַּחְתֶּיהָ, וַעֲלֵיהֶן כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם - טְהוֹרִין:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק חֲמִשָּׁה עָשָׂר

א. טַבְלָאוֹת שֶׁל שַׁיִשׁ חֲלָקוֹת, זוֹ עַל גַּבֵּי זוֹ, טָמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן, וַאֲפִלּוּ גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ אַמָּה - טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. טַבְלָאוֹת נוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ, וְשֶׁלְחָנוֹת נוֹגְעוֹת זֶה בָּזֶה - מוֹנִין לָהֶן כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין בַּמֵּת:

ב. טַבְלָא שֶׁנִּתּוֹנָה בְּצַד רַגְלוֹ שֶׁל שֻׁלְחָן, וְטָמְאָה תַּחַת טַבְלָא, הַנּוֹגֵעַ בֵּין בַּטַּבְלָא וּבֵין בַּשֻּׁלְחָן - טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה. טָמְאָה תַּחַת הַשֻּׁלְחָן, הַנּוֹגֵעַ בַּשֻּׁלְחָן - טָמֵא טֻמְאַת שִׁבְעָה, וּבַטַּבְלָא - טָמֵא טֻמְאַת עֶרֶב. הַנּוֹגֵעַ כְּנֶגֶד הָאֹהֶל, כְּנֶגֶד הָרִבּוּעַ - טָמֵא, שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָרִבּוּעַ - טָהוֹר. רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נִדּוֹנִין כְּקֶרֶן טַבְלָא. כֵּלִים שֶׁכְּנֶגֶד הָרִבּוּעַ - טְמֵאִין, שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד הָרִבּוּעַ - טְהוֹרִין. רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נִדּוֹנִין כְּקֶרֶן הַטַּבְלָא:

ג. חֲבִיּוֹת שֶׁהֵן מֻטּוֹת עַל צִדֵּיהֶן בָּאֲוִיר, הוֹגְנָהּ שֶׁל זוֹ בְּצַד הוֹגְנָהּ שֶׁל זוֹ, וְהוֹגְנָהּ שֶׁל זוֹ בְּצַד דּוֹפְנָהּ שֶׁל זוֹ, גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ טֶפַח וְהוֹגְנֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, טָמְאָה תַּחְתֶּיהֶן - תַּחְתֶּיהֶן וְעַל גַּבֵּיהֶן טָמֵא. עַל גַּבֵּיהֶן - עַל גַּבֵּיהֶן וְתַחְתֶּיהֶן טָמֵא, וְתוֹכֵיהֶן טָהוֹר. גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ טֶפַח, וְאֵין בְּהוֹגְנֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, וְטָמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן - תַּחְתֶּיהָ וְעַל גַּבָּהּ טָמֵא. עַל גַּבָּהּ - עַל גַּבָּהּ וְתַחְתָּהּ טָמֵא, וְתוֹכָהּ טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּטְּהוֹרוֹת, אֲבָל אִם הָיוּ טְמֵאוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין גְּבוֹהוֹת מִן הָאָרֶץ טֶפַח, טָמְאָה תַּחַת אַחַת מֵהֶן - כֻּלָּן טְמֵאוֹת:

ד. בַּיִת שֶׁחֻצְצוֹ בִּנְסָרִין, אוֹ בִּירִיעוֹת, מִן הַצְּדָדִין אוֹ מִן הַקּוֹרוֹת, טָמְאָה בְּכֹתֶל הֶחָצֵץ - כֵּלִים שֶׁבֶּחָצֵץ טְמֵאִין, וְשֶׁבַּמַּעֲזִיבָה מֵעַל גַּבָּיו - נִדּוֹנִין מֻחָצֶה עַל מֻחָצֶה. אִם יֵשׁ שָׁם אַרְבָּעָה טְפָחִים - בָּטֵל הַכֹּתֶל. רַבִּי אוֹמֵר: הָאוֹמֵר טֶפַח - אֵינוֹ אוֹמֵר אַרְבָּעָה טְפָחִים, הָאוֹמֵר אַרְבָּעָה טְפָחִים - אֵינוֹ אוֹמֵר טֶפַח. חֲצָצוֹ מֵאַרְצוֹ וְטָמְאָה בֶּחָצֵץ - כֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת טְמֵאִין. טָמְאָה בַּבַּיִת, כֵּלִים שֶׁבֶּחָצֵץ, אִם יֵשׁ בֶּחָצֵץ בִּמְקוֹמָן טֶפַח עַל טֶפַח - טְהוֹרִין, וְאִם לָאו - טְמֵאִין. וְשֶׁבַּקַּרְקַע - טְמֵאִין. טָמְאָה בַּקַּרְקַע - כֵּלִים שֶׁבֶּחָצֵץ וְשֶׁבַּבַּיִת טְמֵאִים:

ה. בַּיִת שֶׁהוּא מָלֵא תֶּבֶן, וְאֵין בֵּינוֹ לְבֵין הַקּוֹרוֹת פּוֹתֵחַ טֶפַח, וְטָמְאָה מִבִּפְנִים, כָּל שֶׁכְּנֶגֶד יְצִיאַת הַטֻּמְאָה בִּמְלוֹאוֹ שֶׁל פֶּתַח - טָמֵא, וּבְאַכְסַדְרָה - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא כְּנֶגֶד הַקּוֹרוֹת וְלַחוּץ:

ו. גַּל שֶׁל צְרוֹרוֹת וְכֵן כְּרִי שֶׁל תְּבוּאָה וְטָמְאָה בְּתוֹכוֹ - טָמְאָה בּוֹקַעַת וְעוֹלָה בּוֹקַעַת וְיוֹרֶדֶת. וְאִם יֵשׁ בְּמָקוֹם הַטֻּמְאָה טֶפַח עַל טֶפַח עַל רוּם טֶפַח - הֲרֵי הוּא כְּקֶבֶר סָתוּם וּמְטַמֵּא מִכָּל סְבִיבָיו. וְאֵיזֶה הוּא חֲצַר הַקֶּבֶר? זוֹ הַגַּת שֶׁהַמְּעָרוֹת פְּתוּחוֹת לְתוֹכוֹ, אִם יֵשׁ בָּהּ כַּשִּׁעוּר - הַנִּכְנָס לְתוֹכָהּ טָהוֹר, וְאִם לָאו - הַנִּכְנָס לְתוֹכָהּ טָמֵא. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁאֵינָהּ פְּתוּחָה לָאֲוִיר, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁפְּתוּחָה לָאֲוִיר, אֲפִלּוּ אֵין מֵרָחָק מִן הַשָּׁקוֹף אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - טָהוֹר, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִגַּע בַּשָּׁקוֹף:

ז. גַּל שֶׁל צְרוֹרוֹת שֶׁעָשָׂאוּ גוֹלֵל לְקֶבֶר, הַנּוֹגֵעַ עַד אַרְבָּעָה טְפָחִים - טָמֵא; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין טָמֵא אֶלָּא הַסֵּדֶר הַפְּנִימִי, צוּרְכּוֹ שֶׁל קֶבֶר. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ עָתִיד לָגוּד, וְדִבְרֵי חֲכָמִים בִּזְמַן שֶׁהוּא עָתִיד לָגוּד:

ח. חֲבִית שֶׁהִיא מְלֵאָה מַשְׁקִין טְהוֹרִין וּמַקֶּפֶת צָמִיד פָּתִיל וַעֲשָׂאָהּ גוֹלֵל לַקֶּבֶר, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: בְּזוֹ בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין. אָמְרוּ בֵּית שַׁמַּאי לְבֵית הִלֵּל: וְכִי מַה עָלוּל לְקַבֵּל

הַשָּׁלֵם

טְמֵאָה אָדָם אוֹ מַשְׁקִין? אָמְרוּ לָהֶן: מַשְׁקִין, אָמְרוּ לָהֶן: וְכִי מַה אָדָם שֶׁאֵינוֹ עָלוּל לְקַבֵּל טֻמְאָה, כֵּיוָן שֶׁנָּגַע בּוֹ נִטְמָא, מַשְׁקִין שֶׁבְּתוֹכָהּ אֵינוֹ דִּין שֶׁיִּהְיוּ טְמֵאִין?! אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל: אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּטָהוֹר שֶׁבָּלַע טָבַעַת טְהוֹרָה וְנִכְנַס לְאֹהֶל הַמֵּת, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁטָּמֵא טֻמְאַת מֵת שֶׁהַטָּבַעַת טְהוֹרָה?! אָמְרוּ לָהֶן בֵּית שַׁמַּאי: לֹא! אִם אֲמַרְתֶּם בְּטָבַעַת שֶׁאֵינָהּ מְטַמְּאָה בְּמַשָּׂא הַזָּב, תֹּאמְרוּ בְּמַשְׁקִין שֶׁמְּטַמְּאִין בְּמַשָּׂא הַזָּב?! אָמְרוּ לָהֶן בֵּית הִלֵּל: אָנוּ דָּנִין טֻמְאַת שִׁבְעָה מִטֻּמְאַת שִׁבְעָה, וְאַתֶּם דָּנִין טֻמְאַת שִׁבְעָה מִטֻּמְאַת עֶרֶב, מוּטָב לָדוּן טֻמְאַת שִׁבְעָה מִטֻּמְאַת שִׁבְעָה, מִלָּדוּן טֻמְאַת שִׁבְעָה מִטֻּמְאַת עֶרֶב. דָּבָר אַחֵר: אָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת - מְטַמֵּא כֵּלִים, וְכֵלִים הַנּוֹגְעִין בְּמֵת - מְטַמְּאִין אָדָם. אָדָם הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת - מְטַמֵּא כְּלִי חֶרֶס, וּכְלִי חֶרֶס הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת - מְטַמְּאִין אָדָם, וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר, וּמַה אָדָם שֶׁהוּא מְטַמֵּא מִן הַמֵּת, וּמִן הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת, לְטַמֵּא אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, מַצִּיל עַל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, כְּלִי חֶרֶס שֶׁאֵינוֹ מְטַמֵּא מִן הַמֵּת וּמִן הַנּוֹגֵעַ בְּמֵת לְטַמֵּא אֶת הַנּוֹגֵעַ בּוֹ, אֵינוֹ דִּין שֶׁיַּצִּיל עַל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ?! אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא הָיִינוּ זְקוּקִין לִדְחֹק לְכָךְ, מִמָּקוֹם שֶׁאָדָם מְטַמֵּא, מִשָּׁם מַשְׁקִין מְטַמְּאִין. מִמָּקוֹם שֶׁהַמַּשְׁקִין מַצִּילִין, מִשָּׁם אָדָם מַצִּיל. הֵיכָן אָדָם נִטְמָא? בְּגָלוּי, אַף מַשְׁקִין בְּגָלוּי נִטְמְאִים. הֵיכָן מַשְׁקִין מַצִּילִין? בִּפְנִים, אַף אָדָם שֶׁנִּתְנוּ בְּפִיטָס, וְהִקִּיפוּ צָמִיד פָּתִיל, וַעֲשָׂאוּ גּוֹלֵל לַקֶּבֶר - טָהוֹר:

ט. כָּל הַמְּטַלְטְלִין מְבִיאִין אֶת הַטֻּמְאָה בְּעִבְּי הַמַּרְדֵּעַ. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: אֲקַפַּח אֶת בָּנַי שֶׁהֲלָכָה זוֹ מְקֻפַּחַת, אֵינִי יוֹדֵעַ חֲזִיזֵינוּ שֶׁל דָּבָר מַה הוּא, אֶלָּא שֶׁשָּׁמַע הַשּׁוֹמֵעַ וְטָעָה. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה עוֹבֵר וּמַרְדֵּעַ עַל כְּתֵפוֹ, וְהֶאֱהִיל צְדוֹ אֶחָד עַל הַקֶּבֶר, וְטִמְּאוּהוּ מִשּׁוּם שֶׁהֶאֱהִיל עַל הַמֵּת, וְהַשּׁוֹמֵעַ שָׁמַע וְטָעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה חוֹרֵשׁ וְנִעֵר אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה, וְנִמְצֵאת גֻּלְגֹּלֶת אַחַת דְּבוּקָה לַמַּחֲרֵשָׁה מִשּׁוּם שֶׁהֵסִיט אֶת הַמֵּת, וְשָׁמַע הַשּׁוֹמֵעַ וְטָעָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁחָרַשׁ וְנִעֵר אֶת הַמַּחֲרֵשָׁה וְנִמְצֵאת גֻּלְגֹּלֶת שְׁלֵמָה דְּבוּקָה בַּמַּחֲרֵשָׁה, וְטִמְּאוּהוּ מִשּׁוּם שֶׁהֵסִיט אֶת הַמֵּת, וְהַשּׁוֹמֵעַ שָׁמַע וְטָעָה:

י. הַמַּרְדֵּעַ שֶׁנִּתְּנוּ עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה, וְרֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל גַּבֵּי הַמֵּת, וְרֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל גַּבֵּי אָדָם, רֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל גַּבֵּי הַמֵּת וְרֹאשׁוֹ אֶחָד נָתוּן עַל גַּבֵּי כֵּלִים - טְהוֹרִין, וְלֹא אָמְרוּ אֶלָּא אָדָם הַנּוֹשֵׂא בִּלְבַד:

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שִׁשָּׁה עָשָׂר

א. הַתְּלוּלִיּוֹת הַקְּרוֹבוֹת, בֵּין לָעִיר בֵּין לַדֶּרֶךְ, אֶחָד חֲדָשׁוֹת וְאֶחָד יְשָׁנוֹת - טְמֵאִין, מִפְּנֵי שֶׁהַנָּשִׁים קוֹבְרוֹת שָׁם נִפְלֵיהֶן, וּמֵכֵי שְׁחִין - אַבְרֵיהֶן. וְהָרְחוֹקוֹת, חֲדָשׁוֹת - טְהוֹרוֹת. יְשָׁנוֹת - טְמֵאוֹת, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: שָׁמָּא הָיָה שָׁם דֶּרֶךְ אוֹ עִיר. וְאֵיזוֹ הִיא תְּלוּלִיּוֹת? זוֹ תְּלוּלִיּוֹת עָפָר שֶׁעַל גַּבֵּי בְּקוּעַ, הַמַּאֲהִיל עַל מְקֻצָּתָהּ טָמֵא, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר כְּנֶגֶד כֻּלָּהּ. עֲפָרָהּ טְמֵאָה מִשּׁוּם עֲפַר תְּלוּלִיּוֹת. חָתַר מִמֶּנָּהּ עָפָר וּסְמָכוֹ לָהּ - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם עֲפַר תְּלוּלִיּוֹת, שֶׁהָיְתָה טְמֵאָה וְנִטְהֲרָה - הֲרֵי זוֹ טְהוֹרָה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ שָׁמָּא נִטְמֵאת:

ב. אֶחָד הַמּוֹצֵא שְׁלֹשָׁה מֵתִים, וְאֶחָד הַמּוֹצֵא שְׁלֹשָׁה כּוּתִין, וְאֶחָד הַמּוֹצֵא כּוּתִי בָּקוּעַ וּמְעֻרֶה. מָצָא עֲשָׂרָה וְאֵין בֵּינֵיהֶן מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנָה אַמּוֹת - יֵשׁ לָהֶם תְּבוּסָה, וְאֵין לָהֶן שְׁכוּנָה קְבָרוֹת; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: רוֹאֶה אֶת הָאֻמְצָעִיִּים כְּאִלּוּ אֵינָן, וְהַחִיצוֹנִים מִצְטָרְפִין מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנָה. מָצָא רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד מַרְגְּלוֹתָיו שֶׁל זֶה, וְרֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה בְּצַד מַרְגְּלוֹתָיו שֶׁל זֶה - יֵשׁ לָהֶן תְּבוּסָה וְאֵין לָהֶן שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. וְהֶחָסֵר, אֵין לוֹ תְּבוּסָה, וְאֵין לוֹ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. וְאִי זֶהוּ חָסֵר? רַבִּי אוֹמֵר: כְּדֵי שֶׁיִּנָּטֵל מִן הַחַי וְיָמוּת. מָצָא שְׁנַיִם בַּתְּחִלָּה וְאֶחָד יָדוּעַ - יֵשׁ

תּוֹסֶפְתָּא

לָהֶן תְּבוּסָה וְאֵין לָהֶן שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יְשֵׁבָב שֶׁבָּדַק, וּמָצָא שְׁנַיִם בַּתְּחִלָּה וְאֶחָד יָדוּעַ, עָשָׂה לָהֶן שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. כְּשֶׁבָּא אֵצֶל רַבִּי עֲקִיבָא, אָמַר לוֹ: כָּל מַה שֶּׁיָּגַעְתָּ - לָרִיק יָגַעְתָּ, אַף אַתָּה הָיִיתָ צָרִיךְ לְבְדּוֹק כָּל קִבְרֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַיְדוּעִין, וְלֹא אָמְרוּ אֶלָּא הַמּוֹצִא שָׁלֹשׁ כִּתְחִלָּה:

ג. מָצָא אֶחָד בְּצַד רְשׁוּת הָרַבִּים מִכָּאן, וּשְׁנַיִם בְּצַד רְשׁוּת הָרַבִּים מִכָּאן - בּוֹדֵק מִכָּאן וּמִכָּאן, וּמַנִּיחַ אֶת רְשׁוּת הָרַבִּים. אֶחָד בְּצַד גָּדֵר מִכָּאן, וּשְׁנַיִם בְּצַד גָּדֵר מִכָּאן, בּוֹדֵק מִכָּאן וּמִכָּאן, וְאֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק מָקוֹם הַגָּדֵר, לִהְיוֹת בּוֹנֶה עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְסֶלַע אוֹ לִבְתוּלָה. וְאֵיזוֹ הִיא בְּתוּלָה? כָּל שֶׁמַּעֲלָה רִשִּׁישִׁים וְאֵין עֲפָרָהּ תְּחוּחַ. בָּדַק וְהִגִּיעַ לַמַּיִם - הֲרֵי זוֹ בְּתוּלָה. בָּדַק וּמָצָא שָׁם חֶרֶס - אֵין זֶה בְּתוּלָה: הַבּוֹדֵק, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בּוֹדֵק שְׁתַּיִם וּמַנִּיחַ אַמָּה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בּוֹדֵק אַמָּה וּמַנִּיחַ אַמָּה; דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: בּוֹדֵק אַמָּה וּמַנִּיחַ אַמָּה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: בּוֹדֵק אַמָּה וּמַנִּיחַ שְׁתַּיִם:

ד. הַמּוֹצִיא אֶת הֶעָפָר מִמְּקוֹם הַטֻּמְאָה - אוֹכֵל בְּדִמְעוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צוֹבֵר עֲפָרָהּ שֶׁל זוֹ עַל גַּבֵּי עֲפָרָהּ שֶׁל זוֹ. וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ: עֲפָרָהּ טְהוֹרָה. הַבּוֹדֵק - אוֹכֵל בְּדִמְעוֹ. מְפַקֵּחַ אֶת הַגַּל - אֵין אוֹכֵל בְּדִמְעוֹ. שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו אֶת רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: בּוֹדֵק מַהוּ שֶׁיֹּאכַל? אָמַר לָהֶן: אֵינוֹ אוֹכֵל. אָמְרוּ לוֹ: לִמַּדְתָּנוּ רַבֵּנוּ שֶׁיֹּאכַל! אָמַר לָהֶם: יָפֶה אֲמַרְתֶּם! אִם מַעֲשֶׂה שֶׁעָשׂוּ יָדַי וְרָאוּ עֵינַי וְשָׂכַחְתִּי, מַה שֶּׁשָּׁמְעוּ אָזְנַי עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. וְלֹא שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ, אֶלָּא שֶׁהָיָה מְבַקֵּשׁ לְזָרֵז אֶת הַתַּלְמִידִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אֶת הִלֵּל הַזָּקֵן שָׁאֲלוּ, וְלֹא שֶׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ, אֶלָּא שֶׁהָיָה מְבַקֵּשׁ לְזָרֵז אֶת הַתַּלְמִידִים. שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: הַשּׁוֹנֶה וְאֵינוֹ עָמֵל דּוֹמֶה לְזוֹרֵעַ וְאֵינוֹ קוֹצֵר, וְהַלּוֹמֵד תּוֹרָה וּמְשַׂכְּחָהּ דּוֹמֶה לְאִשָּׁה שֶׁיּוֹלֶדֶת וְקוֹבֶרֶת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: זַמֵּר בָּהּ תִּדִּירָה, זַמֵּר:

ה. נִמְצֵאתָ אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ קְבָרוֹת הֵן, קֶבֶר הַנִּמְצָא - מְפַנִּין אוֹתוֹ, פְּנוּיהוּ - מְקוֹמוֹ טָהוֹר וְאָסוּר בַּהֲנָאָה. קֶבֶר הַמַּזִּיק אֶת הָרַבִּים - מְפַנִּין אוֹתוֹ. פְּנוּיהוּ - מְקוֹמוֹ טָהוֹר וּמֻתָּר בַּהֲנָאָה. קֶבֶר הַיָּדוּעַ - אֵין מְפַנִּין אוֹתוֹ, פְּנוּיהוּ - מְקוֹמוֹ טָמֵא וְאָסוּר בַּהֲנָאָה. שָׂדֶה שֶׁנִּשְׁאַר קֶבֶר בְּתוֹכָהּ - טְמֵא. בָּדַק וּמָצָא בָּהּ קֶבֶר, הַנִּכְנָס לְתוֹכָהּ טָהוֹר, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: הַקֶּבֶר שֶׁאָבַד הוּא הַקֶּבֶר הַנִּמְצָא. בָּדַק וּמָצָא בְּתוֹכָהּ שָׁלֹשׁ קְבָרוֹת, הַנִּכְנָס לְתוֹכָהּ טָהוֹר, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא שְׁכוּנַת קְבָרוֹת הֵן. הַמְּפַנֶּה קִבְרוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים וְהָלַךְ לְשָׁם אָדָם - מְפַנֶּה עֵצֶם עֵצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר. מִי שֶׁנִּפְחֲתַת קִבְרוֹ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ - מְפַנֶּה עֵצֶם עֵצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר. מַעֲשֶׂה בִּיהוּדָה וְהִלֵּל אֲחִיו בָּנָיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל, שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִים בִּתְחוּם עַכּוֹ, וּמָצְאוּ אָדָם אֶחָד שֶׁנִּפְחֲתַת קִבְרוֹ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ, אָמַר לוֹ: 'לַקֵּט עֵצֶם עֵצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר':

ו. פַּרְסָא שֶׁמְּטִילִין לְתוֹכָהּ הֲרוּגִין - מְלַקֵּט עֵצֶם עֵצֶם וְהַכֹּל טָהוֹר, וְהַנִּקְבָּר שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת - אֵין לוֹ תְּבוּסָה וְאֵין לוֹ שְׁכוּנַת קְבָרוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַנְּפָלִים אֵינָן קוֹנִין אֶת הַקֶּבֶר וְאֵין לוֹ תְּבוּסָה, וְהַנִּקְבָּר שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת יֵשׁ לוֹ תְּבוּסָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בּוֹר שֶׁמְּטִילִין בּוֹ נְפָלִים - טָהוֹר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּשִׁפְחָתוֹ שֶׁל מַסִּיק אֶחָד בְּרִמּוֹן שֶׁהִטִּילָה נֵפֶל לַבּוֹר, וּבָא כֹּהֵן וְהִצִּיץ בּוֹ לֵידַע מַה הִפִּילָה, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים, וְטִהֲרוּהוּ, מִפְּנֵי שֶׁחֻלְדָּה וּבַרְדְּלִיס מְצוּיִין שָׁם וְגוֹרְרִין אוֹתוֹ:

ז. קֶבֶר שֶׁסְּתָמוֹ פְּתָחוֹ - מְטַמֵּא כָּל סְבִיבָיו. פָּרַץ אֶת פַּצִּימָיו וְחָזַר וּסְתָמוֹ - מְטַמֵּא אֶת סְבִיבָיו. נִפְרְצָה בּוֹ פִּרְצָה אַחַת שֶׁל אַרְבָּעָה טְפָחִים, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְמַטָּה - אֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא כְּנֶגֶד הַפִּרְצָה בִּלְבַד. הָיָה לוֹ פֶּתַח אֶחָד לַצָּפוֹן, וּפָתַח לוֹ פֶּתַח אַחֵר לַדָּרוֹם - טָהֵר דְּרוֹמִי אֶת הַצְּפוֹנִי:

הַשָּׁלֵם

זכריה פרק ח

א וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר: **ב** כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת קִנֵּאתִי לְצִיּוֹן קִנְאָה גְדוֹלָה וְחֵמָה גְדוֹלָה קִנֵּאתִי לָהּ: **ג** כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁבְתִּי אֶל־ צִיּוֹן וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלִָם וְנִקְרְאָה יְרוּשָׁלַ͏ִם עִיר הָאֱמֶת וְהַר־יְהוָה צְבָאוֹת הַר הַקֹּדֶשׁ: {ס} **ד** כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת בִּרְחֹבוֹת יְרוּשָׁלִָם וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרֹב יָמִים: **ה** וּרְחֹבוֹת הָעִיר יִמָּלְאוּ יְלָדִים וִילָדוֹת מְשַׂחֲקִים בִּרְחֹבֹתֶיהָ: {ס} **ו** כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כִּי יִפָּלֵא בְּעֵינֵי שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה בַּיָּמִים הָהֵם גַּם־בְּעֵינַי יִפָּלֵא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: {פ} **ז** כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי מוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי מֵאֶרֶץ מִזְרָח וּמֵאֶרֶץ מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ: **ח** וְהֵבֵאתִי אֹתָם וְשָׁכְנוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלִָם וְהָיוּ־לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים בֶּאֱמֶת וּבְצֶדָקָה: {ס} **ט** כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם הַשֹּׁמְעִים בַּיָּמִים הָאֵלֶּה אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בְּיוֹם יֻסַּד בֵּית־יְהוָה צְבָאוֹת הַהֵיכָל לְהִבָּנוֹת: **י** כִּי לִפְנֵי הַיָּמִים הָהֵם שְׂכַר הָאָדָם לֹא נִהְיָה וּשְׂכַר הַבְּהֵמָה אֵינֶנָּה וְלַיּוֹצֵא וְלַבָּא אֵין־שָׁלוֹם מִן־הַצָּר וַאֲשַׁלַּח אֶת־כָּל־הָאָדָם אִישׁ בְּרֵעֵהוּ: **יא** וְעַתָּה לֹא כַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים אֲנִי לִשְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת: **יב** כִּי־ זֶרַע הַשָּׁלוֹם הַגֶּפֶן תִּתֵּן פִּרְיָהּ וְהָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת־ יְבוּלָהּ וְהַשָּׁמַיִם יִתְּנוּ טַלָּם וְהִנְחַלְתִּי אֶת־שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה אֶת־כָּל־אֵלֶּה: **יג** וְהָיָה כַּאֲשֶׁר הֱיִיתֶם קְלָלָה בַּגּוֹיִם בֵּית יְהוּדָה וּבֵית יִשְׂרָאֵל כֵּן אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְהְיִיתֶם בְּרָכָה אַל־תִּירָאוּ תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם: {ס} **יד** כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כַּאֲשֶׁר זָמַמְתִּי לְהָרַע לָכֶם בְּהַקְצִיף אֲבֹתֵיכֶם אֹתִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְלֹא נִחָמְתִּי: **טו** כֵּן שַׁבְתִּי זָמַמְתִּי בַּיָּמִים הָאֵלֶּה לְהֵיטִיב אֶת־יְרוּשָׁלַ͏ִם וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אַל־תִּירָאוּ: **טז** אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ דַּבְּרוּ אֱמֶת אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ אֱמֶת וּמִשְׁפַּט שָׁלוֹם שִׁפְטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם: **יז** וְאִישׁ | אֶת־רָעַת רֵעֵהוּ אַל־ תַּחְשְׁבוּ בִּלְבַבְכֶם וּשְׁבֻעַת שֶׁקֶר אַל־תֶּאֱהָבוּ כִּי אֶת־כָּל־אֵלֶּה אֲשֶׁר שָׂנֵאתִי נְאֻם־יְהוָה: {ס} **יח** וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת אֵלַי לֵאמֹר: **יט** כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת צוֹם הָרְבִיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה לְבֵית־יְהוּדָה לְשָׂשׂוֹן וּלְשִׂמְחָה וְלִמֹעֲדִים טוֹבִים וְהָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ: {פ} **כ** כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֹד אֲשֶׁר יָבֹאוּ עַמִּים וְיוֹשְׁבֵי עָרִים רַבּוֹת: **כא** וְהָלְכוּ יוֹשְׁבֵי אַחַת אֶל־ אַחַת לֵאמֹר נֵלְכָה הָלוֹךְ לְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה וּלְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה צְבָאוֹת אֵלְכָה גַּם־ אָנִי: **כב** וּבָאוּ עַמִּים רַבִּים וְגוֹיִם עֲצוּמִים לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה צְבָאוֹת בִּירוּשָׁלִָם וּלְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה: {ס} **כג** כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת בַּיָּמִים הָהֵמָּה אֲשֶׁר יַחֲזִיקוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִכֹּל לְשֹׁנוֹת הַגּוֹיִם וְהֶחֱזִיקוּ בִּכְנַף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר נֵלְכָה עִמָּכֶם כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם: {ס}

זכריה פרק ט

א מַשָּׂא דְּבַר־יְהוָה בְּאֶרֶץ חַדְרָךְ וְדַמֶּשֶׂק מְנֻחָתוֹ כִּי לַיהוָה עֵין אָדָם וְכֹל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: **ב** וְגַם־ חֲמָת תִּגְבָּל־בָּהּ צֹר וְצִידוֹן כִּי חָכְמָה מְאֹד: **ג** וַתִּבֶן צֹר מָצוֹר לָהּ וַתִּצְבָּר־כֶּסֶף כֶּעָפָר

וְחָרוּץ כְּטִיט חוּצוֹת: **ד** הִנֵּה אֲדֹנָי יוֹרִשֶׁנָּה וְהִכָּה
בַיָּם חֵילָהּ וְהִיא בָּאֵשׁ תֵּאָכֵל: **ה** תִּרְאֶא אַשְׁקְלוֹן
וְתִירָא וְעַזָּה וְתָחֵיל מְאֹד וְעֶקְרוֹן כִּי־הֹבִישׁ מַבָּטָהּ
וְאָבַד מֶלֶךְ מֵעַזָּה וְאַשְׁקְלוֹן לֹא תֵשֵׁב: **ו** וְיָשַׁב
מַמְזֵר בְּאַשְׁדּוֹד וְהִכְרַתִּי גְּאוֹן
פְּלִשְׁתִּים: **ז** וַהֲסִרֹתִי דָמָיו מִפִּיו וְשִׁקֻּצָיו מִבֵּין
שִׁנָּיו וְנִשְׁאַר גַּם־הוּא לֵאלֹהֵינוּ וְהָיָה כְּאַלֶּף
בִּיהוּדָה וְעֶקְרוֹן כִּיבוּסִי: **ח** וְחָנִיתִי לְבֵיתִי מִצָּבָה
מֵעֹבֵר וּמִשָּׁב וְלֹא־יַעֲבָר עֲלֵיהֶם עוֹד נֹגֵשׂ כִּי עַתָּה
רָאִיתִי בְעֵינָי: {ס} **ט** גִּילִי מְאֹד בַּת־צִיּוֹן הָרִיעִי
בַּת יְרוּשָׁלָ͏ִם הִנֵּה מַלְכֵּךְ יָבוֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע
הוּא עָנִי וְרֹכֵב עַל־חֲמוֹר וְעַל־עַיִר בֶּן־
אֲתֹנוֹת: **י** וְהִכְרַתִּי רֶכֶב מֵאֶפְרַיִם וְסוּס מִירוּשָׁלָ͏ִם
וְנִכְרְתָה קֶשֶׁת מִלְחָמָה וְדִבֶּר שָׁלוֹם לַגּוֹיִם וּמָשְׁלוֹ
מִיָּם עַד־יָם וּמִנָּהָר עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ: **יא** גַּם־אַתְּ
בְּדַם־בְּרִיתֵךְ שִׁלַּחְתִּי אֲסִירַיִךְ מִבּוֹר אֵין מַיִם
בּוֹ: **יב** שׁוּבוּ לְבִצָרוֹן אֲסִירֵי הַתִּקְוָה גַּם־הַיּוֹם
מַגִּיד מִשְׁנֶה אָשִׁיב לָךְ: **יג** כִּי־דָרַכְתִּי לִי יְהוּדָה
קֶשֶׁת מִלֵּאתִי אֶפְרַיִם וְעוֹרַרְתִּי בָנַיִךְ צִיּוֹן עַל־
בָּנַיִךְ יָוָן וְשַׂמְתִּיךְ כְּחֶרֶב גִּבּוֹר: **יד** וַיהוָה עֲלֵיהֶם
יֵרָאֶה וְיָצָא כַבָּרָק חִצּוֹ וַאדֹנָי יְהוִה בַּשּׁוֹפָר יִתְקָע
וְהָלַךְ בְּסַעֲרוֹת תֵּימָן: **טו** יְהוָה צְבָאוֹת יָגֵן עֲלֵיהֶם
וְאָכְלוּ וְכָבְשׁוּ אַבְנֵי־קֶלַע וְשָׁתוּ הָמוּ כְּמוֹ־יָיִן
וּמָלְאוּ כַּמִּזְרָק כְּזָוִיוֹת מִזְבֵּחַ: **טז** וְהוֹשִׁיעָם יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם בַּיּוֹם הַהוּא כְּצֹאן עַמּוֹ כִּי אַבְנֵי־נֵזֶר
מִתְנוֹסְסוֹת עַל־אַדְמָתוֹ: **יז** כִּי מַה־טּוּבוֹ וּמַה־יָּפְיוֹ
דָּגָן בַּחוּרִים וְתִירוֹשׁ יְנוֹבֵב בְּתֻלוֹת:

זכריה פרק י

א שַׁאֲלוּ מֵיְהוָה מָטָר בְּעֵת מַלְקוֹשׁ יְהוָה עֹשֵׂה
חֲזִיזִים וּמְטַר־גֶּשֶׁם יִתֵּן לָהֶם לְאִישׁ עֵשֶׂב
בַּשָּׂדֶה: **ב** כִּי הַתְּרָפִים דִּבְּרוּ־אָוֶן וְהַקּוֹסְמִים חָזוּ
שֶׁקֶר וַחֲלֹמוֹת הַשָּׁוְא יְדַבֵּרוּ הֶבֶל יְנַחֵמוּן עַל־כֵּן
נָסְעוּ כְמוֹ־צֹאן יַעֲנוּ כִּי־אֵין רֹעֶה: {פ}
ג עַל־הָרֹעִים חָרָה אַפִּי וְעַל־הָעַתּוּדִים אֶפְקֹוד
כִּי־פָקַד יְהוָה צְבָאוֹת אֶת־עֶדְרוֹ אֶת־בֵּית יְהוּדָה
וְשָׂם אוֹתָם כְּסוּס הוֹדוֹ בַּמִּלְחָמָה: **ד** מִמֶּנּוּ פִּנָּה
מִמֶּנּוּ יָתֵד מִמֶּנּוּ קֶשֶׁת מִלְחָמָה מִמֶּנּוּ יֵצֵא כָּל־
נוֹגֵשׂ יַחְדָּו: **ה** וְהָיוּ כְּגִבֹּרִים בּוֹסִים בְּטִיט חוּצוֹת
בַּמִּלְחָמָה וְנִלְחֲמוּ כִּי יְהוָה עִמָּם וְהֹבִישׁוּ רֹכְבֵי
סוּסִים: **ו** וְגִבַּרְתִּי | אֶת־בֵּית יְהוּדָה וְאֶת־בֵּית
יוֹסֵף אוֹשִׁיעַ וְהוֹשְׁבוֹתִים כִּי רִחַמְתִּים וְהָיוּ כַּאֲשֶׁר
לֹא־זְנַחְתִּים כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֶעֱנֵם: **ז** וְהָיוּ
כְגִבּוֹר אֶפְרַיִם וְשָׂמַח לִבָּם כְּמוֹ־יָיִן וּבְנֵיהֶם יִרְאוּ
וְשָׂמֵחוּ יָגֵל לִבָּם בַּיהוָה: **ח** אֶשְׁרְקָה לָהֶם
וַאֲקַבְּצֵם כִּי פְדִיתִים וְרָבוּ כְּמוֹ רָבוּ: **ט** וְאֶזְרָעֵם
בָּעַמִּים וּבַמֶּרְחַקִּים יִזְכְּרוּנִי וְחָיוּ אֶת־בְּנֵיהֶם
וְשָׁבוּ: **י** וַהֲשִׁבוֹתִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמֵאַשּׁוּר
אֲקַבְּצֵם וְאֶל־אֶרֶץ גִּלְעָד וּלְבָנוֹן אֲבִיאֵם וְלֹא
יִמָּצֵא לָהֶם: **יא** וְעָבַר בַּיָּם צָרָה וְהִכָּה בַיָּם גַּלִּים
וְהֹבְּישׁוּ כָּל מְצוּלוֹת יְאֹר וְהוּרַד גְּאוֹן אַשּׁוּר וְשֵׁבֶט
מִצְרַיִם יָסוּר: **יב** וְגִבַּרְתִּים בַּיהוָה וּבִשְׁמוֹ יִתְהַלָּכוּ
נְאֻם יְהוָה: {פ}

זכריה פרק יא

א פְּתַח לְבָנוֹן דְּלָתֶיךָ וְתֹאכַל אֵשׁ
בַּאֲרָזֶיךָ: **ב** הֵילֵל בְּרוֹשׁ כִּי־נָפַל אֶרֶז אֲשֶׁר אַדִּרִים
שֻׁדָּדוּ הֵילִילוּ אַלּוֹנֵי בָשָׁן כִּי יָרַד יַעַר
הַבָּצוּר הַבָּצִיר: **ג** קוֹל יְלֶלַת הָרֹעִים כִּי שֻׁדְּדָה

אַדִּרְתָּם קָוֹל שַׁאֲגַת כְּפִירִים כִּי שֹׁדַד גְּאוֹן הַיַּרְדֵּן׃
{פ}
ד כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהָי רְעֵה אֶת־צֹאן
הַהֲרֵגָה׃ **ה** אֲשֶׁר קֹנֵיהֶן יַהַרְגֵן וְלֹא יֶאְשָׁמוּ
וּמֹכְרֵיהֶן יֹאמַר בָּרוּךְ יְהוָה וַאעְשַׁר וְרֹעֵיהֶם לֹא
יַחְמֹל עֲלֵיהֶן׃ **ו** כִּי לֹא אֶחְמֹל עוֹד עַל־יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה וְהִנֵּה אֲנִי מַמְצִיא אֶת־הָאָדָם
אִישׁ בְּיַד־רֵעֵהוּ וּבְיַד מַלְכּוֹ וְכִתְּתוּ אֶת־הָאָרֶץ
וְלֹא אַצִּיל מִיָּדָם׃ **ז** וָאֶרְעֶה אֶת־צֹאן הַהֲרֵגָה לָכֵן
עֲנִיֵּי הַצֹּאן וָאֶקַּח־לִי שְׁנֵי מַקְלוֹת לְאַחַד קָרָאתִי
נֹעַם וּלְאַחַד קָרָאתִי חֹבְלִים וָאֶרְעֶה אֶת־
הַצֹּאן׃ **ח** וָאַכְחֵד אֶת־שְׁלֹשֶׁת הָרֹעִים בְּיֶרַח אֶחָד
וַתִּקְצַר נַפְשִׁי בָּהֶם וְגַם־נַפְשָׁם בָּחֲלָה
בִּי׃ **ט** וָאֹמַר לֹא אֶרְעֶה אֶתְכֶם הַמֵּתָה תָּמוּת
וְהַנִּכְחֶדֶת תִּכָּחֵד וְהַנִּשְׁאָרוֹת תֹּאכַלְנָה אִשָּׁה
אֶת־בְּשַׂר רְעוּתָהּ׃ **י** וָאֶקַּח אֶת־מַקְלִי אֶת־נֹעַם
וָאֲגַדֵּע אֹתוֹ לְהָפֵיר אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת־
כָּל־הָעַמִּים׃ **יא** וַתֻּפַר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּדְעוּ כֵּן עֲנִיֵּי
הַצֹּאן הַשֹּׁמְרִים אֹתִי כִּי דְבַר־יְהוָה הוּא׃
{ס} **יב** וָאֹמַר אֲלֵיהֶם אִם־טוֹב בְּעֵינֵיכֶם הָבוּ
שְׂכָרִי וְאִם־לָא ׀ חֲדָלוּ וַיִּשְׁקְלוּ אֶת־שְׂכָרִי
שְׁלֹשִׁים כָּסֶף׃ **יג** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הַשְׁלִיכֵהוּ אֶל־
הַיּוֹצֵר אֶדֶר הַיְקָר אֲשֶׁר יָקַרְתִּי מֵעֲלֵיהֶם וָאֶקְחָה
שְׁלֹשִׁים הַכֶּסֶף וָאַשְׁלִיךְ אֹתוֹ בֵּית יְהוָה אֶל־
הַיּוֹצֵר׃ **יד** וָאֲגַדֵּעַ אֶת־מַקְלִי הַשֵּׁנִי אֶת הַחֹבְלִים
לְהָפֵר אֶת־הָאַחֲוָה בֵּין יְהוּדָה וּבֵין יִשְׂרָאֵל׃ {פ}
טו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עוֹד קַח־לְךָ כְּלִי רֹעֶה
אֱוִיל׃ **טז** כִּי הִנֵּה־אָנֹכִי מֵקִים רֹעֶה בָּאָרֶץ
הַנִּכְחָדוֹת לֹא־יִפְקֹד הַנַּעַר לֹא־יְבַקֵּשׁ וְהַנִּשְׁבֶּרֶת
לֹא יְרַפֵּא הַנִּצָּבָה לֹא יְכַלְכֵּל וּבְשַׂר הַבְּרִיאָה
יֹאכַל וּפַרְסֵיהֶן יְפָרֵק׃ **יז** הוֹי רֹעִי הָאֱלִיל עֹזְבִי
הַצֹּאן חֶרֶב עַל־זְרוֹעוֹ וְעַל־עֵין יְמִינוֹ זְרֹעוֹ יָבוֹשׁ
תִּיבָשׁ וְעֵין יְמִינוֹ כָּהֵה תִכְהֶה׃ {פ}

זכריה פרק יב

א מַשָּׂא דְּבַר־יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה נֹטֵה
שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ וְיֹצֵר רוּחַ־אָדָם בְּקִרְבּוֹ׃ **ב** הִנֵּה
אָנֹכִי שָׂם אֶת־יְרוּשָׁלַם סַף־רַעַל לְכָל־הָעַמִּים
סָבִיב וְגַם עַל־יְהוּדָה יִהְיֶה בַּמָּצוֹר עַל־
יְרוּשָׁלִָם׃ **ג** וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא אָשִׂים אֶת־יְרוּשָׁלַם
אֶבֶן מַעֲמָסָה לְכָל־הָעַמִּים כָּל־עֹמְסֶיהָ שָׂרוֹט
יִשָּׂרֵטוּ וְנֶאֶסְפוּ עָלֶיהָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ **ד** בַּיּוֹם
הַהוּא נְאֻם־יְהוָה אַכֶּה כָל־סוּס בַּתִּמָּהוֹן וְרֹכְבוֹ
בַּשִּׁגָּעוֹן וְעַל־בֵּית יְהוּדָה אֶפְקַח אֶת־עֵינַי וְכָל־
סוּס הָעַמִּים אַכֶּה בָּעִוָּרוֹן׃ **ה** וְאָמְרוּ אַלְפֵי יְהוּדָה
בְּלִבָּם אַמְצָה לִי יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם בַּיהוָה צְבָאוֹת
אֱלֹהֵיהֶם׃ **ו** בַּיּוֹם הַהוּא אָשִׂים אֶת־אַלְפֵי יְהוּדָה
כְּכִיּוֹר אֵשׁ בְּעֵצִים וּכְלַפִּיד אֵשׁ בְּעֹמִיר וְאָכְלוּ עַל־
יָמִין וְעַל־שְׂמֹאול אֶת־כָּל־הָעַמִּים סָבִיב וְיָשְׁבָה
יְרוּשָׁלַם עוֹד תַּחְתֶּיהָ בִּירוּשָׁלִָם׃ **ז** וְהוֹשִׁיעַ יְהוָה
אֶת־אָהֳלֵי יְהוּדָה בָּרִאשֹׁנָה לְמַעַן לֹא־תִגְדַּל
תִּפְאֶרֶת בֵּית־דָּוִיד וְתִפְאֶרֶת יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם עַל־
יְהוּדָה׃ **ח** בַּיּוֹם הַהוּא יָגֵן יְהוָה בְּעַד יוֹשֵׁב
יְרוּשָׁלִַם וְהָיָה הַנִּכְשָׁל בָּהֶם בַּיּוֹם הַהוּא כְּדָוִיד
וּבֵית דָּוִיד כֵּאלֹהִים כְּמַלְאַךְ יְהוָה
לִפְנֵיהֶם׃ **ט** וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֲבַקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד
אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלִָם׃ **י** וְשָׁפַכְתִּי
עַל־בֵּית דָּוִיד וְעַל ׀ יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם רוּחַ חֵן
וְתַחֲנוּנִים וְהִבִּיטוּ אֵלַי אֵת אֲשֶׁר־דָּקָרוּ וְסָפְדוּ

עָלָיו כְּמִסְפֵּד עַל־הַיָּחִיד וְהָמֵר עָלָיו כְּהָמֵר עַל־
הַבְּכוֹר: **יא** בַּיּוֹם הַהוּא יִגְדַּל הַמִּסְפֵּד בִּירוּשָׁלַ͏ִם
כְּמִסְפַּד הֲדַדְרִמּוֹן בְּבִקְעַת מְגִדּוֹן: **יב** וְסָפְדָה
הָאָרֶץ מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת לְבָד מִשְׁפַּחַת בֵּית־
דָּוִיד לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד מִשְׁפַּחַת בֵּית־נָתָן לְבָד
וּנְשֵׁיהֶם לְבָד: **יג** מִשְׁפַּחַת בֵּית־לֵוִי לְבָד וּנְשֵׁיהֶם
לְבָד מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד: **יד** כֹּל
הַמִּשְׁפָּחוֹת הַנִּשְׁאָרוֹת מִשְׁפָּחֹת מִשְׁפָּחֹת לְבָד
וּנְשֵׁיהֶם לְבָד:

זכריה פרק יג

א בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מָקוֹר נִפְתָּח לְבֵית דָּוִיד
וּלְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַ͏ִם לְחַטָּאת וּלְנִדָּה: **ב** וְהָיָה֩ בַּיּוֹם
הַהוּא נְאֻם | יְהוָה צְבָאוֹת אַכְרִית אֶת־שְׁמוֹת
הָעֲצַבִּים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזָּכְרוּ עוֹד וְגַם אֶת־
הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן־
הָאָרֶץ: **ג** וְהָיָה֩ כִּי־יִנָּבֵא אִישׁ֙ עוֹד֙ וְאָמְרוּ֨ אֵלָ֜יו
אָבִיו וְאִמּוֹ יְלִדָיו לֹא תִחְיֶה כִּי שֶׁקֶר דִּבַּרְתָּ בְּשֵׁם
יְהוָה וּדְקָרֻ֙הוּ֙ אָבִ֣יהוּ וְאִמּ֔וֹ יְלִדָ֖יו
בְּהִנָּבְאֽוֹ: **ד** וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא יֵבֹשׁוּ הַנְּבִיאִים
אִישׁ מֵחֶזְיֹנוֹ בְּהִנָּבְאֹתוֹ וְלֹא יִלְבְּשׁוּ אַדֶּרֶת שֵׂעָר
לְמַעַן כַּחֵשׁ: **ה** וְאָמַר֙ לֹ֣א נָבִ֔יא אָנֹכִ֖י אִישׁ־עֹבֵ֣ד
אֲדָמָ֑ה אָנֹכִי כִּי אָדָם הִקְנָנִי מִנְּעוּרָי: **ו** וְאָמַר אֵלָיו
מָה הַמַּכּוֹת הָאֵלֶּה בֵּין יָדֶיךָ וְאָמַר אֲשֶׁר הֻכֵּיתִי
בֵּית מְאַהֲבָי: {פ}
ז חֶרֶב עוּרִי עַל־רֹעִי וְעַל־גֶּבֶר עֲמִיתִי נְאֻם יְהוָה
צְבָאוֹת הַךְ אֶת־הָרֹעֶה וּתְפוּצֶיןָ הַצֹּאן וַהֲשִׁבֹתִי
יָדִי עַל־הַצְּעָרִים: **ח** וְהָיָה בְּכָל־הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה
פִּי־שְׁנַיִם בָּהּ יִכָּרְתוּ יִגְוָעוּ וְהַשְּׁלִשִׁית יִוָּתֵר
בָּהּ: **ט** וְהֵבֵאתִי אֶת־הַשְּׁלִשִׁית בָּאֵשׁ וּצְרַפְתִּים
כִּצְרֹף אֶת־הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כִּבְחֹן אֶת־הַזָּהָב
הֽוּא | יִקְרָא בִשְׁמִי וַאֲנִי אֶעֱנֶה אֹתוֹ אָמַרְתִּי עַמִּי
הֽוּא וְהוּא יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהָי: {פ}

זכריה פרק יד

א הִנֵּה יוֹם־בָּא לַיהוָה וְחֻלַק שְׁלָלֵךְ
בְּקִרְבֵּךְ: **ב** וְאָסַפְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם | אֶל־יְרוּשָׁלַ͏ִם
לַמִּלְחָמָה֙ וְנִלְכְּדָ֣ה הָעִ֔יר וְנָשַׁסּ֖וּ הַבָּתִּ֑ים וְהַנָּשִׁים
תשגלנה תִּשָּׁכַבְנָה וְיָצָ֤א חֲצִי֙ הָעִ֔יר בַּגּוֹלָ֖ה וְיֶתֶר
הָעָם֙ לֹ֣א יִכָּרֵ֔ת מִן־הָעִֽיר: **ג** וְיָצָא֙ יְהוָ֔ה וְנִלְחַם
בַּגּוֹיִ֥ם הָהֵ֖ם כְּיוֹם֙ הִלָּחֲמ֣וֹ בְי֔וֹם קְרָֽב: **ד** וְעָמְדוּ
רַגְלָיו בַּיּוֹם־הַהוּא עַל־הַר הַזֵּיתִים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
יְרוּשָׁלַ͏ִם מִקֶּדֶם֙ וְנִבְקַ֣ע הַ֔ר הַזֵּיתִ֖ים מֶחֱצָיו֑ מִזְרָ֥חָה
וָיָ֙מָּה֙ גֵּ֣יא גְּדוֹלָ֔ה מְאֹ֖ד וּמָ֣שׁ חֲצִ֤י הָהָר֙ צָפ֔וֹנָה
וְחֶצְיוֹ֖ נֶ֥גְבָּֽה: **ה** וְנַסְתֶּם֙ גֵּ֣יא־הָרַ֔י כִּי־יַגִּ֥יעַ גֵּי־הָרִ֖ים
אֶל־אָצַ֑ל וְנַסְתֶּ֗ם כַּאֲשֶׁ֤ר נַסְתֶּם֙ מִפְּנֵ֣י הָרַ֔עַשׁ בִּימֵ֖י
עֻזִּיָּ֣ה מֶֽלֶךְ־יְהוּדָ֑ה וּבָ֣א יְהוָ֔ה אֱלֹהַ֖י כָּל־קְדֹשִׁ֥ים
עִמָּֽךְ: **ו** וְהָיָה֩ בַּיּוֹם הַהוּא֙ לֹא־יִהְיֶ֣ה א֔וֹר יְקָרוֹת
יקפאון וְקִפָּאֽוֹן: **ז** וְהָיָה֙ יוֹם־אֶחָ֔ד הֽוּא֙ יִוָּדַ֣ע
לַיהוָ֔ה לֹא־יוֹם֙ וְלֹא־לָ֔יְלָה וְהָיָ֥ה לְעֵת־עֶ֖רֶב יִהְיֶ֥ה־
אֽוֹר: **ח** וְהָיָה | בַּיּוֹם הַהוּא֙ יֵצְא֣וּ מַ֔יִם־חַיִּ֖ים
מִירוּשָׁלַ͏ִם֙ חֶצְיָ֣ם אֶל־הַיָּ֔ם הַקַּדְמוֹנִ֖י וְחֶצְיָ֑ם אֶל־
הַיָּ֣ם הָאַחֲר֔וֹן בַּקַּ֥יִץ וּבֶחֹ֖רֶף יִהְיֶֽה: **ט** וְהָיָה֙ יְהוָ֔ה
לְמֶ֖לֶךְ עַל־כָּל־הָאָ֑רֶץ בַּיּוֹם֙ הַה֣וּא֔ יִהְיֶ֥ה יְהוָ֖ה אֶחָ֥ד
וּשְׁמ֖וֹ אֶחָֽד: **י** יִסּ֣וֹב כָּל־הָאָ֗רֶץ כָּֽעֲרָבָה֙ מִגֶּ֣בַע
לְרִמּ֔וֹן נֶ֖גֶב יְרוּשָׁלַ֑͏ִם וְרָאֲמָ֣ה֔ וְיָשְׁבָ֖ה תַּחְתֶּ֣יהָ
לְמִשַּׁ֣עַר בִּנְיָמִ֔ן עַד־מְק֥וֹם שַׁ֖עַר הָרִאשׁ֑וֹן עַד־שַׁ֥עַר
הַפִּנּ֖וֹת וּמִגְדַּ֥ל חֲנַנְאֵ֛ל עַד יִקְבֵ֥י הַמֶּֽלֶךְ: **יא** וְיָשְׁבוּ֙
בָּ֔הּ וְחֵ֥רֶם לֹא־יִהְיֶ֖ה עֽוֹד וְיָשְׁבָ֣ה יְרוּשָׁלַ֔͏ִם לָבֶ֖טַח:
{ס} **יב** וְזֹאת | תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה֮ אֲשֶׁר֒ יִגֹּ֤ף יְהוָה֙

אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל־יְרוּשָׁלִַם הָמֵק | בְּשָׂרוֹ וְהוּא עֹמֵד עַל־רַגְלָיו וְעֵינָיו תִּמַּקְנָה בְּחֹרֵיהֶן וּלְשׁוֹנוֹ תִּמַּק בְּפִיהֶם: **יג** וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא תְּהְיֶה מְהוּמַת־יְהוָה רַבָּה בָּהֶם וְהֶחֱזִיקוּ אִישׁ יַד רֵעֵהוּ וְעָלְתָה יָדוֹ עַל־יַד רֵעֵהוּ: **יד** וְגַם־יְהוּדָה תִּלָּחֵם בִּירוּשָׁלִַם וְאֻסַּף חֵיל כָּל־הַגּוֹיִם סָבִיב זָהָב וָכֶסֶף וּבְגָדִים לָרֹב מְאֹד: **טו** וְכֵן תִּהְיֶה מַגֵּפַת הַסּוּס הַפֶּרֶד הַגָּמָל וְהַחֲמוֹר וְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּמַּחֲנוֹת הָהֵמָּה כַּמַּגֵּפָה הַזֹּאת: **טז** וְהָיָה כָּל־הַנּוֹתָר מִכָּל־הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלִַם וְעָלוּ מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת וְלָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת: **יז** וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ אֶל־יְרוּשָׁלִַם לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְמֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַגָּשֶׁם: **יח** וְאִם־מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא־תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת: **יט** זֹאת תִּהְיֶה חַטַּאת מִצְרַיִם וְחַטַּאת כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת: **כ** בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה עַל־מְצִלּוֹת הַסּוּס קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית יְהוָה כַּמִּזְרָקִים לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: **כא** וְהָיָה כָּל־סִיר בִּירוּשָׁלִַם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ לַיהוָה צְבָאוֹת וּבָאוּ כָּל־הַזֹּבְחִים וְלָקְחוּ מֵהֶם וּבִשְּׁלוּ בָהֶם וְלֹא־יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא: {ש}

הודפס לזכות

בן ציון בן שרה נ"י

וצ'רנה בת מרים

ליפשה תחי'

לרפואה שלימה

ומהירה ונחת דקדושא

מכל יוצאי חלציהם

אמן כן יהי רצון.

זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת חיי שרה

יח	יום ראשון	**תחילת מחזור ב' של לימוד משניות** עלות השחר (72 דק) ... 4:51 | סו"ז תפילה ..... 9:35 נץ החמה ..... 6:03 | חצות היום ..... 11:22 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:56 | שקיעה ..... 4:40 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:42 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:53	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים נו **ירושלמי:** נדרים טו **תוספתא:** אהלות י **נ"ך:** זכריה ח **משניות:** ברכות א **זהר:** חלק ג עמ' קנה-קנו	9
יט	יום שני	עלות השחר (72 דק) ... 4:52 | סו"ז תפילה ..... 9:36 נץ החמה ..... 6:04 | חצות היום ..... 11:22 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:56 | שקיעה ..... 4:39 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:43 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:52	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים נז **ירושלמי:** נדרים טז **תוספתא:** אהלות יא **נ"ך:** זכריה ט **משניות:** ברכות ב **זהר:** חלק ג עמ' קנז-קנח	10
כ	יום שלישי	עלות השחר (72 דק) ... 4:52 | סו"ז תפילה ..... 9:36 נץ החמה ..... 6:04 | חצות היום ..... 11:22 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:57 | שקיעה ..... 4:38 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:43 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:51	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים נח **ירושלמי:** נדרים יז **תוספתא:** אהלות יב **נ"ך:** זכריה י **משניות:** ברכות ג **זהר:** חלק ג עמ' קנט-קס	11
כא	יום רביעי	עלות השחר (72 דק) ... 4:53 | סו"ז תפילה ..... 9:37 נץ החמה ..... 6:05 | חצות היום ..... 11:22 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:57 | שקיעה ..... 4:38 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:44 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:51	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים נט **ירושלמי:** נדרים יח **תוספתא:** אהלות יג **נ"ך:** זכריה יא **משניות:** ברכות ד **זהר:** חלק ג עמ' קסא-קסב	12
כב	יום חמישי	עלות השחר (72 דק) ... 4:54 | סו"ז תפילה ..... 9:37 נץ החמה ..... 6:06 | חצות היום ..... 11:22 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:58 | שקיעה ..... 4:37 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:44 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:50	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים ס **ירושלמי:** נדרים יט **תוספתא:** אהלות יד **נ"ך:** זכריה יב **משניות:** ברכות ה **זהר:** חלק ג עמ' קסג-קסד	13
כג	יום שישי	עלות השחר (72 דק) ... 4:55 | סו"ז תפילה ..... 9:37 נץ החמה ..... 6:07 | חצות היום ..... 11:22 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:58 | שקיעה ..... 4:36 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:45 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:49 **הדלקת נרות** (40 דק): 3:56 (20 דק): 4:16	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים סא **ירושלמי:** נדרים כ **תוספתא:** אהלות טו **נ"ך:** זכריה יג **משניות:** ברכות ו **זהר:** חלק ג עמ' קסה-קסו	14
כד	שב"ק	**שבת קודש פרשת חיי שרה, מברכין חודש כסליו** עלות השחר (72 דק) ... 4:56 | סו"ז תפילה ..... 9:38 נץ החמה ..... 6:08 | חצות היום ..... 11:23 סו"ז קר"ש - מג"א ... 7:59 | שקיעה ..... 4:36 סו"ז קר"ש - גר"א ... 8:45 | צה"כ לשיטת ר"ת ... 5:49 **מוצש"ק לשיטת ר"ת: 5:49**	**לימוד יומי:** **בבלי:** זבחים סב **ירושלמי:** נדרים כא **תוספתא:** אהלות טז **נ"ך:** זכריה יד **משניות:** ברכות ז **זהר:** חלק ג עמ' קסז-קסח	15

המולד יהיה ביום חמישי בשעה 1, 38 דקות ו-9 חלקים

אָדָם שֶׁזּוֹכֶה לֶאֱמוּנַת חֲכָמִים – הוּא זוֹכֶה לְחַיִּים מְאֻשָּׁרִים !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)